

קנין הלכה

4

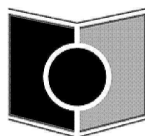
מראי מקומות

מס' 7

חודש אדר תשפ"ו

יו"ד הלכות בשר בחלב

סימן צד מסעיף ו עד הסוף וסימן צה

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

ציונים לדברי הפמ"ג
שנכללים בחומר הנלמד בחודש תמוז תש"פ
יו"ד סימן צה

סימן צה

סעיף א

מ"ז ס"ק א

סעיף ב

מ"ז ס"ק ב, ה, ו.

ש"ד ס"ק ד.

סעיף ג

מ"ז ס"ק ט, י, יב, יג, ס"ק יד עד ד"ה ודע

וכן מד"ה עוד אבאר עד הסוף

סעיף ד

מ"ז ס"ק טו עד ד"ה ולענין

סעיף ה

מ"ז ס"ק טז

סעיף וז

מ"ז ס"ק זי.

קניין הלכה

סימן צד - סעיף ו

מקור הדין של סעיף זה הוא במור בשם ספר התרומה והסמ"ק.

עיקר החידוש בסעיף זה הוא שדבר מאכל הבלוע מבשר אין אומרים בו חנ"ג, ולכן אם נתבשל אוכל זה בקדירה חולכת א"צ שישים כנגדו, רק כנגד הבשר הבלוע באוכל, והטעם משום שהבשר הוא היתר ולא שייך לומר בו חנ"ג.¹ וכן הציור המובא ברמ"א הוא בכגון קדירה שנבלע בה כזית חלב, ובתוך מעת לעת התבשלו בה מים ואח"כ בשר [וגם הבשר היה תוך מעת לעת], דדי בשישים זיתים בשר כנגד כזית החלב, ואין צריך לשער נגד המים, שהמים לא נעשו נבילה.²

כדי לבאר את דברי הפוסקים בסעיף זה ובפרט את דברי הש"ך [ס"ק כב], יש להקדים שלענין קדירה הבלועה מאיסור שנתבשלו בה מים [או שאר דברים] בתוך מעת לעת מוזמן בליעת האיסור, ואח"כ עבר מעת לעת מוזמן בליעת האיסור ועדיין לא עבר מעת לעת מבישול המים, ובישל בה עכשיו היתר, אם היתר זה נאסר, יש מקום לדון בכמה נידונים שונים:

(א) דין המים

יש לבאר אם בשעה שבישל המים בקדירה הבלועה מאיסור, אם הם נעשו נבילה. דין זה תלוי במחלוקת הפוסקים אי אמרינן חנ"ג בשאר איסורין, דהשו"ע [סי' צב ס"ד] פסק [כהרא"ש, ראב"ן ורמב"ן שנקטו כרבינו אפרים] דלא אמרינן חנ"ג בשאר איסורין, והרמ"א [שם] פסק [כתוס', סמ"ג, סמ"ק ומרדכי] דאמרינן חנ"ג בכל איסורין, אך במקום הפסד מרובה היקל בלח בלח. ומעתה לפי השו"ע וסיעתו לא אמרינן דין חנ"ג על המים, ולפי הרמ"א נאמר דין חנ"ג על המים, וממילא משערין שיעור מעת לעת מבליעת המים, ואם בישל היתר בכלי זה בתוך מעל"ע לבליעת המים, נאסר ההיתר.³

ביאורים והערות

1. ועיין ש"ך [ס"ק כג] שנתקשה, דהניחא להסמ"ק דס"ל חנ"ג בכל איסורין, צריך כאן להשמיענו שבבשר או בחלב לתוד לא אמרינן חנ"ג, אך להשו"ע דלא ס"ל חנ"ג בשאר איסורין מאי קמ"ל. ותירץ דבא לאפוקי ציור שהבצל היה בלוע מחלב ואח"כ בישלו עם בשר, דבאופן זה נעשה הבשר נבילה ולא סגי בשישים נגד הבשר אלא בעינן שישים נגד כל הבצל.
  2. תוספת עיין השו"ע והרמ"א נחלקו [סי' צה ס"ג] בדין כלי חלב וכלי בשר בני יומם שהודחו בתוך כלי ראשון אם נאסרים הכלים. השו"ע התיר את הכלים מדין נ"ט בר נ"ט, דהטעם היוצא למים נקלש, והרמ"א אסר משום דהטעמים נפגשים במים ונאסרים קודם שנקלשים. ולכאורה צ"ע לדעת הרמ"א למה אין הטעם היוצא מהבצל נפגש עם הטעם היוצא מהכלי החלבי ויאסר הכל. וי"ל דכיון שיש שישים בתבשיל נגד הבשר, ככה"ג אין איסור, משום שטעם הבשר בטל בתבשיל, ואי משום טעם החלב שלא בטל בו שייבלע בבצל, כבר נקלש ביציאתו לתבשיל והוי נ"ט בר נ"ט ואינו יכול לאסור. [וכשאינן שישים בתבשיל נגד הבשר, כתב רעק"א (בגליון) דנאסר הכל, ואפילו לדעת השו"ע הסובר דבכלים שהודחו יחד אין איסור, הכא גבי בשר הבלוע בבצלים לא שייך היתר דנ"ט בר נ"ט, כיון שהטעם הראשון הוא באוכל].
  3. והיינו דכיון דהמים עצמן נאסרו, אין אנו צריכים לדון על האיסור המעורב במים אם כבר נפגם משום שעברו עליו מעל"ע מזמן שנבלע, או שלא נפגם, משום שבשעה שיצא למים [תוך מעל"ע מבליעתו] נתחדשה הבליעה ומונין לו מעל"ע מחדש מזמן שהמים נבלעים בקדירה [כדעת הש"ך], דאף את"ל דמונין לאיסור משעת בליעתו הראשונה, מ"מ המים נאסרו מדין חנ"ג ומונין מעל"ע מהן.
- ואם באנו לטעון דאכתי לא נמנה מעל"ע מבליעת המים, דלפי הפר"ח הסובר דאחר שעברו מעל"ע האיסור כבר נפגם [אף שיצא בינתיים

קנין הלכה

ב) היתר נ"ט בר נ"ט באיסורין

את"ל שהמים לא נעשו נבילה, נמצא שאין לאסור מחמת המים אלא רק מחמת האיסור עצמו שיצא אל המים וחזר, [דאם לא יצא האיסור מדופן הקדירה בודאי נפגם אחר מעל"ע מזמן שנבלע בה]. והנה איסור זה הוא בגדר נ"ט בר נ"ט, שהרי נבלע מתחילה בכלי ועכשיו יצא אל המים ונקלש. בנידון זה כתב הר"ן [דף קיא:]: דלא נאמר דין נ"ט בר נ"ט באיסורין, וכתב הש"ך [ס"ק כב] דזו גם דעת הטור, ולכן הביא את דינו של הסה"ת בקדירה של איסור שבישול בה מים, דכיון שיצא האיסור מדופן הקדירה אל המים ואח"כ חזר ונבלע בקדירה, עדיין באיסורו קאי, שאין היתר נ"ט בר נ"ט באיסורין, ובעינין לשער מעל"ע משעה זו שחזר ונבלע בקדירה [משום שכאשר יצא למים מונין לו מעל"ע מחדש וכדלקמן בסמוך].⁴

ומשמע בש"ך [ס"ק כב] שהבין בדעת הסמ"ק דסובר דיש היתר נ"ט בר נ"ט גם בשאר איסורין, אך למעשה הרי זה אסור משום דין חנ"ג, דהיתר שבלע מהאיסור שבקדירה נעשה נבילה. ועיין בפמ"ג שכתב [ס"ק כב] דאין זה איסור תורה רק דרבנן, כיון שחנ"ג בשאר איסורין אינו אלא מדרבנן, משא"כ להר"ן דס"ל דלא נאמר דין נ"ט בר נ"ט באיסור יש להסתפק אי הוי מהתורה או מדרבנן.

ג. עוד יש לדון, האם איסור שנבלע בדופן קדירה ואח"כ נתבשל בה מים, והאיסור יצא למים וחזר ונבלע בדופן הקדירה, אם משערין מעת לעת [שיעור פגימת האיסור] מהבליעה הראשונה, או משעה שחזר ונבלע עם המים. הש"ך [ס"ק כב] נקט בפשימות דמונין משעה שחזר ונבלע, דס"ל דכאשר יצא האיסור אל המים נתחדש לגמרי והוי כאילו לא החל להיפגם בדופן הקדירה ומונין לו מעת לעת מחדש, והפמ"ג [ס"ק כב] הביא שהפרי חדש והפרי תואר חולקין בזה על הש"ך, וסוברים דמונין משעת הבליעה הראשונה.

אלו הן הנידונים שיש לדון בהם לגבי קדירה בלועה מאיסור שאח"כ נתבשלו בה מים [תוך מעת לעת לבליעת האיסור], ואח"כ נתבשל בו היתר [תוך מעל"ע לבליעת המים], שאם המים נעשו נבילה בודאי נאסר ההיתר האחרון, ואם לא נעשו נבילה אז הדבר תלוי בדין נ"ט בר נ"ט, שאם לא אמרינן נ"ט בר נ"ט באיסורין הרי זה נשאר באיסורו. ומעתה הדבר תלוי [בנידון הנ"ל] בדין איסור שיצא מדופן הקדירה וחזר, דאם מונין מעל"ע מהבליעה של המים, נאסר ההיתר. [ועדיין קיימת טענת הרג"מ והחוו"ד דאם אין בזה דין חנ"ג אין לאסור אלא לפי חשבון].

ולגבי קדירה שבלוע בה בשר או חלב ונתבשלו בה מים, הסכימו כל הפוסקים שאין בזה דין חנ"ג כיון שהבשר או החלב הם

ביאורים והערות

למים ואח"כ חזר ונבלע], א"כ נימא דאין הנאסר חמור מן האוסר, וכיון שהאוסר נפגם לא יאסרו גם המים, כתב ע"ז החוו"ד [ס"ק יא] דאיסור פגום הוי כמשהו, וכל שיש משהו איסור בתוך הנאסר בעינין שישים כנגד כל האיסור, וה"נ האיסור הפגום שיש עכשיו במים נחשב כמשהו ובעינין שישים כנגד כל המים. [וכעין סברא זו דאיסור פגום נחשב כמשהו ולא אמרינן דהוי כעפר, דן גם הפמ"ג (לעיל ש"ד ס"ק י), עיי"ש].

4. אמנם עיין בהגהות דגו"מ תניינא [על הש"ך ס"ק כב] שכתב דלמאן דלא ס"ל דין חנ"ג בשאר איסורין, נמצא שהאיסור מעורב במים המתירים, וכשייבלע מעתה בקדרה יבלעו מהמים עמו ולא יאסור מכאן ולהבא אלא לפי חשבון. דרך משל אם עובי דפני הקדירה הוא כזית ובישל בה בתחילה איסור, חיישינן שנבלע בקדירה כזית איסור, ואם עתה בישל בה כ' זיתים של מים ויצא כזית האיסור אל המים, נמצא שיש כאן כעת תערובת של כזית איסור עם כ' זיתים מים, וכשחוזר ונבלע מהתערובת בדופן הקדירה אין כאן כזית איסור אלא אחד מעשרים ואחד של כזית, ואם יבשל היתר עכשיו יהא בו בדרך כלל שישים כנגד האיסור.

והנה הפמ"ג [שפ"ד ס"ק כב ד"ה שוב ראיתי] כתב בשם הפרישה דאין משערין לפי חשבון, אלא אמרינן דמה שיצא הוא שחזר ונבלע, וכתב הפמ"ג דזו גם דעת הש"ך והב"י עיי"ש, אמנם סברא זו לכאורה צ"ב.

קנין הלכה

היתר, ולכן אין דנים על כל המים כבשר או כחלב, וגם יש בזה דין נ"ט בר נ"ט ולכן נקלשו הבשר או החלב.⁵ ולכן כאשר חזרו ונבלעו בקדירה ושוב נתבשל בה היתר, אין ההיתר נעשה בשרי או חלבי [וגם את"ל שהבלוע לא יצא אל המים ויצא רק בבישול השני, גם בזה חל בו דין נ"ט בר נ"ט].

לגבי קדירה שבלוע בה בשר ואח"כ תוך מעל"ע נתבשל בה חלב, חל איסור בשר בחלב על הקדירה, ואם מעתה בישל בה מים תוך מעל"ע, נחלקו הב"י [סו"ס קג] עם הש"ך [סו"ס קכ]. הב"י נקט דבזה לכו"ע נאמר דין חנ"ג, כיון שבשר וחלב שנתבשלו הוו חנ"ג מהתורה, גזרו חכמים גם על היתר שנתבשל עם חתיכה האסורה מדין בשר בחלב, או עם הקדירה שבלוע בה איסור בכ"ח. והש"ך חולק, דלפי הסוברים שדין חנ"ג נאמר רק כבשר בחלב ולא בשאר איסורין, היינו דוקא באותו בישול בו נאסר הבכ"ח, שכל אחד בפני עצמו היתר ועכשיו הורכבו ונאסרו, ולא כמה שכבר נאסר מדין בכ"ח שנתבשל עכשיו עם היתר.

תשובת מהר"ם לובלין [ש"ך ס"ק כג]

הש"ך [ס"ק כג] מביא את תשובת מהר"ם לובלין שמבוארים בה שני חידושים שלא נתבארו בדין המובא בשו"ע.

א. המהר"ם מלובלין איירי כשבישלו את הבצלים בחלב ממש, ולא רק בכלי חלבי. והאחרונים [כו"פ, רע"א בגליון השו"ע, חו"ד סי' צב ס"ק א] התקשו בזה דאמאי לא אמרינן שהחלב נבלע בבצלים ונעשה נבילה, ואח"כ נפלט החלב אל החלב שבחוץ, וא"כ ניבעי שישים כנגד כל הבצלים, שמא בלעו חלב בכל עובייהם. ואין לומר שהחלב הנבלע בבצל מקושר לשאר החלב שבקדירה וממילא אינו נאסר, דהא בגמ' [דף קח:] מבואר דאינו מקושר, דאיתא התם כזית בשר שנפל ליורה של חלב, דנבלע חלב בבשר ונעשה נבילה ויוצא לחוץ ואוסר את כל היורה למ"ד מב"מ במשהו, ורק לגבי הבלוע בכלי כתב התה"ד [סי' קפג] שהוא מקושר עם החלב שבחוץ. [ועיין רע"א בגליון על הש"ך שכתב שאכן היה נראה לאסור בזה, אך צ"ע דבמהרמ"ל לא כתב כן, וגם ברמ"א סי' צה משמע כמהרמ"ל].

ונאמרו בזה כמה תירוצים

א. הפמ"ג [ש"ד ס"ק כג] כתב די"ל דכיון שהחשש שמא נבלע חלב וחזר ונפלט הוא רק חשש בדרבנן, דהוי מין במינו, לכן י"ל דלא חששו חכמים כ"כ.

ב. החו"ד [סי' צב ס"ק א] כתב דכיון שמבואר במהר"ם שגם הבצלים ניתרים [וכדלקמן], והיינו שהבשר נסחט מהם [וכאילו עשה הגעלה להם ונפלט הבצל], א"כ אין החלב הנבלע בבצלים נאסר, כיון שסוף הבשר להפלט ולצאת לכל הקדירה, לכן הולכין אחר סוף ההתפשטות, ומתחילה לא חל דין חנ"ג על החלב.⁶

ב. חידוש השני שמבואר במהר"ם מלובלין הוא, שכאשר יש שישים בתבשיל כנגד הבשר שבקדירה ניתרים גם הבצלים עצמם, ומעם הבשר שבתוכם נפלט לחוץ, וכאילו יש הגעלה לאוכלין, ואף דקיי"ל שאפשר לסוחטו אסור היינו אחרי

ביאורים והערות

5. עיין בסי' צה [ס"ב] דיש סוברים דבנתבשלו מים בכלי אין היתר דנ"ט בר נ"ט, ועי"ש בדברי הפוסקים בזה.

6. תוספת עיון:

החזו"א [סי' יח ס"ק י] כתב ללמוד מלשון הראב"ן [המובא במרדכי סי' תרעט] דמה שאמרו בגמ' [דף קח:] דהחלב הנבלע בכזית הבשר שנפל לקדירה נעשה נבילה, הוא משום שאותו חלב מקבל טעם מהבשר עצמו, דבכה"ג הבשר נותן בו טעם מרובה יותר מאשר בכל הקדירה, וטעם זה אינו עתיד להתפשט בשווה לכל הקדירה, משא"כ בנידון דידן שהחלב נבלע בבצלים שיש בהם רק טעם בשר ולא בשר ממש, אין טעם הבשר מתגבר כ"כ ליתן טעם מרובה בחלב הבלוע בבצל.

קנין הלכה

שכבר נאסרה החתיכה, משום שקיבלה טעם איסור תו אינה חוזרת וניתרת [ואולי משום שנשאר משהו של איסור ולא פקע שם איסור מהחתיכה], אבל בהתירא בלע נקטינן שיצא טעם הבשר ואף אם נשאר משהו אין זה אוסר. וכדעת המהר"ם מלובלין סוברים גם הט"ז [סי' צו ס"ק ה.], והש"ך [סי' צב ס"ק כג.], וכן מבואר במג"א [סי' תמוז ס"ק לח] לגבי זיתים שבלעו חמץ קודם הפסח, דאם נתבשלו קודם הפסח נפלט טעם החמץ [ושערייני אינו אוסר], ומותרים הזיתים באכילה בפסח.

אמנם רע"א בתשובה [סי' סז] הביא שברשב"א ובר"ן מבואר בהטעם דאמרינן בעלמא דאפשר לסוחטו אסור הוא משום שאין הגעלה לאוכלין, וחיישינן שמא נשאר טעם מרובה בלוע בהיתר, וא"כ ה"נ חיישינן שמא נשאר טעם בשר בבצלים. וע"ע בהגהת רע"א על החו"ד [סי' צב ס"ק א] שסיים דלדינא צ"ע אם להתיר את הבצלים. והכרו"פ אסר את הבצלים.⁷ העולה מהנ"ל הוא שדין זה של המהר"ם שנוי במחלוקת הראשונים וגדולי הפוסקים.

עיינן גליון רע"א שהביא מדברי המג"א [סי' תמוז ס"ק לח] שרק באופן שהבצלים נתבשלו כתבשיל אמרינן שנפלט מהם טעם הבשר, אך אם רק נכבשו במשקה, לא אמרינן שיש בזה הגעלה לטעם הבלוע בהם אף אם עדיין הוא היתר. [המג"א איירי בזיתים שנבלעו בהם חמץ ואח"כ נכבשו בחומץ לפני הפסח, דבזה לא אמרינן שהותרו].

סעיף ז

מקורו של הסעיף הוא בטור בשם רבינו פרץ בהגהת הסמ"ק, ועיקרו עוסק בשיעור הבליעה שמבליע הסכין בבשר חם שחותכים בו, ומבואר בפוסקים שיש חילוק בזה בין סכין בן יומו לסכין שאינו בן יומו, וכן בין אם יש שישים בחתיכה כנגד הסכין או אין שישים.

סכין בן יומו

כתב ר"פ והביאוהו הטור והשו"ע דאוסר את כל החתיכה, אלא אם כן יש בחתיכה שישים כנגד הסכין. ועיינן ש"ך [ס"ק כז] שהקשה למה הבלוע בסכין מפעפע לכל החתיכה, והרי בעלמא קיי"ל דאין איסור מפעפע בלי רוטב אלא כדי נטילה. ותירץ: א) ע"י דוחקא דסכינא עם החום של הבשר יש פעפוע בכל החתיכה [אף באיסור כחוש]. ב) סתם סכין חולבת בלוע בה דבר שמן כגון חמאה וכיוצ"ב. ג) יש להעמיד שמדובר בבשר שמן המפעפע את החלב הכחוש היוצא מהסכין ונבלע בו, ואחרי שמבליעו מוליכו הבשר אל כל החתיכה.

ביאורים והערות

7. ונראה שדין זה תלוי במחלוקת הראשונים, דבספר התרומה [סי' ס] כתב את הדין המבואר בשו"ע אף בבצלים שניתנו עם תבשיל חלב ולא רק בכלי חלבי, ונמצא שהספר התרומה חולק על הרשב"א והר"ן בביאור הטעם דאפשר לסוחטו אסור.

קנין הלכה

דיני הפעפוע בדוחקא דסכינא בבשר חם

בש"ך הנ"ל [ס"ק כז] נתבארו ב' דרכים בדעת ר"פ.

- א. לפי תירוץ הראשון בש"ך סובר ר"פ דדוחקא דסכינא בדבר חם מוליד את הבליעה בכולו.
  - ב. ולפי תירוץ ב' וג' אין דוחקא דסכינא מוליד בכולו אלא בדבר שמן, ולפי"ז אין כאן חידוש מסוים בדוחקא דסכינא. והפמ"ג [משב"ז ס"ק יג ושפ"ד ס"ק כז] הסכים לדינא להחמיר בזה.
- בגליון רע"א הביא שהרשב"א כתב בשם הראב"ד דאין נאסר אלא כדי נטילה, והסכים [הרשב"א] לזה, ונמצא לפי שיטה זו דדוחקא דסכינא אינו מכליע בכולו, והניח רע"א דין זה בצ"ע. והפר"ח נקט לדינא להקל כהרשב"א והראב"ד שאין כל החתיכה נאסרת.⁸

סכין בן יומו – ויש שישים כנגד הסכין

הפוסקים נחלקו בציוור של הרישא של סעיף זה כשיש שישים נגד הסכין:

- א. ריהמת לשון ר"פ, הטור והשו"ע, וכן כתב הב"ח דהכל מותר, ולא חיישינן שמא לא נתפשטה הבליעה בשוה בכל החתיכה ונתרכזה בקליפה.
- ב. הט"ז [ס"ק יב], הש"ך [נקודות הכסף] והחכמת אדם [כלל מז ס"א] כתבו דבעינן קליפה.
- ג. הפר"ח [ס"ק כג] כתב דבעי נטילה, וכן כתב הפמ"ג [משב"ז ס"ק יג] בביאור שיטת הט"ז.⁹

ביאורים והערות

8. תוספת עיון

לפי התירוץ הראשון בש"ך שדוחקא דסכינא אוסר בכולו בבשר חם, הקשה הש"ך [מסי' צו ס"א] שדוחקא דסכינא בדבר חריף אינו אוסר אלא כדי נטילה. ותירץ שיש לחלק בין דבר חם לדבר חריף, דבר חם מוליד את הבליעה בכולו ע"י דוחקא דסכינא, משא"כ דבר חריף אינו מוליד אלא כדי נטילה. [אמנם לפי התירוץ האחרים בש"ך אין דוחקא דסכינא אוסר בכולו, וכן הוא לפי הראב"ד והרשב"א הנ"ל].

ועיין בגליון מהרש"א שצ"ן, דמצינו בדבר אחר שיש חומרא בדבר חריף יותר מאשר דבר חם, והוא לגבי דין נ"ט בר נ"ט, שאם בישל מאכל סתמי בקדירה חולבת דין המאכל כנ"ט בר נ"ט, ואם בישל מאכל חריף בקדירה חולבת וכן אם חתך דבר חריף בסכין חולבת, נעשה המאכל חלבי, דלענין הפלטת ממשות הטעם בכל תוקפה, חריף עדיף, דחריף מושך אליו כל תוקפו של הטעם, משא"כ דבר חם מושך אליו את הטעם בצורה קלושה ונעשה נ"ט בר נ"ט.

ובהמשך הסעיף [ס"ק כט] מבואר חילוק נוסף בין דבר חריף לבין דבר חם, שאם חתך בסכין שאינו בן יומו דבר חם, די לפי הר"פ והשו"ע בקליפה, שהשמנונית שע"ג הסכין נבלעת בקליפת המאכל, ואילו אם חתך דבר חריף בסכין זו בעי נטילה, כמבואר בסמ"ן צו [ס"ב]. וכתב הש"ך [שם] דאמנם השמנונית נפלטת רק בקליפה, אבל בדבר חריף מלבד השמנונית נפלטת גם הבלוע בקליפת הסכין, ואף שהבלוע אינו בן יומו מ"מ הדבר החריף משביחו. [והש"ך נדחק בזה, דהא דין זה דבעי נטילה נאמר (בסי' צו) אף למאן דס"ל דדבר חריף אין משביח את הבלוע, וכתב הש"ך דלענין קליפת הסכין כו"ע מודו דדבר חריף משביח, ועיין חו"ד (ס"ק יג) שכתב שתירוץ זה של הש"ך דחוק]. והט"ז [סי' צו ס"ק א] כתב [והסכים עמו החו"ד הנ"ל] דלענין דבר חם מעיקר הדין לא היה צריך גם קליפה כיון שהחום מוליד את הבליעה בכולו, והחמירו להצריך קליפה שמא נתרכזה יותר בליעה בקליפה, משא"כ בדבר חריף שאינו מכליע כלל בכולו, וכל עיקר בליעתו היא בכדי נטילה.

9. הפר"ח נקט כהראב"ד והרשב"א דא"צ שישים, אלא הוי כשאר צלי האוסר כדי נטילה. והפמ"ג נקט דלחומרא מצריכינן נטילה, וכתב דהט"ז שכתב קליפה אינו בדוקא. וכבר תמהו האחרונים על הפמ"ג דהא מפורש בט"ז [סי' צו ס"ק א] דהכא די בקליפה.

שיעור שישים כנגד איזה חלק של הסכין

הפוסקים דנו אם צריך לשער שישים כנגד כל הסכין, או רק כנגד החלק שחתך בו, ויש בזה שני נידונים:

א. האם מכח דין חם מקצתו חם כולו נצריך שישים נגד כל הסכין – רבינו פרץ עצמו הצריך שישים נגד כל הסכין, וכתב הב"י דאזיל לשיטתו שהובאה בשו"ע [סעיף א] שהצריך שישים כנגד כל הכף. והב"י עצמו נקט דסגי בשישים נגד המקום שנגע בבשר, וכמו שפסק [סעיף א] דלא כר"פ.

ב. האם כשהאדם אומר שנגע רק במקום מסויים סומכין על זה, או אמרינן מילתא דלא רמי עליה דאיניש לאו אדעתיה. הרש"ל החמיר בזה, והש"ך [ס"ק כח] סומך על אמירתו, והפר"ח והפרמ"ג הסכימו להחמיר בזה. וכאשר האדם עצמו אינו יודע איזה חלק מהסכין נגע בבשר, כתב גם הש"ך שצריך לשער בכל הלהב היוצא מהקתא.

ב. סכין שאינו בן יומו

מי שחתך בשר בסכין חולבת שאינו בן יומו, כתב רבינו פרץ דצריך לקלוף את הבשר, משום השמנונית שעל גבי הסכין. והפוסקים דנו בציוור זה בשני נידונים:

א) בדברי ר"פ מבואר דסגי בקליפה ולא צריכים נטילה וכן הוא לשון הטור ושו"ע, וכן הדין להב"ח וסיעתו הסוברים שדין השמנונית כדין סיכה משהו. והפר"ח [ס"ק כה] נקט שאם ידוע שהסכין אינו מקונח צריך נטילה.

ב) בסיפא שמדובר בסכין שאינו בן יומו האם בעיני שישים נגד השמנונית.

א. הב"ח כתב דסגי בקליפה, ואף שנקטינן [סי' קה ס"ה] דדבר שאין מפעפע בכולו, מ"מ אוסר כ"ג, מ"מ בדבר מועט ביותר אינו מפעפע, כמבואר בגמ' פסחים [דף עו.]. דסיכה של שמן תרומה ע"ג בשר קרבן הפסח די בקליפה וא"צ נטילה, וכן דעת הפר"ח. [וכתב הפר"ח דכך סבר גם הש"ך (בס"ק כט), אלא שחזר בו אח"כ (בנקודות הכסף)]. גם החזו"א [סי' כב ס"ק ה] הסכים דסגי בקליפה.

ב. הט"ז [ס"ק יג] כתב דבעיני שישים נגד השמנונית, וכן הסכים הש"ך [נקודות הכסף].¹⁰

סכין שאינו בן יומו

עיין ש"ך [ס"ק לא] שכתב דאם הסכין אינו בן יומו אין הוא מעון הגעלה, שהרי לא נאסרה הבליעה שבתוכו מדין בשר בחלב, אלא הוא בלוע מבשר לחוד ומחלב לחוד, ואסור לאכול בו חלב או בשר, אך מותר לאכול בו מאכל סתמי. [והפמ"ג הוסיף דהיינו

❖ ביאורים והערות ❖

10. תוספת עיון

הט"ז חלק על ראיית הב"ח מהגמ' פסחים [דף עו.]. דגם שם הביאור הוא דכיון שהסיכה היא משהו, לכן אף שהיא מפעפעת בבשר מ"מ היא בטילה ברו*, והביא הט"ז דכן מפורש ברשב"א בתורת הבית [בית ד' שער א**]. אמנם החזו"א [סי' כב ס"ק ה] הביא מחידושי הרשב"א [חולין דף קיא:] שהביא בשם הראב"ד דצלי נגוב אוסר רק כדי קליפה, דכיון שפליטתו מועטת הוי כסיכה משהו שאינה מפעפעת יותר מקליפה. [וכתב החזו"א הטעם, משום שהאיסור מועט נבלע בקליפה ומתייבש].

* הט"ז כתב שהתרומה בטילה במאה ואחד, כדין תרומה, ותמהו האחרונים דכיון שהשמן הוא מין בשאינו מינו גם בתרומה השיעור הוא בשישים.

** דברי הט"ז קצ"ע, דהרשב"א [תוה"א] מתייחס לדין נטף מרוטבו על החרס, שמדובר בכמות יותר גדולה מאשר סיכה שהוא משהו, וכמו שמשמע מחילוק הלשונות דגבי נטף מרוטבו הצריכו נטילה, וגבי סכו בשמן של תרומה די בקליפה. ולפי"ז אין סתירה בדברי הרשב"א, דבתוה"א איירי לגבי נטף מרוטבו ובוה נקט דמפעפע בכולו, אך יש ביטול ברוב, משא"כ בחולין [קיא: ראיית החזו"א הנ"ל] מתייחס הרשב"א לסיכה משהו.

קנין הלכה

מדינא, אבל ממנהגא אין משתמשים כלל בכלי בלוע מבשר ומחלב.¹¹

בשר המונח בכלי שני

כתב הרמ"א, שאם הבשר הונח בכלי שני וחתכו בסכין חולבת יש בזה ב' שינויים מהרישא של הסעיף [העוסק בבשר המונח בכלי ראשון].

- א. הבשר אינו נאסר כולו, ומ"מ צריך קליפה, ויתבאר בע"ה להלן.
- ב. הסכין אינו טעון הגעלה אף אם הוא בן יומו, ודי לו בנעיצה.

ונבאר עתה את שני הדינים הנ"ל:

דעת הרמ"א הוא, שהבשר המונח בכלי שני אינו מבשל ואינו מבליע או מפליט ולכן לא נאסר כולו. [אמנם יש מהפוסקים החולקים על הרמ"א].

א) בספר איסור והיתר [כלל לו דין ז, הובא בט"ז ס"ק יד] וכן הרש"ל ביש"ש [פ"ז סי' מד] נקטו דדבר גוש אוסר אפילו אם הוא מונח בכלי שני, ולכן כל הבשר נאסר.¹² ולשיטתם גם הסכין צריך הגעלה, אם הוא בן יומו.¹³

ב) הט"ז עצמו הביא שהרמ"מ [סי' קה] חלק על הרש"ל ולא החמיר בדבר גוש ככלי ראשון, אך מ"מ כתב [הט"ז] דנראה להחמיר דלא כהרמ"א ולאסור את כל הבשר משום דוחקא דסכינא, דכיון שיש בבשר חום של כלי שני עם דוחקא דסכינא, ה"ז מבליע בכל הבשר.

ועיין בפמ"ג [משב"ז ס"ק יד] שכתב שהט"ז מחמיר אף בהפסד מרובה, [שהרי בלי הפסד מרובה החמיר הט"ז להלן

ביאורים והערות

11. תוספת עיין

היד יהודה הקשה [ס"ק לן] דאף בסכין שאינו בן יומו נימא שנאסר מדין בשר בחלב, דכיון שהשמנונית שע"ג הסכין אוסרת כ"ק של הבשר, א"כ נימא דאחרי כן נבלע מאותה קליפה אל הסכין ואוסר אותה. ועיי"ש שדן לומר דכיון שהחלב בלוע בכ"ק של הבשר אין הוא חוזר ונבלע בסכין, דאין בלוע יוצא מהבשר בלי רוטב, וכיון שהחלב לא נבלע גם הבשר אינו אוסר. [דין זה אינו מוסכם לשיטת הש"ך דס"ל דכל שנאסר מדין בב"ח גם הבשר לחוד אוסר]. ושוב חזר והקשה דאכתי יאסר הסכין שהרי נבלע בו מהבשר, וכן ייבלע בו מהשמנונית של חלב שעל גביו ויתנו טעם זה בזה בתוך הסכין ויאסרו, וקיימ"ל דגם בלוע נעשה נבילה. וכתב היד יהודה דאולי סובר הש"ך, דכיון שהבשר נאסר רק כ"ק, די בסכין בנעיצה או עכ"פ השחזה כדי להסיר הקליפה. ובספר בדי השולחן [ביאורים] הביא שבחידושי ההפלאה הקשה באופן אחר, דנימא שהבשר הרוחת נבלע בשמנונית של החלב ונעשה נבילה, ואח"כ השמנונית האסורה נבלעת בסכין.
12. לשון האו"ה המובאת בט"ז הוא שהדבר גוש בכלי שני נאסר כולו משום דוחקא דסכינא. והנה לפי המבואר בהמשך דברי האו"ה דין דבר גוש בכלי שני הוא כמו כ"ר עכ"פ לענין הבלעה והפלטה, וצ"ע א"כ למה הוצרך לטעם של דוחקא דסכינא. וי"ל דסובר כתירוץ הראשון של הש"ך, שגם לענין כלי ראשון בעינן לטעמא דדוחקא דסכינא כדי לאסור את כל הבשר אף כשהבליעה כחושה והבשר כחוש, דמ"מ דוחקא דסכינא מוליך את הבליעה בכל הבשר החם אף כשאין רוטב.

13. תוספת עיין

עיין פמ"ג [משב"ז ס"ק יד] שהאריך לדון בכוונת האו"ה, שבתחילה כתב דדבר חם בכלי שני מבשל, וגם כתב שהבשר נאסר בהנאה [ומבואר דס"ל דהוי בישול גמור], ואח"כ כתב דאף שאינו דומה לכלי ראשון ששם יש דפנות מחממות, מ"מ מיבלע מיהא בלע, ומשמע שאינו מבשל רק מבליע ומפליט.

עוד יש לציין שלשון האו"ה בטעם האיסור בדבר גוש המונח בכלי שני חלוקה מלשון היש"ש, שהאו"ה כתב דהואיל והדבר גוש אינו צריך לדפנות נמצא שאין דפנות הכלי מצננות אותו. והיש"ש כתב להחמיר בדבר גוש, משום שהוא שומר יותר על החום מאשר דבר לח שמתערב ולכן הוא מצטנן מהרה.
ולא נאריך כאן בדיני גוש, ויבוארו בע"ה לקמן [סי' קה].

קניין הלכה

(סי' קה ס"ק ד) כשיטת הרש"ל שכלי שני מבליע או מפליט ואוסר בכלול, וא"כ מוכרח שבנ"ד דאיכא נמי דוחקא דסכינא מחמיר המ"ז אף בהפסד מרובה].¹⁴

ג) עיין פת"ש [ס"ק ז] שהביא מעם שלישי לאסור את חתיכת הבשר כולה, והוא לשיטת הפר"ח [סי' סח ס"ק יח] שכתב לאסור גם בכלי שלישי דמבליע או מפליט [רק שאינו מבשל], וכתב החת"ס דמנהג המורים להורות כן אם לא בהפסד מרובה וע"י צירופים נוספים. אמנם הפת"ש כתב על דבריו דהמורים שלנו אינם נוהגים להתמיר כן, וציין לדברי המ"ז והש"ך [סי' קה].

להלכה: כתב החכמת אדם [כלל ס סעיף יב] להחמיר אף בהפסד מרובה משום טעמו של המ"ז דיש כאן דוחקא דסכינא עם חום כלי שני, [משא"כ בדבר גוש ללא דוחקא דסכינא סובר החכמ"א להקל במקום הפסד מרובה].¹⁵

הטעם שהבשר נאסר כדי קליפה

לפי הרמ"א שדבר גוש בכלי שני דינו בכלי שני ואינו מבליע או מפליט, צריך לברר למה הצריך הרמ"א לקלוף את הבשר. ונאמרו בזה ב' דרכים:

- א. התורת חמאת [סוף כלל סא] כתב שהבשר צריך קצת קליפה, ומשמע שאינו מן הדין.¹⁶
  - ב. הגר"א [ס"ק כו] דימה זאת לסוגיית הגמ' בחולין [דף ח:], דאם שחט בסכין של נכרים [שיש שמנונית של איסור על גבה] רב הצריך לקלוף את בית השחיטה.¹⁷
- ועיין גליון רע"א שהביא מהתורת חמאת שהטעם שהבשר צריך קליפה הוא משום השמנונית שע"ג הסכין, [כמו שכתב הגר"א], ולכן אם היה ידוע שהסכין היתה נקייה אין הבשר צריך קליפה.¹⁸

עוד כתב הרמ"א שהסכין צריכה נעיצה. בטעם הנעיצה כתב התורת חמאת [כלל סא] שהוא כדי להעביר את השמנונית שנבלעה בסכין.

עיין ש"ך [ס"ק לא] שמבוארים מדבריו כמה דינים בחיתוך סכין:

- א. אם חתך בשר שהוא דבר שאינו קשה [ומ"מ הוא די קשה להיחשב דוחקא דסכינא], אזי אם הוא צונן אין צריך

ביאורים והערות

14. עוד כתב הפמ"ג, שהט"ז סובר שדוחקא עם חום כלי שני מבשל, ולא רק מבליע או מפליט, ולכן הבשר יאסר גם בהנאה. ובספר יד אברהם חלק על זה, דכיון שאין דרך בישול בכך אין בזה איסור הנאה, ועוד דלפי מש"כ הפמ"ג [בפתיחה] דבלי רוטב אין איסור בישול דאורייתא, ממילא אינו נאסר בהנאה.
15. והנה הפתחי תשובה [ס"ק ז] הביא את תשובת החת"ס שהיקל בהפסד מרובה, אמנם החת"ס לא איירי בנידון דוחקא דסכינא רק בעיקר הנידון של כלי שני ושל דבר גוש.
16. והנה הרמ"א חילק בלשונו בין סכין בן יומו שכתב דהבשר צריך קליפה, ובין סכין שאינו בן יומו שבזה כתב לקלוף את הבשר מעט, ועיין בספר יד יהודה [ס"ק לט] מה שביאר בזה.
17. רבה בר בר חנה שאמר שא"צ קליפה הוא משום דאידי דטרידי סימנין למיפלט דם לא בלעי.

18. תוספת עיין

כל הנ"ל הוא בחותך בשר חם בכלי שני, אך אם חתך בשר צונן בסכין חולבת לא התפרש הדין כאן. והדרכי משה [סי' קה ס"ק ה] הביא מהאיסור והיתר [כלל לו דין ז] דגם בצונן צריך לקלוף את הבשר, משום השמנונית שהיתה ע"ג הסכין. והחכמת אדם [כלל מז ס"ג] כתב דנכון לקלוף הבשר, אך מן הדין סגי בהדחה ושפשוף היטב, וכמבואר בש"ך [סי' י ס"ק כ] ובשו"ע [סי' סד סעי' יז]. והטעם בכל זה מבואר באו"ה ובחכמ"א שהוא משום השמנונית שע"ג הסכין, אך אם הסכין היתה נקייה אין צורך לקלוף הבשר.

קניין הלכה

נעיצה, ואם הוא חם כחום כלי שני צריך נעיצה.

ב. אם חתך דבר קשה כמו גבינה קשה אף בצונן צריך נעיצה. לפי הדעות שחלקו על הרמ"א ואסרו את הבשר אף בכלי שני [מאחד משלשת הטעמים שהובאו לעיל], ה"ה דהסכין צריך הגעלה.

להלכה: כתב החכמת אדם [כלל מזו ס"ד] דבמקום צורך יש להקל דסגי בנעיצה, [אף אם היה הבשר חם שהיה סולדת בו, מ"מ כיון שהוא בכלי שני היקל במקום צורך].¹⁹

דברי הט"ז ס"ק יד

הט"ז כתב בתוך דבריו את דברי הרש"ל, שאם תחב כף בשרית לתוך דוחן או אורו הנתונים בכלי שני בלוע מחלב, נאסרת הכף. ועיין בפמ"ג שהקשה דהא אין בלוע יוצא ממאכל בלי רוטב, וא"כ איך החלב הבלוע בדוחן יוצא אל הכף, והרש"ל עצמו בהמשך הדברים כתב דמאכל בלוע איסור או חלב אינו יוצא אל הכף בלי רוטב. וכתב הפמ"ג דצ"ל דלא נתכוין כאן הרש"ל לחלב הבלוע בדוחן, אלא יש בו חלב ממש.

סעיף ח

בסעיף זה ישנם שני דינים:

מקורו של הדין הראשון הוא בב"י בשם רבינו ירוחם, והדברים נכתבו בצורה שאינה מבוררת היטב, ונחלקו הפוסקים בפירושה: א. פשטות הדברים, וכפי שנקטו הב"י, הש"ך, הדגול מרבבה ועוד, דהגבינה נפלה על בשר ממש [המכונה בשם פנאד"ש] המונח בקערה שבה היו רגילים לאפותה בתנור, [ולכן היא מכונה בשם תנור פנאד"ש].

לפי הבנה זו נתחדש כאן חידוש שלא שמענוהו בשאר מקומות, דאף שבעלמא ב' מאכלים חמים הנוגעים זה בזה, [א"נ מאכל שנפל על מאכל אחר] ואין רוטב, אוסרים כדי נטילה, גבינה שאני שאין דרכה להכנס כ"כ [אף אם היא קצת לחה ולא נגובה לגמרי], ואינה אוסרת את הבשר [הפנאד"ש] אלא כדי קליפה. והפמ"ג [משב"ז ס"ק טו] הוסיף שהגבינה כחושה בטבעה והיא גוש מאד [כלומר גוש קשה מאוד], ולכן אינה מפעפעת יותר מכדי קליפה.

ועיין פמ"ג [שם] שכתב שדין זה [דגבינה אוסרת רק כדי קליפה] מחודש מאוד ולא ראה מורי הוראות שיוורו כן, וגם הביא שמבואר ברמ"א [סי' צא] איפכא. [עיי"ש בסעיף ה שכתב הרמ"א שבשר וגבינה מלוחים שנגעו זה בזה משערין בשישים, והיינו שהגבינה מפעפעת בכל הבשר].²⁰

ביאורים והערות

19. ולכאורה דבריו סותרים למה שפסק [כלל ס ס"ב, הובא לעיל] דאף במקום הפסד מרובה יש לאסור את כל הבשר [משום דוחקא דסכינא], דא"כ ה"נ תיאסר הסכין אף במקום הפסד מרובה. וצ"ל שהחכמ"א חילק בין בשר שהוא רך ונוח יותר לבלוע, לבין סכין שאינו נוחה לבלוע, ולכן לא אסר את הסכין במקום צורך.

20. תוספת עיון:

הפוסקים נחלקו אם דין מחודש זה שהגבינה אוסרת רק כדי קליפה, נאמר גם לפי מה שכתב הרמ"א בכמה מקומות דלדין שאין בקיאיין בין כחוש לשמן דיינינן הכל כשמן, דמ"מ גבינה שאני שהיא כחושה בטבעה, או דלדין אין מחלקין כלל וגם גבינה מפעפעת בכולה. מדברי הדגול מרבבה [תניינא על הש"ך ס"ק לב] מבואר דס"ל דאף לדין מקילין בגבינה, שהיא מאכל מסוים וידוע שכחושה בטבעה, וכן משמע מקושיית הפמ"ג ממנהג מורי הוראה, ומסי' צא [דאם נימא דלדין אין מקילין בגבינה אין קושיא כלל]. והחוות דעת [ס"ק יז] נקט דלדין גם גבינה אוסרת את כל המאכל ומשערין בשישים, ולכן אין סתירה מהרמ"א [סי' צא]. וכתב החו"ד שהרמ"א שתק כאן לדברי השו"ע, משום שסמך על מש"כ [סי' צא ס"ה] דמשערין בשישים.

עיין ש"ך [ס"ק לב] שכתב דרק למאכל הבשר [הפנאד"ש] די בקליפה, אך הגבינה נאסרת עד כדי נטילה אם הבשר כחוש, משום שהבשר לא מפעפע בה עד כדי נטילה. והוסיף הדג"מ [תניינא] דאם הבשר שמן נאסרת כולה, ועוד הוסיף דלדין שאינו בקיין להבחין בין כחוש לשמן בכל גווי נאסרת כל הגבינה.

ב. החזו"א [סי' כב ס"ק ו] מפרש שהגבינה נפלה על הכלי כשאין בו בשר בעודו חם, וסובר רבינו ירוחם דאוכל וכלי הנוגעים זה בזה אינם אוסרים [בלי רוטב] אלא כדי קליפה, משום שהכלי קשה ואינו פולט הרבה טעם כמו אוכל. וכתב החזו"א דאין הכדל בין גבינה לשאר מאכלים, ואדרבה חידוש הוא בגבינה דאף שהיא לחה מ"מ אינה אוסרת את כל עובי הכלי, וגם אינה נאסרת ממנו כולה רק כדי קליפה. 21

וכתב החזו"א דלפי"ז חולק רבינו ירוחם על הרשב"א המובא בש"ך [ס"ק לג], דס"ל שכלי אוסר אוכל חם כדי נטילה [ודלא כהש"ך שניסה להשוות ביניהם].

ונמצא לפי החזו"א, דלהלכה לא קי"ל כסעיף זה של השו"ע, אלא כשיטת הרשב"א המבוארת בש"ך [הנ"ל וכן בס' קה ס"ק כג], דכלי אוסר מאכל כדי נטילה אף אם הבלוע שבו הוא כחוש.

הדין השני שבשו"ע בסעיף זה מקורו בבית יוסף, ומבאר הש"ך [ס"ק לג] שהב"י למד אותו מדברי רבינו ירוחם הנ"ל גבי גבינה, והיינו שמסתבר להב"י שהבלוע בכלי אינו נבלע באוכל יותר מאשר גבינה נבלעת בו, ולכן אף אם בלוע בשר בכלי אין הוא אוסר גבינה שניתנה עליו [אפילו הכלי והגבינה חמים] אלא כדי קליפה.

ועיין ש"ך [ס"ק לג] שהקשה מדברי הרשב"א [חולין דף קיא]: המובאים בב"י [סי' סט], שמבואר דאם נתן בשר רותח בקערה חלבית חמה הרי הוא נאסר כדי נטילה. וכתב הש"ך לחלק בין אוכל נגוב לגמרי שבוה איירי השו"ע כאן, דנאסר האוכל רק כדי קליפה, לבין אוכל שאינו נגוב לגמרי כמו בשר, שנאסר כדי נטילה.

דיני הפלמת בלוע מכלי

עיקר דיני הפלמת בלוע מכלי מבוארים בש"ך [סי' קה ס"ק כג], אמנם מכיון שהם נתפרשו גם כאן נכתוב דיניהם בקצרה כפי שנתבארו בש"ך:

- א. בלוע בכלי יוצא ממנו אפילו בלי רוטב אף אם הוא כחוש [והיינו כאשר הכלי חם].
- ב. בלוע כחוש בכלי היוצא אל מאכל שניתן בכלי, יש להבחין בזה בין סוגי מאכלים:
  - א. מאכל שיש בו קצת לחות כמו בשר, נאסר כדי נטילה.
  - ב. מאכל נגוב לגמרי, נאסר כדי קליפה. 22
  - ג. בלוע שמן בכלי היוצא אל מאכל שאינו נגוב לגמרי, אוסר כולו. 23

❦ ביאורים והערות ❦

21. עיין ט"ז [ס"ק טו] שפירש דתנור [פנאד"ש] היינו הקערה הבשרית בה מבשלים פנאד"ש, ועיין פמ"ג [מ"ז ריש וסוף ס"ק טו] שדן לפרש בט"ז שהגבינה נפלה ע"ג הכלי ולא ע"ג הבשר, עיי"ש.

22. לדין שאין אנו בקיין בין כחוש לשמן, מ"מ כתב הש"ך [סי' קה ס"ק סג] שבדין האחרון של מאכל נגוב לגמרי אנו מחלקין בין כחוש לשמן, ואם למראית עינינו הוא כחוש אין חשש איסור אלא כדי קליפה. [ולגבי מאכל לח קצת, עיין חו"ד (סי' צד ס"ק טו) שדן לומר דלגבי אמרינן דאין אנו בקיין ויאסור בכלול ולא רק כדי נטילה].

23. כך מבואר בחוות דעת [סי' צב ס"ק טו] ובפמ"ג [שפ"ד ס"ק לב] ובחכמת אדם [כלל נו ס"א], [ודלא כהפר"ח שכתב דאוסר רק כדי נטילה].

קנין הלכה

ד. בלוע שמן בכלי היוצא אל מאכל נגוב לגמרי, מסתפק הש"ך [סי' קה ס"ק כג] אם נבלע בכל המאכל או לא, ועיין בגליון רע"א [להש"ך סי' צו ס"ק לג] שכתב שהש"ך כאן סובר דאינו אוסר אלא כדי קליפה. והדגו"מ [על הש"ך סי' קה ס"ק כג] ציין לדברי המג"א [סי' תנא ס"ק לו] שהיקל, דאפילו בלוע שמן בכף אינו אוסר אוכל נגוב לגמרי בכולו אלא בכדי קליפה, וכן כתב גם הנוב"י [סי' ל] והחכמ"א [כלל נו דין ג]. ועיין במשנ"ב [סי' תנא ס"ק קיא ובשעה"צ ס"ק קלו] שנקט דעכ"פ לענין חמין הבלוע בכלי, יש להקל שלא יאסור אוכל נגוב הנכנס בו אלא כדי קליפה, אף אם החמין שנבלע בו היה מעורב בשומן, דכיון שהחמין עמו כחוש יש להקל.

סעיף ט

מקור הדין שבסעיף זה הוא במרדכי [מסכת ע"ז ומסכת פסחים] שסובר דטעם בשר הנבלע בדבש פוגם בטעם הדבש, וממילא אין הדבש נחשב בשרי. והב"י כתב דיש טעם גוסף להיתר והוא מדין נ"ט בר נ"ט.

הש"ך [ס"ק לד] הקשה על הרמ"א שהסכים לדעת השו"ע, דהא לא ס"ל להרמ"א שני טעמי ההיתר הנ"ל, דלענין היתר דנמל"פ הביא הרמ"א [סי' קג ס"ד] דעת י"א דדבש אינו נפגם מטעם בשר ורק מי דבש נפגמים. ולענין היתר דנ"ט בר נ"ט, עיין בסי' צה [ס"ג] שכתב שאם עיריה מים מכלי בשרי לכלי חלבי או איפכא נאסר הכלי התחתון, [דמחמירין לומר דהוי כאילו הניצוק מחברם והוי כמו ששרו כלי בשר וכלי חלב יחד, שדעת הרמ"א לאסור שם, וה"נ בעירווי נאסר הכלי התחתון]. וא"כ למה לא השיג הרמ"א על פסק השו"ע הזה. וכתב הש"ך דכיון ששני הנידונים הנ"ל [טעם בשר בדבש ועירווי מכלי בשר על כלי חלב] שנויים במחלוקת לכן בצירוף שני הטעמים הנ"ל היקל הרמ"א.

עיין בש"ך [הנ"ל] שכתב שלענין עירווי שנפסק הקילוח א"צ לשני הטעמים הנ"ל, אלא בלא"ה אין העירווי הזה אוסר כלל. ועיין בפמ"ג [שפ"ד ס"ק לד] ובחוו"ד [ס"ק יח] שתמהו דהא הש"ך [סי' קה ס"ק ה] כתב דגם עירווי שנפסק הקילוח מבליע או מפליט, ורק אינו מבשל ואינו עושה פעולה כפולה של הבלעה והפליטה יחד, וא"כ למה היקל כאן הש"ך בפשיטות בעירווי שנפסק, והרי נבלע טעם בשר בקערה וכן נבלע טעם חלב בחלב שמבליע או מפליט. וכתב החוו"ד דדין עירווי שנפסק הקילוח שמבליע או מפליט אינו מן הדין אלא חומרא, ולכן היקל הש"ך. [ובע"ה יתבאר דיני עירווי שנפסק בסי' קה].

ויש להוסיף דאף לפי מה שהחמיר הש"ך [סי' קה] בעירווי שנפסק, מ"מ בנ"ד של עירווי מכלי בשר על כלי חלב פשוט דשרי בעירווי שנפסק, דאף להרמ"א שהחמיר [סי' צה ס"ג] שנאסר הכלי התחתון, היינו דוקא בעירווי שלא נפסק הקילוח דיש ניצוק המחברם, ולא בעירווי שנפסק, כמבואר בפמ"ג [סי' צה משב"ז ס"ק יג].

קנין הלכה

סימן צה

סעיף א

גמ' חולין דף קיא: איתמר דגים שעלו בקערה עד דף קיב. אבל קישות גריר ליה פסקיה ואכיל. תוס' ד"ה והלכתא ר"ן על הרי"ף דף מ: ד"ה דגים, עד דף מא. ד"ה צנון. תוס' זבחים דף צו. ד"ה ואם.

בסוגיא בחולין [דף קיא:]: מבואר ההיתר של נ"ט בר נ"ט, וכתבו תוס' [זבחים דף צו. ד"ה ואם] דההיתר הוא דמתוך שהטעם נבלע מהבשר לקערה ומהקערה לדגים והרי זה טעם שני, לכן נתבטל הטעם בדגים. ומשמע שהאדם המועם את הדגים מרגיש בהם טעם בשר, אך מ"מ אין זה אלא טעם קלוש ואין לו חשיבות לאסור.¹

נ"ט בר נ"ט דאיסורא

כתבו תוס' [זבחים דף צו.]. והרשב"א [חולין דף קיא] ושאר ראשונים, דהיתר נ"ט בר נ"ט נאמר רק בהיתורא, כשהטעם עדיין מותר, כגון בטעם בשר עם חלב, וכן בטעם בשר קדשים שנבלע קודם שנעשה נותר, אבל באיסורא לא נאמר היתר זה. ולכן אם בישל בשר נבילה בכלי ואח"כ עלו בכלי דגים ובלעו את טעם הנבילה מהכלי ה"ז אסור, ואפילו אלף טעמים הרי הם אסורים כל זמן שטעם האיסור נרגש.

יסוד האיסור בזה הוא משום שכל עיקר היתר של נ"ט בר נ"ט הוא מתוך שהטעם נקלש ב' פעמים [ע"י הכלי שנבלע בו ואח"כ הדגים שנבלע בהם], לכן אין זה טעם חשוב שיוכל להתחדש בו איסור, ולכן לא יתחדש על טעם זה איסור בשר בחלב או איסור נותר, אבל אין הקלשת הטעם מתירה את מה שנאסר כבר, ולכן טעם נבילה שנבלע בכלי וממנו למאכל עומד באיסורו.²

טעם ראשון בהיתר ושני באיסור

בברייתא [דף צו.]. מבואר דקדירה שבישלה בה בשר לא יבשל בה חלב, ואם בישל נאסר החלב בנותן טעם. והקשה הרמב"ן למה נאסר החלב, והרי טעם הבשר הנבלע בו הוא נ"ט בר נ"ט מהבשר לכלי ומהכלי לחלב, וכתבו התוס' [זבחים דף צו.]. דאף באופן הנ"ל שנבלע הבשר בכלי בעודו היתר, מ"מ אין בזה היתר דנ"ט בר נ"ט, משום דמיד כאשר נכנס טעם הבשר בחלב חל בו איסור ועדיין לא נקלש פעם שנית, דהקלשת הטעם נעשית ע"י ההיתר שבו הוא נבלע כגון בדגים, וכאן קודם שנקלש הטעם כבר נאסר.³

ביאורים והערות

1. כן כתב הפר"ח [ס"ק ג], דאף שנרגש טעם בשר בדגים מ"מ שרי. והוכיח כן דאם לא נרגש הטעם פשיטא דשרי, וכן משמע ברשב"א ובר"ן, דיש כאן טעם אלא שאין לו חשיבות, וכן הביא בספר יד יהודה [פי' הארוך ס"ק ה] בשם בעל העיטור, ופשוט להראשונים דנ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור. [ודעת היש"ש בפרק כל הבשר (סי' כא) אינה כן, דסובר דנ"ט בר נ"ט הוא רק כשלא נרגש הטעם].
2. והנה אף דהפוסקים נקטו דין זה בפשיטות דלא נאמר היתר נ"ט בר נ"ט באיסורא, עיין בפמ"ג [סי' צד ש"ד ס"ק כב] שלמד מדברי הגהת הסמ"ק דס"ל דביסודו היה נאמר היתר זה גם באיסורא, אלא שכאשר יוצא טעם הנבילה מהכלי ונבלע בדגים אמרינן חנ"נ, וה"ז כאילו הדגים עצמם אסורים, ולכן הם אסורים היתר אחר שיקבל מהם טעם. וכתב הפמ"ג דנמצא לפי"ז דאיסור נ"ט בר נ"ט דאיסורא אינו מן התורה רק מדרבנן, שהרי כל עיקר דין חנ"נ בשאר איסורין אינו מן התורה אלא מדרבנן, אמנם משמעות שאר הראשונים היא דנ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור מן התורה ואינו תלוי בדין חנ"נ.

3. תוספת עיון

כדברי תוס' הנ"ל דבעינן שיהא טעם שני בהיתר ורק אז נקלש הטעם כתבו גם שאר הראשונים. [ועיין ביד יהודה (סעיף ה) שהאריך ביסוד זה, דהקלשת הטעם היא ע"י הכלי או ע"י המאכל שהוא נבלע בו, אך ביציאת הטעם מהכלי אל הדגים עדיין אינו קלוש, ורק בהיותו בלוע בדגים הוא נקלש ומתבטל].

קניין הלכה

נ"ט בר נ"ט מאוכל לאוכל

עיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק א] שהביא מספר התרומה שדן במקרה ששני הטעמים היו במאכל, כגון שבישול ירקות עם בשר ונבלע בירקות טעם בשר, ואח"כ בישל את הירקות האלו עם דגים או עם ירקות אחרים, ונבלע גם בהם מטעם הבשר הבלוע בירקות, וכתב הסה"ת דשמא בכה"ג אין היתר של נ"ט בר נ"ט. עוד הביא הפמ"ג דבספר שערי דורא העתיק מדברי ה"ת הנ"ל והשמיט תיבא "שמא", והיינו שנקט זאת כאיסור ודאי, וכך נקט הפמ"ג גם בס"י קג [מ"ז ס"ק ו].⁴

והסברא בזה היא, דדוקא כשיש בליעה בתוך כלי אמרינן דנקלש הטעם כיון שהבליעה בכלי היא טעם בעלמא, ואין בה ממשות כלל, משא"כ כשנבלע הטעם באוכל נכנס בו הטעם בכמות מרובה.

והפת"ש [ס"ק א] הביא משו"ת פני אריה שחלק וסבר שגם באוכלין נאמרת קולא דנ"ט בר נ"ט, ועיי"ש שהביא ראיות לכך מדברי כמה ראשונים.

נ"ט בר נ"ט מאוכל לכלי

הפמ"ג [מ"ז ס"ק א] דייק מלשון הסה"ת והשערי דורא, דדוקא טעם ראשון בכלי וטעם שני באוכל שרי, הא טעם ראשון באוכל וטעם שני בכלי ה"ו אסור, וכ"כ החו"ד [ס"ק א]. ולכן אם בישל בשר עם ירקות ואח"כ חימם את הירקות בכלי, אמרינן דהכלי בלוע מטעם גמור של בשר ולא מטעם קלוש, ולכן אם יבשל אח"כ בכלי זה חלב, יאסר החלב בנותן טעם. ובהנהגת אמרי ברוך [לבעל הברוך טעם] על החו"ד [ס"ק ד] כתב דאין להוכיח מדברי הסה"ת והשערי דורא אלא למקרה שכל הטעמים באוכל, אך אם טעם ראשון באוכל וטעם שני בכלי י"ל דשרי.

ובספר יד יהודה [סי' צד ס"ק יט ד"ה הפ"מ] חולק על הפמ"ג והחו"ד, וסובר דאף באופן זה יש היתר דנ"ט בר נ"ט, ולמד כן מדברי הרמב"ן והר"ן בסוגיא [דף קיא:]: גבי שייפא, שהרמב"ן כתב שהשייפא לא היתה איסור בפ"ע אלא היתר שמעורב בו

ביאורים והערות

והרמב"ן נקט מכח הקושיא מהברייתא, [דקדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב], דמזה מוכח שהטעם השני כשלעצמו עדיין חשוב הוא, ולכן נאסר החלב שבישל בקדירה הבשרית, ורק אין בכוחו להטעים דבר שלישי, ולכן לגבי דגים שעלו בקערה טעם הבשר הבלוע בדגים עדיין חשוב הוא, אך אין בכוחו ליתן טעם בחלב יותר, ולכן מותר לאכול את הדגים בכותח. והקשה הרמב"ן על דברי עצמו, דאם אכן טעם הבשר שבדגים יש לו חשיבות, א"כ יאסר טעם זה מכח החלב הנבלע בו מהכותח. ומכח קושיא זו יסד הרמב"ן חידוש בדין בשר בחלב, דלא חל איסור בשר בחלב אלא אם שניהם נתנו טעם זה בזה, הבשר בחלב והחלב בבשר, אבל אם רק אחד מהם נתן טעם בשני אך לא קיבל טעם ממנו, אין בזה איסור בשר בחלב, ולכן בנ"ד של נ"ט בר נ"ט, כיון שטעם הבשר הבלוע בדגים אינו יכול לאסור את החלב, אין הוא נאסר מהחלב הנבלע בו ונותן בו טעם. ועיין שו"ת רע"א [ח"א סי' רז] שהביא את שיטת הרמב"ן הזו.

ונמצא דנחלקו תוס' והרמב"ן ביסוד ההיתר דנ"ט בר נ"ט, דלפי תוס' הטעם השני הבלוע בדגים הוא טעם קלוש שאינו יכול להיאסר, ולפי הרמב"ן הטעם השני יכול להיאסר, ורק אין בו כח להיבלע בהיתר אחר ולאסרו. ועיין בשו"ת רע"א [שם] שהביא דמלשונות הראשונים שכתבו שלא חל איסור נותר על טעם שני, מבואר דס"ל כתוס'. והביא כן גם ממה שכתבו הפוסקים דאם בישל קודם הפסח מאכל בקדירת חמץ היה טעם החמץ הבלוע במאכל נחשב נ"ט בר נ"ט, [אלא שכתבו הרשב"א וסיעתו דחמץ שמו עליו ומיקרי איסורא בלע], שמבואר מזה דס"ל כתוס' שהטעם השני עכ"פ הוא כבר קלוש ולא יכול לחול עליו איסור.

4. אמנם עיין ברש"י [חולין דף קט: ד"ה הרי] שהביא ד"א דחלב שנמצא בעור הקיבה ונמלח עמה, ואח"כ העמידו בו גבינה שרי משום דהוי נ"ט בר נ"ט דומיא דדגים שעלו בקערה, דהקיבה נותנת טעם בחלב והחלב נותן טעם בגבינה. [ורש"י דוחה דאין כאן נ"ט בר נ"ט דהתיירא שהרי מתחילה נאסר החלב מדין בב"ח, משעה שננתה בו הקיבה טעם]. ומשמע דסברו דיש דין נ"ט בר נ"ט גם מאוכל לאוכל. וע"ע בספר גינת ורדים לבעל הפמ"ג [כלל סז] שדייק דגם הרמב"ן והר"ן סוברים כן, ועיי"ש שהביא דאחרים פירשו דדגים שעלו בקערה היינו שעלו בקערה עם בשר ממש וקיבלו ממנו טעם, דהתיר שמואל לאוכלן בכותח, דבכותח הו"ל טעם שני, [והרמב"ן והר"ן חולקים דטעם שני הוי איסור כמבואר בדין קדירה שבישל בה בשר ואח"כ בישל בה חלב]. ומבואר דגם ב' טעמים באוכל חשיבי נ"ט בר נ"ט, ומ"מ לדינא נקטו הפוסקים בפשיטות להקל בזה.

קנין הלכה

איסור, ואח"כ נבלע בכלי ולכן מיקרי נ"ט בר נ"ט, ומבואר דאפילו טעם הראשון באוכל ומעם שני בכלי מיקרי נ"ט בר נ"ט.⁵ עוד הביא היר יהודה מהג"א [פ"ב ע"ז סכ"ד] שהביא בשם רבינו אפרים דשכר אינו חמץ, ולכן החבית שהיה בה שכר חשיבא נ"ט בר נ"ט.⁶

סעיף ב

מקור הדין של השו"ע הוא בתשובת הרשב"א המובאת בב"י. ונבאר תחילה את מה שכתב הרשב"א לגבי ביצה, שאם נתבשלה עם בשר אסור לאכלה עם חלב אף אם נתבשלה בקליפתה. וכתב הרשב"א הטעם משום שקליפת הביצה מנוקבת בנקבים דקים, והראיה שאם ממשלים ביצה במים צבועים נצבע גם תוך הביצה. הרשב"א הביא בתשובה הנ"ל את הגמ' בחולין [דף צז:], שמבואר בה דביצה של עוף טמא שנתבשלה עם ביצים של היתר אינה אוסרת, משום דטבע הביצה שאינה נותנת טעם במים [עכ"פ כשאינה קלופה כמבואר בפוסקים סי' סו ס"ה], אך ביצה שנרקם בה אפרוח דינה כבשר נבילה והיא אוסרת שאר ביצים אף כאשר נתבשלה בקליפתה. וכתב הרשב"א שטעם הבשר יוצא דרך הנקבים הדקים שבקליפת הביצה, וה"ה שאם בישלו ביצה של היתר עם בשר נעשית הביצה בשרית. ונחלקו הפוסקים בבואור דברי הרשב"א, מה בא לאפוקי כאשר כתב שהביצה מנוקבת:

(א) הפמ"ג [מ"ז ס"ק ב] כתב שהרשב"א בא לומר שלא נמעה שקליפת הביצה היא אטומה כשאר כלים, שאז כאשר בישלו אותה עם בשר ה"ו בגדר נ"ט בר נ"ט, שטעם הבשר נבלע תחילה בקליפה ואח"כ נפלט מהקליפה אל תוך הביצה, והוי הביצה כדגים שעלו בקערה, קמ"ל דזה אינו, אלא יש בקליפה נקבים דקים והבלו נכנס דרכם באופן ישיר

ביאורים והערות

5. אמנם עיין בהערה הקודמת שהבאנו ממשמעות הרמב"ן והר"ן [דף קיא:]: דס"ל דאפילו ב' הטעמים באוכל מיקרי נ"ט בר נ"ט, וא"כ פשיטא שיסבור דטעם ראשון באוכל ושני בכלי הוי נ"ט בר נ"ט, ואין ללמוד מזה לשיטת סה"ת האוסר נ"ט בר נ"ט מאוכל לאוכל.

6. תוספת עיון

נ"ט בר נ"ט בשעת הבישול

כתב רע"א [תשובה בסוף ספר דרוש וחידוש ח"א דף פז:]: דנראה דדין נ"ט בר נ"ט נאמר דוקא כאשר הבליעה נעשתה בשתי פעמים חלוקות, בתחילה נבלע הטעם בכלי, ובפעם אחרת נבלע מהכלי לדגים. אך אם הכל נעשה בפעם אחת כגון שנתבשלו דגים או ירקות בכלי ונטף שומן בשר מבחוץ [ואין שישים נגדו], הרי הוא נבלע בכח אחד בכלי ובתבשיל והכל נידון כטעם אחד ואין זה נ"ט בר נ"ט. [והיינו דסובר רע"א, דבכה"ג שהכל הולך בפעם אחת ואין הבליעה נחה בכלי אין היא נקלשת, והרי זה כמו שנפל השומן לתוך המאכל]. גם החו"ד [ס"ק א] כתב כדברי רע"א, אמנם כתב בזה סברא אחרת, דבשעת הבישול אנו רואים את הכל כמקושר, והמאכל והקדירה חשיבי כחד, ומה שנבלע בקדירה ה"ז כנבלע במאכל.

ובשו"ת בית אפרים [יו"ד סי' לו מובא בפת"ש ס"ק א] חלק על סברא זו וכתב דגם באופן הנ"ל הוי נ"ט בר נ"ט, ולמד כך מדברי כמה ראשונים. עיין תוס' ע"ז [דף עו. ד"ה בת] שהביא בשם רבינו ברוך, שאם חימם מים בקדירה בשרית בת יומה, טעם הבשר היוצא מהקדירה למים וחוזר ונבלע בקדירה חשיב נ"ט בר נ"ט, ואף להסוברים דבנתבשלו אין היתר נ"ט בר נ"ט, הכא שאני דאיכא ג' נותני טעם, והרי שני הנ"ט האחרונים היו בשעת הבישול ואפ"ה קרו לה תוס' ב' נ"ט. [אמנם עיין בחו"ד [ס"ק ב] שהביא לשון כעין זו מתוס' זבחים [דף צו] שכתבו דיש בבישול ג' נ"ט, והחו"ד כתב דתוס' החשיבו זאת קצת כג' נ"ט, והיינו דאין זה ממש ג' נ"ט רק קיל טפי משני נ"ט]. גם בפמ"ג [מ"ז ס"ק ב] משמע דס"ל כהבית אפרים, עיי"ש שכתב לגבי דברי הרשב"א בביצה [המובאים להלן ס"ב] שאם לא היתה הקליפה נחשבת כמנוקבת היה בישול ביצה עם בשר נחשב כנ"ט בר נ"ט לגבי הביצה, שנבלע מהבשר בקליפה ומהקליפה לביצה, והרי הכל נעשה בשעת הבישול, וחזינן דאפילו בשעת הבישול חשיב לה הפמ"ג כנ"ט בר נ"ט.

והחו"ד מפרש ברשב"א, דאין כוונתו לומר שאם הקליפה לא היתה נחשבת כנקובה היה בזה דין נ"ט בר נ"ט, אלא דאז היינו נוקטים שהקליפה אטומה לגמרי ואין מעבירה טעם כלל [וכמו כלי זכוכית לדעת ראבי"ה דשיעי ולא בלעין], קמ"ל הרשב"א שהביצה מנוקבת ומקבלת טעם מהבשר.

קנין הלכה

אל תוך הביצה, והרי זה טעם ראשון של בשר.7

(ב) החו"ד [ס"ק ב] מפרש שהרשב"א בא לאפוקי שלא נאמר שקליפת הביצה אטומה לגמרי ואינה מוליכה שום טעם [וממילא אין הביצה נעשית בשרית אף אם נתבשלה עם בשר], אלא הקליפה מוליכה את הטעם.8

דין נ"ט בר נ"ט בדגים שנתבשלו בקדירה בשרית

הראשונים נחלקו בדין נ"ט בר נ"ט בדגים שנתבשלו:

- (א) הרמב"ן [הובא בתוס' דף קיא:]: נקט שאין היתר נ"ט בר נ"ט במקרה שהדגים נתבשלו בכלי הבשרי [או החלבי], דבישול מושך הרבה טעם,9 ולא גרע מחריפות הצנון שמושכת הרבה טעם [כמבואר ברש"י דף קיב. סוד"ה קישות].10
- (ב) תוס' [שם] דייקו ממשמעות לשון רש"י דסובר שאף בבישול יש היתר נ"ט בר נ"ט. וכן דעת הרשב"א [המובא בשו"ע בסעיף זה], וכן הביא הב"י ממשמעות הרמב"ם והר"ן.
- (ג) הרא"ש [סי' ל], הסה"ת והסמ"ק מקילים בבישול ומחמירים בצלי, דבבישול יש נ"ט בר נ"ט נוסף מהקדירה למים, ומהמים אל הדגים.

להלכה:

- (א) השו"ע אינו מחלק בזה כלל ומשמע דמיקל אף בנצלו.
- (ב) הרמ"א החמיר לכתחילה אף בנתבשלו, ולענין דיעבד היקל אף בנצלו. [ראה להלן מה נקרא לכתחילה ודיעבד לענין נידון זה].
- (ג) הש"ך [ס"ק ד] הביא את המהרש"ל שפסק לאסור בנצלו אף בדיעבד. והחוות דעת [חידושים ס"ק ה] העתיק את דברי הש"ך בשם הרש"ל שאסר בנצלו אף בדיעבד.11 אמנם החכמת אדם [כלל מח ס"א] פסק כהרמ"א שבדיעבד שרי אף בנצלו,

ביאורים והערות

7. אמנם הפמ"ג תמה על מה שלמד זאת הרשב"א מביצת האפרוח שאוסרת שאר מאכלים, דהא ביצת אפרוח היא נבילה ואין בזה היתר דנ"ט בר נ"ט, וא"כ אף את"ל דאין קליפת הביצה מנוקבת ג"כ תאסור ביצת האפרוח. ומכח קושיא זו למד החו"ד את ביאורו המובא להלן.

8. החו"ד לשיטתו מוכרח לפרש ג"כ כהרשב"א, ואינו יכול לפרש כהפמ"ג שהרשב"א בא לאפוקי שאין כאן נ"ט בר נ"ט, שהרי החו"ד נוקט שבשעת הבישול אין היתר נ"ט בר נ"ט וכמו שהבאנו בסעיף א, וא"כ עד כמה שקליפת הביצה אינה אטומה לגמרי אין בזה היתר נ"ט בר נ"ט.

9. כתב בספר יד יהודה [פי' הקצר אות יא] דלגבי האופן שנבלע הבשר בכלי אין נ"מ אם נתבשל בו או עלה בו, ובכל גווני מחמיר הריב"ן אם נתבשלו דגים בכלי הזה.

10. ואף שע"י בישול הוי כמו ג' נ"ט, מהבשר לכלי ומהכלי למים ומהמים לדגים, ותוס' [ע"ז דף עו] כתבו שבג' נ"ט מודה ריב"ן דאין להחמיר, מ"מ בספר או"ה [שהוא מקור דברי הרמ"א] מבואר דס"ל שאין לחלק בין ב' נ"ט לג' נ"ט. והפמ"ג [ש"ד סי' צד ס"ק טו] כתב די"ל דחיישינן שמא הדגים נגעו באופן ישיר ביורה וקיבלו ממנו טעם שלא דרך המים, והו"ל ב' נ"ט.

11. תוספת עין

כתב החו"ד [ס"ק ד] דלא החמיר הרש"ל בנצלו אלא באופן שגם הקדירה עצמה נעשתה מתחילה בשרית ע"י צלי בלי רוטב, או שהיה שיפור שצלו בו בשר, אך בקדירה שנעשתה בשרית ע"י שהתבשל בה בשר, אין להחמיר אף אם אח"כ נצלו בה דגים, דכבר נקלש הטעם בבישול הראשון.

והיד יהודה נקט שאף אם מתחילה נתבשל בשר בקדירה, אין כאן נ"ט נוסף, וטעמו משום שהבשר נמחה בתוך המים והוא נבלע ישירות בקדירה. [ובספר בדי השולחן (ס"ק כה) הביא שגם בתשובת נפש חיה (סי' לא) וכן בתשובת טוב טעם ודעת (ח"ג סי' קצ) החמירו בזה ודלא כהחו"ד].

קניין הלכה

דכך נקטו גם הפר"ח והמנחת יעקב. 12.

(ד) הפמ"ג [מ"ז ס"ק יא] מבאר שהמים מותרים בשישים עם בשר, ומשמע שנצלו אינו אוסר דיעבד, והמשנ"ב [שעה"צ סי' תמו"ס ק פא] כתב דנצלו שוה לנתבשלו, ואילו החזו"א [או"ח סי' קיט ס"ק יג] כתב דמחמירינן בנצלו משום דהוי טעם ראשון.

אופנים שונים שהפוסקים נתנו להם דין של נתבשלו או נצלו

- א. עיין בט"ז ובש"ך שכתבו דאף בלא נתבשלו רק עלו בקערה, מ"מ אם הדגים רותחים וגם הקערה רותחת הוי כנתבשלו.
- ב. עיין בגליון רע"א שנסתפק אם כבוש כמבושל לענין זה. [אמנם כיון שכבוש במים הוא רק בכ"ד שעות א"כ בתוך זמן זה כבר נפגם הבשר הבלוע בקדירה, והו"ל נ"ט בר נ"ט בנטל"פ, ולכן צייר רע"א באופן שתיכף כשפינו את הבשר מהקדירה נתנו בה מים].
- ג. כתב הפת"ש [ס"ק ג] בשם הכנה"ג והחזו"ד [סוף ס"ק ד] שאם חתך דגים רותחים בסכין שחתך בה בשר רותח, הוי כנצלו [ולא רק כעלו], דדוחקא ורותח מבשל כמבואר בסי' צב [ס"ק ב], והפמ"ג [סי' צו מ"ז ס"ק ג] הניח את זה בצ"ע. והביא הפת"ש דהפרי תבואה חלק על הכנה"ג, וכתב דבכה"ג לא מיקרי נתבשלו.
- ד. הפמ"ג כתב [ש"ד ס"ק ד] שאם נתבשלו דגים בכלי, המים נחשבים כנצלו, ורק הדגים הם כנתבשלו, ולכן אם נתנו את המים בחלב ה"ז אסור אף דיעבד.
- ה. כתב הפמ"ג [שם] דאם בישל אורז וכיוצ"ב במים עד שנתאדו כל המים ונשאר רק האורז בקדירה, הו"ל מעתה כנצלו.

בטעם הא דהיקל הרמ"א בדגים שנתבשלו בקדירה ליתנם לכתחילה בכלי חלבי, כתב הט"ז [ס"ק ה] דלענין הנתינה בכלי סומכין על החולקים על הריב"ן, והיינו דסובר הט"ז שהריב"ן עצמו לא היקל אף ליתנם בכלי חלבי, [וכן מבואר בדברי המרדכי מסכת ע"ז סי' תתלו, שהריב"ן אסר אף ליתן בכלי חלבי], והביאו הפמ"ג [ש"ד ס"ק ד].
ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק ה] שכתב דמהרא"ש משמע דאף שאסר בנצלו מ"מ כל האיסור הוא רק ליתנו בחלב ממש, ומשמע דבכלי חלבי שרי. והיינו דלא החמיר הריב"ן אלא כשהטעם היוצא ע"י בישול נבלע בממשות של חלב, ולא בנבלע בטעם חלב. 13

וכתב הש"ך [ס"ק ה] דכאשר מעביר את התבשיל מהכלי הבשרי שבו נתבשל לתוך כלי חלבי וכפי שהיקל הרמ"א, צריך להזהר שלא לעשות זאת ע"י עירוי, שהרי הרמ"א [ס"ג] פסק שאם עירו מכלי בשרי בן יומו ע"ג כלי חלבי נאסר הכלי החלבי. [ועיין מסקנת הש"ך לענין דיעבד].

דיני לכתחילה ודיעבד שנאמרו בענין נ"ט בר נ"ט

בפוסקים הובאו כמה פעמים חילוקים בדין נ"ט בר נ"ט, בין לכתחילה ובין בדיעבד, ומהות לכתחילה ודיעבד משתנית בין מקרה למקרה:

(א) אין עושיין נ"ט בר נ"ט לכתחילה, כך נקטו הסמ"ק והסמ"ג, ונפסק להלכה בט"ז [ס"ק ד] ובש"ך [ס"ק ב], והכוונה בזה שלכתחילה אין מעלין דגים בקערה בשרית אם כוונתו אח"כ לאוכלן עם חלב. 14 אמנם אם כבר העלה את הדגים בקערה

ביאורים והערות

12. מסתימת הרמ"א והפוסקים משמע, שהאיסור לכתחילה לאכול מה שנתבשל בכלי בשרי בכותח הוא אף בכשר עוף, וכן צידד הכו"פ.
13. עיין בספר בדי השולחן שכתב דמלשון הש"ך [פ"י הארוך] משמע שיותר גם ליתן את הדגים באוכל סתמי הבלוע מחלב, ורק ליתנו לחלב ממש [או לכותח שמעורב בו חלב] אסור.
14. עיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק ד] שכתב דטעם האיסור הוא משום דהוי כעין מבטל איסור לכתחילה, דמקליש את טעם הבשר כדי שיוכל לאוכלו בחלב.

קנין הלכה

מותר מעתה לאוכלן לכתחילה עם חלב, וכלשון הגמ' מותר לאוכלן בכותה.

(ב) דגים שנתבשלו או נצלו בקדירה בשרית, החמיר בהם הרמ"א לכתחילה שאין לדון אותם כנ"ט בר נ"ט והתיר בדיעבד, והכוונה בזה, שגם אחרי שכבר נתבשלו או נצלו, יש להחמיר ולנהוג בהם כבשריים ולא לאוכלן עם חלב, והקולא בדיעבד היא אם כבר עירבן עם חלב, דרשאי לאוכלן.

(ג) כתב הרמ"א דדגים שנתבשלו או נצלו בקדירה בשרית מותר לכתחילה ליתנם בכלי חלבי. ונחלקו הפוסקים אם מותר לבשלם לכתחילה ע"מ לאוכלן בכלי חלבי.

א. הפר"ח [ס"ק ז] והדרישה [ס"ק א] כתבו דמותר לכתחילה, והובאו דבריהם בפמ"ג [מ"ז ס"ק ד].

ב. אמנם הפמ"ג [מ"ז ס"ק ה] הביא מדברי הש"ך [פירוש הארוך לטור], דלפי מה שכתב לבאר את דברי רבינו ירוחם [המוכאים בב"י בכדק הבית] מבואר בר"י שזה אסור, וגם הפמ"ג נטה לאסור. וסיים הפמ"ג [שם] דאפשר דלכבוד שבת וכיוצ"ב אין גוערים במי שמוקל לבשל בכלי בשרי ע"מ ליתנו אח"כ בכלי חלבי.

(ד) בענין ההיתר לכתחילה לבשל או להעלות דגים בכלי בשרי שאינו בן יומו, כתב הרמ"א שאם הכלי הבשרי לא היה בן יומו, נוהגין היתר לכתחילה לאוכלו עם חלב, ומשמע קצת דלכתחילה אין מעלין את הדגים באינו בן יומו ע"מ לאוכלן בחלב, וכן מפורש בספר איסור והיתר, וכן כתב החכמת אדם [כלל מח ס"ב]. אמנם במקרה שאין לו כלי אחר לחמם בו, כתב החכמ"א דנראה להתיר לחמם בכלי הבשרי שאינו בן יומו, כיון שיש כאן צירוף של תרתי לטיבותא, נ"ט בר נ"ט ואינו בן יומו.¹⁵

מ"ז ס"ק ג

הט"ז עוסק בנידון הא דאסור לאכול דג שנתבשל עם בשר משום סכנה, כמבואר בס' קמז [ס"ב], ולשון הט"ז סתומה מעט ולכן הבין המנחת יעקב שהט"ז סובר שגם דג שנתבשל בתוך קדירה בשרית אסור מחמת הסכנה, והמנח"י כתב שהדברים אינם נראים. אמנם עיין בפמ"ג שביאר שלא נתכוין הט"ז כלל לאסור דגים שנתבשלו בקדירה בשרית אלא רק דגים שנתבשלו עם בשר, דהט"ז בעצמו [ס' קמז ס"ק ב] העתיק מדברי האו"ה דאין לחוש למעם בליעת הכלים.

דברי הרמ"א בדבר חריף

עיקר דיני דבר חריף יבוארו בע"ה בסימן צו. [שם איירי לגבי חיתוך דבר חריף בסכין, דדוחקא דסכינא בדבר חריף מבליע ומפליט, והכא איירי כשבישלו דבר חריף].

ונבאר כאן בקצרה דהרמ"א כלל בדבריו שתי חומרות בדבר חריף:

א. בדבר חריף אין היתר נ"ט בר נ"ט, משום שהדבר החריף מושך אליו את הטעם הבלוע בכלי ככל תוקפו ואין הטעם נקלש בו. [זה כלישנא בתרא דרש"י דף קיב. ד"ה קישות].

ב. בדבר חריף אין קולא של גמל"פ, דאף אם עבר מעל"ע משעה שנבלע הבשר [או החלב], מ"מ החריפות ממתקת את הבלוע וגורמת לכך שישביח את הצנון.

ולענין אכילת צנון שנחתך בסכין חלכית בתוך שש שעות לאכילת בשר, עיין מה שהכאנו לעיל [ס' פט ליקוט תשובות אחרונים

ביאורים והערות

15. ויש שביארו בדברי הגר"א [ס"ק ין דס"ל דמותר לכתחילה לבשל באינו בן יומו כדי לאוכלו בחלב, אך לכאורה אינו מוכח, די"ל דהגר"א איירי אחרי שכבר בישל, וקמ"ל דלא אמרינן שמחמת גזירה אינו ב"י אטו בן יומו נחמיר לכתחילה לאוכלו עם בשר, אך לא מפורש שמותר לכתחילה לבשל בכלי שאינו בן יומו.

קנין הלכה

אות י' שהפמ"ג [או"ח סי' תצד] אסר, והמהרש"ם שם ביאר ברעת רע"א להקל. והיד יהודה היקל בכלים שאינן בני יומן, וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ובספר מבית לוי [יורה דעה] הביא שהגר"ש ואזנר זצ"ל היקל אף כשהסכין בת יומה.

הפת"ש [ס"ק ד] הביא בשם כמה אחרונים שאין להחמיר את חומרת הרמ"א [שבדבר חריף אסור גם נ"ט בר נ"ט] אלא בדבר חריף גמור, אבל בדבר שיש להסתפק בו אם נקרא חריף יש להתיר. טעם הקולא הוא משום שבעיקר דין זה נחלקו ב' לשונות ברש"י [דף קיב. הג"ל], ולכן כאשר מצטרף לזה ספק נוסף יש להקל. וע"ע בפת"ש שהביא דעת הפנים מאירות ורע"א היא דחומרא דדבר חריף היא מן התורה, והביא גם את השיבת ציון, שכתב דלא שייך בזה כלל לומר דאורייתא או דרבנן "דחידך אוכל יטעם", וכיון דחז"ל עמדו בזה על הנסיון וידעו דבדבר חריף משוי ליה לשבת, פשיטא דהוי דאורייתא [ודלא כמו"ש בתשובת כנסת יחזקאל שחומרא זו היא מדרבנן].

סעיף ג

מקור הדין הוא בתוס' דף קיא: בסוף דבריהם. ונתבארו שם שני טעמים להא דאין מתירים את הכלים מדין נ"ט בר נ"ט, [טעם ראשון של הבשר בכלי ומעם שני כמים ועדיין הוא היתר, וכל כה"ג נקלש הטעם ונדהה מותר].
א. כיון שהכלים נוגעים זה בזה, נפלט הטעם מהכלי באופן ישיר אל הכלי השני והרי זה טעם שני באיסור.
ב. עוד כתבו דטעם הכלי הכשרי ומעם הכלי החלבי נפגשים בתוך המים, וממילא לא אמרינן שהמים מתירים את הטעם, אלא כמים עצמם הוי טעם שני באיסורא.

הרא"ש נקט להקל בזה ולא חשש להא דהטעמים פוגעים זה בזה, דקודם פגיעתם כבר הותרו במים. 16 גם הרמב"ן [בחידושו] והרשב"א [תורת הבית בית ג שער ד] הקילו בזה, אמנם הר"ן הסכים לאסור כדעת הסה"ת.

להלכה: נחלקו בזה השו"ע והרמ"א, השו"ע פסק להקל והרמ"א פסק שהכלים אסורים. 17

עיי' ש"ך [ס"ק ט] שכתב דגם להשו"ע אין היתר בהדחת כלים אלא בדיעבד, אבל לכתחילה אין להדיחם יחד. ולמד כך הש"ך מהשו"ע [או"ח סי' תנב ס"ב] שכתב דאין להגעיל כלי חלבי עם כלי בשרי אם שניהם בני יומן [ומקורו בב"י בשם סמ"ק]. בטעם הא דאסר השו"ע לכתחילה, כתב הפר"ח [ס"ק יא] והגר"א [או"ח שם סי' תנב] דצ"ל דלכתחילה חשש השו"ע לדעת תוס'.

ביאורים והערות

16. הרא"ש אינו מזכיר כלל את הטעם הראשון של תוס' שהכלים נוגעים זה בזה, והוא משום שבספר התרומה [סי' סא] כתב שאין לחוש לנגיעת הכלים זה בזה, דאם נאמר דאין טעם יוצא מכלי לכלי אלא ע"י המים, ממילא כבר נעשה נ"ט בר נ"ט במים [וכתב דתוס' בטעם הראשון סברו דבציור זה יוצא טעם מכלי לכלי גם לולי המים, מחמת ההבל וחום הקדירה].
17. תוספת עיין

לא נתפרש ברמ"א מאיזה טעם אסר, אמנם עיין בט"ז [סי' צד ס"ק ז] שכתב דהרמ"א [שם סעיף ה] סבר כטעם השני, ולא חשש לטעם הראשון, שהרי כתב הרמ"א שאם תחב כף חולבת לקדירה בשרית ויש שישים נגד הכף הכל מותר, וכתב הט"ז דדין זה מטעים לטעם השני של התוס', שהאיסור בהדחת כלים הוא משום שטעם הבשר וטעם החלב פוגעים זה בזה במים, וכאשר יש שישים נגד הכף הטעם היוצא ממנה בטל. אך לפי הטעם האחר שהכלים נוגעים זה בזה, א"כ נהי שיש שישים בתבשיל שבקדירה נגד הכף, מ"מ אין שישים נגד הטעם הבלוע בקדירה, וטעם זה נכנס באופן ישיר אל הכלי והו"ל טעם שני באיסורא.
וע"ע בש"ך [סי' צד ס"ק ח] שכתב לדינא, שאם תחב כף חלבית לקדירה בשרית שמתבשלים בה ירקות או מים ויש שישים נגד הכף דמ"מ הכף אסורה. ותמה רע"א דהא כשיש שישים נגד הכף מבואר ברמ"א הנ"ל [סי' צד ס"ה] דהכל מותר. וכתב הפמ"ג [סי' צד מ"ז ס"ק ז וש"ד ס"ק ח] דהש"ך סובר כטעם הראשון של תוס', אמנם אצלינו [ס"ק יב] העתיק הש"ך רק את הטעם השני.

קנין הלכה

וספר התרומה שאסרו בכלים שהודחו יחד. 18.

כשאחד מהכלים אינו בן יומו

כתב הרמ"א דכאשר אחד מהכלים אינו בן יומו הכל מותר. וכתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ט] דמשמע מדבריו דאף בכלי מתכת שאפשר להגעילו א"צ לעשות זאת. והוסיף, דאף שהרמ"א החמיר לכתחילה [סעיף ב] כשיטת הריב"ן בנ"ט בר נ"ט בנתבשלו, מ"מ הכא א"צ לחוש כיון שיש כאן נ"ט בר נ"ט בשני כלים ועדיין הוא היתר. המ"ז [ס"ק ט] הקשה על דין זה של הרמ"א שאם אחד הכלים אינו ב"י הכל מותר, מדברי הרמ"א [סי' צד ס"ה] שהחמיר ממנהגא לאסור בכה"ג את הכלי שאינו בן יומו. וראה כמה שכתבנו [שם] בתירוצי המ"ז והש"ך בזה.

עייין בחכמת אדם [כלל מח סעיף יד] שכתב דאם בישל בשר בקדירה ועבר עליה לילה, ולמחר בישל בה ירקות תוך כד שעות מבישול הבשר, ותחב כף חולבת, יש להקל ולדון את לינת הלילה כפוגמת, [אף דבעלמא אין מקילין כשיטה זו דסגי בלינת לילה אלא בעינן כד שעות ליחשב טעם פגום], דמצרפין את הדיעה דלינת לילה פוגמת לשיטת השו"ע שהיקל בהדחת כלים, וה"ז מותר.

כתב הרמ"א שאם נתבשלו מים בקדירה [ולא שאר תבשילים] נוהגים בהם איסור לכתחילה, אף כאשר אחד מהכלים אינו בן יומו, משום דהמים אינם מאכל חשוב כל כך, ולכן לגביהם מתייחסים לכתחילה, וכשם שאוסרים נמל"פ לכתחילה כך אוסרים את המים. וכתב הפמ"ג [מ"ז] שמספר או"ה שהוא מקור הדין נראה, שאסר את המים גם אם הוחמו לשתיה ולא רק אם הוחמו ע"מ לינתם בקמח לצורך אפיה, [דכאשר הוחמו ע"מ לאפות בהם יש יותר מקום לדון דהוי לכתחילה, משא"כ בהוחמו לשתיה]. והפת"ש [ס"ק ה] הביא מספר מנחת יעקב שלא אסר אלא בהוחמו לאפיה.

מקור החילוק בין הוחמו לשתיה לבין הוחמו לאפיה הוא בטור [סי' קכב]. ועייין בסי' צד [ס"ה] שהבאנו את דברי הפמ"ג [מ"ז] שם ס"ק ט] שחילק בין כלי נכרי שבזה הקילו בהוחמו לשתיה כיון שלא שכיח כ"כ, לבין כלי ישראל דאסרינן בכל גווני. וכתב הש"ך [ס"ק יד] שהאיסור של המים הוא רק ממנהגא ולא מדינא, דמדינא שרי לאוכלן עם מין הכלי שהוא בן יומו, והא דלא שרי לאוכלן עם מין הכלי השני, הוא משום דחיישינן לכתחילה לשיטת הריב"ן דנתבשלו אין היתר נ"ט בר נ"ט, וזה כשיטת הפמ"ג דאין מבשלין לכתחילה בכלי בשרי כדי לאוכלן בכלי חלבי, וה"נ נוהגין במים שנתבשלו בכלי בשרית שאינה ב"י איסור לכתחילה דלא לאוכלן עם כלי חלבי.

ביאורים והערות

18. תוספת עיון

קדירה שנשתמש בה אורז

עייין בפמ"ג [סי' צד מ"ז ס"ק ז] שכתב תשובה לשאלה בענין אורז שנתבשל בקדירה בשרית בת יומה עד שנבלעו בה המים ונשאר כגוש בתוך הקדירה, ואח"כ תחב בו כף חלבית בת יומה, שגם בזה אסור לפי הרמ"א [כאן], דגם בזה דחיישינן שהטעם היוצא מהקדירה אל האורז והטעם היוצא מהכף נפגשים, ואף שהאורז הוא גוש מ"מ דבר שמן מפעפע בכולו. [והוסיף, שאף אם לא נבלע בקדירה ובכף דבר שמן, מ"מ אין אנו בקיאים בין כחוש לשמן]. וע"ע בחוות דעת [חידושים סי' צד ס"ק כו] שגם הוא כתב שהטעמים אוסרים זה את זה לפי הרמ"א.

והיד יהודה [סי' צד פי' הארוך ס"ק כג] דן על דברי הפמ"ג והחוו"ד, דלכאורה כל גרגיר של האורז נידון כחתיכה נפרדת אף אם נתדבקו מעט, וממילא אמרינן בזה דאין בלוע כחוש יוצא מחתיכה לחתיכה בלי רוטב. [ולגבי בלוע באוכלין נקטינן דאנו בקיאים בין כחוש לשמן כמבואר בש"ך [סי' קה ס"ק כג]. ואם נראה לנו שהיה כחוש אין להחמיר שהיה פעפוע מגרגיר לגרגיר]. אמנם היד יהודה עצמו צייין שמדברי המהרש"ל ועוד פוסקים לא נראה שדנו כל גרגיר בנפרד.

קנין הלכה

- במקרה שדבוק שומן באחד מהכלים מודה השו"ע שהכל אסור. וכתב הש"ך [ס"ק י] ב' סיבות לכך.
- א. הטעם היוצא מהכלי האחר נותן טעם לתוך ממשות השומן, ואין כאן טעם שני בהיתור. [וכ"כ החכמת אדם כלל מח ס"ט].¹⁹
- ב. השומן של הבשר נוגע בכלי החלבי ונבלע בו ואוסרו, וממילא הכל אסור. [והכוונה שהשומן נמחה במים ונוגע באופן ישיר בכלי].

כתב הרמ"א שאם הודחו כלי הבשר וכלי החלב בזה אחר זה הכל שרי. ועיין חו"ד [ס"ק ח] שכתב שלפי השו"ע [סי' צד ס"ה] רק הכלים מותרים, אבל ביורה שבה הודחו אסור מעתה להשתמש בשר או חלב, שהרי כתב השו"ע שם, שאם תחבו בקדירה חרשה כף בשרית ואח"כ כף חלבית ולא היה שישים נגד הכפות, אין להשתמש בקדירה לא בשר ולא חלב רק מאכלים סתמיים. [אמנם הש"ך שם חלק על השו"ע בזה].

כתב הרמ"א שאם הודחו הכלים יחד בכלי שני הכל מותר, וכן הסכים הט"ז [ס"ק יב]. והקשה הפמ"ג [מ"ז ס"ק יב] שהט"ז [סי' קה ס"ק ד] נקט להחמיר בכלי שני מבליעה ולמה היקל כאן. ותירץ דסובר הט"ז דאין כלי שני עושה פעולה כפולה להפליט מזה ולהבליע בזה.

ואף שהט"ז היקל גם בכלים שדבוק בהם שומן, צ"ל שכונות הפמ"ג דגם זה נחשב פעולה כפולה לחמם את השומן עד שיפלוט טעם ויבלע בשומן החלב, או בטעם היוצא בשומן החלב.

עירוים רבים מבליעים טעם בכל עובי הכלי

קיי"ל דעירווי מבשל ואוסר רק כדי קליפה, ולכן אם עירה בשר רותח על צלחת, רק כ"ק של הצלחת נעשה בשרי. ולפי"ז היה לכאורה צריך להיות הדין, שסתם צלחות שאין רגילים להשתמש בהם בכלי ראשון רק מערין לתוכן מכ"ר, לא יחשבו כבלועות כולן בבשר רק כדי קליפה. אמנם הט"ז [סוס"ק יב] מביא בשם ספר או"ה שע"י עירוים הרבה בולע הכלי ככולו, וגם הב"ח [סעיף ה] הסכים לחידוש זה של האו"ה. ולכאורה חידוש זה צ"ע, דכיון שאין כח העירווי שולט אלא בקליפת הצלחת, מהיכ"ת נימא דאם יש כמה עירוים ישלוט העירווי מפי. והפמ"ג [מ"ז ס"ק יב] כתב שחידוש זה צ"ע לדינא.²⁰

עירווי מכלי בשרי על כלי חלבי

כתב הרמ"א שאם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלבי ה"ז אוסר, והש"ך [לעיל ס"ק ה] האריך לתמוה על דין זה, שהרי לא שייך לומר בזה את הטעמים שמחמתם אסר הרמ"א כלי בשר וכלי חלב שהודחו יחד, דאין כאן פגישה של טעמים היוצאים

ביאורים והערות

19. ולכאורה הביאור בזה הוא שהשומן נותן במים טעם ראשון ממש ואינו בטל בתוכם, וממילא הטעם היוצא מהכלי האחר אוסר את המים, והרי זה כמאכל סתמי שהתבשל עם בשר ויש בו טעם ראשון של בשר, שאין ליתנו בכלי חלבי בן יומו, משום שטעם החלב היוצא מהכלי ונבלע במאכל פוגע בטעם ראשון של בשר ואוסר, וה"נ המים הם כמאכל סתמי שנתבשל עם בשר [השומן].

20. תוספת עיון

לפי החומרא של האו"ה, נמצא שכלי שבלע איסור ע"י הרבה עירוים א"א להגעילו ע"י עירווי, דאף דבעלמא אמרינן ככולעו כך פולטו, מ"מ כאן לא סגי בעירווי אחד כדי לפלוט מכל הכלי. והקשה הפמ"ג [סי' סח ש"ד ס"ק כז] דהא בשו"ע [או"ח סי' תנא ס"ו] מבואר דכלי שתשמישו בעירווי אפשר להגעילו בעירווי, והא יתכן שבלע ע"י הרבה עירוים.

ולדינא נקט הפמ"ג [או"ח סי' תנב א"א ס"ק ב] להגעיל כלי כזה ע"י כלי ראשון, אך בדיעבד היקל ע"י עירווי. והחכמת אדם [כלל נט ס"ד] חשב לדברי האו"ה [אף שציין שמכל הפוסקים לא משמע כן], אבל היד יהודה [פירוש הארוך ס"ק כה] כתב שאין לחוש לדברי האו"ה, וכן נקט בשו"ת אג"מ [יו"ד ח"א סי' מב].

קנין הלכה

משני כלים שרויים בכלי ראשון, ולכן כתב הש"ך להקל בזה, והביא שכן כתב בספר משאת בנימין. והט"ז [ס"ק יג] כתב דטעמו של הרמ"א הוא משום שאנו מחשיבים את העירוי כאילו הוא עדיין בכלי הראשון, והדברים צריכים ביאור. והכרתי ופלתי כתב שאין זו אלא חומרא [לראות את הניצוק של העירוי כמחבר את פליטת שני הכלים], וכן כתב החכמת אדם [כלל ע"א ס"ג].

[וכבר הביא הש"ך הנ"ל שהתורת חמאת הביא שהאו"ה היקל בזה, וכתב ע"ז התו"ח שדברי טעם הם אלא שלא נהגו להקל בזה, והסיק התו"ח שבהפסד מרובה או לעת הצורך יש להקל. וברמ"א סתם את הדברים לאיסור].

להלכה: כתב החכמת אדם שם להחמיר בזה, אלא אם הוא במקום הפסד מרובה או לכבוד שבת. כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק יג] דנראה דאף להרמ"א רק הכלי התחתון נאסר ולא הכלי העליון, [והיינו דלענין התחתון אנו דנים זאת כפגישה של טעם הבשר (המוכא ע"י העירוי) עם טעם החלב]. עוד כתב הכו"פ והפמ"ג [שם] שנראה שאם זה היה עירוי שנפסק הקילוח אין להחמיר.

עירוי מכלי סתמי על כלי בשר וחלב יחד

הרמ"א התיר בעירה על כלי בשר וחלב יחד אפילו שומן דבוק בהם. והט"ז [ס"ק יג] והש"ך [ס"ק ה] תמהו דהא עירוי מבשל כ"ק, וכיון שמבשל יש לו גם כח לעשות פעולה כפולה כדנקטינן בסי' סח [סעיף י] לענין מליגה. ומצינו כמה ביאורים בדעת הרמ"א.

- א. הש"ך כתב לדון דסובר הרמ"א דמ"מ אין כח לעירוי לעשות פעולה כפולה, וגם להבליע בכלי. 21.
- ב. הגר"א [ס"ק כב] כתב שמיד כשפגעו המים בכלי אחד חל בהם דין כלי שני, וממילא אין להם כח להמשיך ולאסור, וכן כתב החכמת אדם [כלל מח ס"ב]. 22.
- ג. מתוך דברי רע"א [הגהותיו על הש"ך ס"ק כ] והחוו"ד [ס"ק יא] יש ללמוד ביאור נוסף בשיטת הרמ"א, דכיון דהשו"ע והרמ"א סוברים [סי' צא ס"ד] דאין איסור כדי קליפה חל על דבר לח כיון שא"א לקלפו, ה"נ אין העירוי נאסר מהטעמים של בשר וחלב הנפלטים מהכלים, כיון שאין עירוי נאסר אלא כ"ק ולא שייך קליפה בזה. [ועיין בסי' צא בט"ז (ס"ק ז) ובש"ך (ס"ק ח) שחלקו על פסק הרמ"א הנ"ל]. 23.

21. והיינו שאין כח בעירוי לחמם את השומן עד שיפלוט טעם ולהבליע את הטעם הזה בכלי האחר.
22. לכאורה הכוונה דאין לעירוי [שפגע בכלי ופלט ממנו טעם בשר] כח להבליע את הטעם הזה בכלי האחר או בטעם החלב שנפלט ממנו.
23. וכך כתב בספר בדי השולחן.

מטבח שיש בו רק כיוור אחד

עיין שו"ת אגרות משה [יו"ד סי' מב] בנידון בית שיש בו כיוור אחד ומדיחים בו בחמין כלי בשר אחרי כלי חלב. וכתב שאם יתקינו דף מיוחד לכלי הבשר ודף מיוחד לכלי החלב באופן שבזמן ההדחה לא יגעו הכלים בכיוור עצמו, אפשר להקל. ובשו"ת מנחת יצחק [ח"ב סי' ק] הצריך להניח ע"ג הדף כלי מיוחד לכלי חלב וכלי מיוחד לכלי בשר, ושם ידיח את הכלים, וכלי זה יעמוד ע"ג הדף ולא ע"ג הכיוור, וגם ינקה את הכיוור בין הדחת כלי חלב לבין הדחת כלי בשר, וגם יפתח את הנקב שבכיוור שלא יתאספו מים מתחת הכלי שמדיחים בו.

קניין הלכה

הש"ך עצמו החמיר כאשר הכלים מלוכלכים, אבל בכלים נקיים כתב דיש להתיר משום דהוי נ"ט בר נ"ט. ועיין בפמ"ג [ש"ד ס"ק כ] שהביא שבספר מנחת יעקב תמה על הש"ך, דהא הרמ"א אסר בכלים שהודחו יחד משום שהמעמים נפגשים ונבלעים זה בזה, וא"כ למה לא נאמר דה"נ בעירוי המעמים נפגשים ובלועים זה מזה. והביא הפמ"ג דגם הפר"ח והכו"פ הסכימו להחמיר גם בכלים נקיים.

הפמ"ג [שם] העיר על הש"ך שנקט שעירוי אינו עושה פעולה כפולה להפליט ולהבליע, דמ"מ אם עירה כמה פעמים העירוי הראשון מפליט והשני מבליע.

להלכה: הש"ך הסיק להחמיר בין בכלים נקיים ובין בכלים שדבוק בהם שומן, אך היקל במקום הפסד מרובה, וכך נקט החכמת אדם [כלל מח ס"ב], והוסיף החכמ"א שאף במקום הפסד מרובה ימתין מעל"ע שיפגום הבלוע בכלי. והפמ"ג נקט [ע"פ המנח"י, הפר"ח והכו"פ] להחמיר בכלים שדבוק בהם שומן אף במקום הפסד מרובה, ולענין כלים נקיים נקט להחמיר אלא אם יש הפסד מרובה.

כתב הפמ"ג [סוס"ק כ] דאם יש במי ההדחה שישים כנגד קליפת א' הכלים שרי, שהרי העירוי אינו מפליט מהכלי יותר מכ"ק, וזה מתערב במי ההדחה.

עיין ש"ך [ס"ק יח] שהביא מהתורת חמאת בשם האו"ה דעירוי שפגע בכלי אחד ונזחל ממנו לכלי אחר אינו אוסר בכלי השני אף כ"ק כיון שדינו בכלי שני, וכן נקטו הגר"א [ס"ק כב] והחכמ"א [כלל מח ס"ב]. והפמ"ג [ש"ד ס"ק יח] האריך לתמוה מדברי התה"ד [המובאים ברמ"א ס' צב ס"ז] דקילוח שזב מקדירה רותחת ע"ג כירה צוננת והגיע לקדירה צוננת אוסר אותה, דכיון שהוא מחובר לכלי ראשון נשאר לו דין כלי ראשון ויכול אף לבשל, אף שכבר נזחל ע"ג הכירה. ודן הפמ"ג לחלק בין אם הקילוח זב מקדירה שע"ג האש, שבזה החמיר התה"ד, ובין עם עירו מכלי שאינו על האש, שבזה היקל האו"ה כשנזחל לכלי אחר. אמנם הביא הפמ"ג שהתורת חמאת הביא את דינו של התה"ד הנ"ל אף לענין כלי ראשון שאינו על האש.

[ועיין הגהת רע"א (לשו"ע או"ח ס' שיח), שהביא את דברי האו"ה הנ"ל לענין איסור בישול בשבת, דשרי לערות על קערה אף אם העירוי נזחל ומגיע לתבלין, משום שמרגע שפגע בקערה כבר חל בו דין כלי שני, וכלי שני אינו מבשל תבלין, ואח"כ ציין רע"א לדברי הפמ"ג שהבאנו כאן].

התערב כלי חלבי בין כלים בשריים

מה שכתב הרמ"א [בשם ספר איסור והיתר כלל לד אות כה] דאם נמצאה קערה חלבית בין כלי בשר לא חיישינן שמא הודחו יחד באופן שנאסרים, [פירוש בכלי ראשון שהיד סולדת בו], מצינו שני טעמים בספר או"ה.

(א) יש כאן ס"ס, ספק שמא לא הודחה הקערה יחד עם כלי הבשר אלא באה אח"כ לכאן, וספק שמא לא היתה בת יומה.

(ב) ועוד דלא מחזיקין איסורא ממקום למקום, דלא אמרינן כמו שהקערה החולבת נמצאת עתה עם כלי הבשר, ה"נ היתה עמהם במקום הדחת הכלים, דאין מחזיקין איסור ממקום למקום כמבואר בגמ' [גדה דף ג:]. והמ"ז הביא את הטעם הראשון, וכן כתבו הפר"ח והחכמת אדם, והגר"א העתיק את שני הטעמים.א

סעיף ד

עיין ט"ז [ס"ק טז] וש"ך [ס"ק כא] שהביאו ראיות נגד פסק השו"ע, אך לא כתבו טעם וסברא לחלוק על הדברים. ובנקודות

קנין הלכה

הכסף [על המ"ז ס"ק טו] כתב שי"ל שרק לגבי מעט שומן הרבוק בכלים כתב השו"ע דמכח האפר הרי זה נמל"פ, משא"כ בבורית שעושיין מחלב ממש אין האפר פוגמו. ועיין בחזו"א [סי' כג ס"ק א] שכתב דמעמו של הש"ך הוא שאין האפר פוגם את המים, אלא המים נעכרים מחמת עירוב האפר, ואם יסגן אותם אין הם פגומים.

עיין לעיל [סי' פז ס"ו] בתוספת עיון שהבאנו דשני דינים חלוקים איתנהו:

- א. דין נותן טעם לפגם, והיינו שהמאכל אינו פגום עד שאינו ראוי לאכילת אדם אלא האיסור פוגם את טעמו, ובוהו אין דין טעם כעיקר אלא בטל ברוב. [וכן אין איסור בבישול בשר בחלב אלא אם הבשר נותן טעם משובח בחלב, ולא אם נותן טעם לפגם בחלב].
- ב. איסור שנפסל מאכילה פקע איסורו, וילפינן לה מנבילה שאינה ראויה לגר. ולשון השו"ע בסעיף זה הוא שמכח האפר ה"ז נותן טעם לפגם, וכ"כ בספר פרי תואר [לבעל האוה"ח הק']. ויש לעיין אם נתכוין בדוקא לדין נמל"פ, או שנתכוין לומר דמכח האפר אין הבשר והחלב ראויים לאכילה כלל.

סבן הנעשה מחלב

בענין הבורית שעושיין מחלב ומבשלין אותה עם אפר, עיין מ"ז שממשמעות דברי מהרי"ל בורית נחשבת מאכלות אסורות, וכן דעת הש"ך בנקודות הכסף. ובשו"ת צמח צדק [סי' מז], וכן בשו"ת חכם צבי [הובא בפמ"ג], התירו את הבורית הנעשית מחלב משום דנפסלה לגמרי מאכילה ואינה בגדר נבילה הראויה לגר. וכתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו ושי"ד סוס"ק כא] דהאמת כדברי הצ"צ שהבורית אכן נפסלה מאכילה ואינה ראויה אף לאכילת כלב. 24

המ"ז הקשה מהרמ"א [לעיל סי' פז ס"ו] שאסר את הכלי שחופפין בו את הראש ולא התיר משום דהוי נמל"פ. ובתשובת צ"צ הנ"ל כתב, דאף דהוי נמל"פ מ"מ אין לעשות היתר נמל"פ לכתחילה. ועוד י"ל דדברי הרמ"א אינם אלא חומרא וכמו שנתבאר שם ברמ"א עצמו ובפוסקים.²

סעיף ה

מקור הדין הוא בגמ' דף קב. בעא מיניה רב דימי וכו' עד והאי ליתא לאיסורא בעיניה.

❖ ביאורים והערות ❖

24. תוספת עיין

ועיין ביאור הלכה [סי' שכו סעיף י] שכתב דהגר"א אסר לרחוץ בבורית העשויה מחלב משום דסיכה כשתיה, וה"ז [מדרבנן] כאוכל מאכלות אסורות, והבה"ל כתב שמנהג העולם לרחוץ בבורית כזו, וסיים דאם מצוי להשיג בורית שלא נעשתה מחלב נכון לחוש להמחמירים, ולא הביא כלל הבה"ל את הנידון אם הבורית נפסלה מאכילה. [והגר"א ציין דבריו על לשון הרמ"א שרוחצין בחלב ולא על לשונו או בבורית, ואולי החלב שרחצו בו לא היה פגום].

לפגום ע"י חומצות

כתב החזו"א [יו"ד סי' כג ס"ק א-ב] דיש בזמנינו מיני חמציים [חומצות] שמנקים בהן הקדירות, והמים שמעורבים בהם חומצות אלו בודאי נפסלין משתיית בני אדם, והדין נותן שאפשר להגעיל כלים בני יומן במים אלו המעורבים בחומצות. והוסיף החזו"א דלענין כלי חרס, כלים שאין הגעלה מועילה להם, ה"נ לא מועיל ליתן לתוכן דברים מרים, דאין לנו הוראה לידע מתי נפסל הבלוע בדופן הכלי.

קנין הלכה

הראשונים נחלקו בטעם האיסור להניח כלי שבו מלח ליד כלי שיש בו כותח:

(א) רש"י פירש שהחשש הוא שמא יפול מן הכותח אל המלח ולא ידע ויתן את המלח בקדירת בשר, והא דמותר ליתן ליד חומין משום שהחומין הוא לח וצלול ואם יפול מהכותח לתוכו ימחה בו ויתבטל, [ואם לא יהא בו שיעור ביטול יהא ניכר צבע הכותח בחומין].

(ב) הרמב"ם [פ"ט מאכ"א הכ"ה] כתב שדרך המלח לשאוב מהכותח, ונמצא מבשל בשר במלח זה שיש בו טעם חלב, אך חומין מותר ליתן בצד כותח כיון שאין החומין שואב ממנו. ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק מז] שפירש ברמב"ם שהמלח שואב את הכותח דרך הדפנות, וכתב שלפי"ז אף אם הכלים מכוסים ה"ז אסור. ולפי"ז הרמ"א שהתיר בכלים מכוסים לא אויל בשיטת הרמב"ם.

להלכה: הפמ"ג הביא מהפרי תואר לחוש לשתי השיטות ולכן לא התיר אלא כשהכלים מכוסים [שאו לא קיים החשש שמא יפול לתוכו מהכותח], ורחוקים זה מזה, [שאו לא קיים החשש שהמלח ישאב]. והנה הפרי תואר כתב דמותר ליתן מלח ליד כותח לפי שעה ע"מ ליטלו מיד, דבזמן קצר לא חיישינן שמא יפול לתוכו, אך היד יהודה הביא בשם האו"ז [סי' תסח] לאסור אפילו לזמן קצר.

סעיף ו

מקור הדין הוא בתוס' חולין דף קיב, והטעם משום שלגבי בשר וחלב נזהרים יפה שלא יפול מזה לזה, משא"כ מחלב למלח. והג"א החמיר לכתחילה אך במכוסה שרי כמבואר בדברי הג"א.

סעיף ז

מקור הדין הוא בתוס' דף קיג. ד"ה טהור.

עיין ש"ך שכתב שטעם הדין הוא משום שאין כח למלח להפליט טעם מכלי. ומה שכתב הש"ך דאינו משום נ"ט בר נ"ט משום דהמלח חריף, עיין הגהת דגו"מ [תנינא] שהביא מהש"ך [סי' סט ס"ק פג] בשם הגהת שערי דורא דמשמע שמלח אינו חריף, ועוד ציין לדברי הש"ך והט"ז שם. וכתב הב"י [סי' קה ד"ה ולא שייך] דאף לכתחילה מותר ליתן מלח לקערה בשרית ע"מ ליתנו אח"כ לחלב. ועיין ברמ"א [סי' קה סי"ג] ובש"ך [ס"ק מד] שכתבו דאם המלח לח קצת חיישינן שמא פולט הוא טעם מהקערה ואסור.

שאלות לחזרה

יו"ד הלכות בשר בחלב סימן צד מסעיף ו וסימן צה

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

סימן צד סעיף ו

- א. קדירה של איסור שהוחמו בה חמין בתוך מעת לעת מעת שנאסרה ;
(1) האם נחשבת הקדירה מחמת זה בת יומה שצריכים להמתין מעת לעת מחימום המים?
(2) ומה הטעם?
- ב. קדירה של בשר שהוחמו בה חמין בתוך מעת לעת מבישול הבשר ;
(1) האם נחשבת הקדירה מחמת זה בת יומה שצריכים להמתין מעת לעת מחימום המים?
(2) ומה הטעם?
- ג. קדירה שנאסרה מבשר בחלב שהוחמו בה חמין בתוך מעת לעת מעת שנאסרה ;
(1) האם נחשבת הקדירה מחמת זה בת יומה שצריכים להמתין מעת לעת מחימום המים?
(2) ומה הטעם?
- ד. באופנים דלהלן, האם צריך ששים כנגד כל הבצל או רק כנגד הבלוע ;
(1) בצלים הבלועים מבשר ממש, וידוע כמה בשר בלוע בהם, שבישולם בקדירה חלבית?
ומה הטעם?
(2) בצלים הבלועים מבשר, שבישולם בחלב?
(3) בצלים שהיו בלועים כולם מחלב, שבלעו אח"כ בשר?
(4) בצלים הבלועים משאר איסורים, שבישולם בקדירה?
- ה. (1) בצלים שחתכו בסכין בשרי דק דק או רק במקום אחד, ובישולם בקדירה חלבית, האם צריך ששים כנגד הכל או רק כנגד הבשר או רק נגד מקום הנטילה?
(2) אם בישולם בקדירה של חלב שבישלו בו מים תוך מעת לעת, ואח"כ בישלו בה בשר תוך מעת לעת של בישול חלב, האם צריך ששים נגד כל המים או רק נגד החלב שבלעה הקדירה? ומה הטעם?
- ו. בצלים הבלועים מבשר או שנחתכו בסכין של בשר, שנתבשלו בקדירה חלבית או בחלב ממש או שנכבשו בחלב, ויש ששים נגד הבליעות, האם גם הבצל מותר או שנשאר באיסורו וצריך להפרישו מן התבשיל, ומה הטעם?

סעיף ז

- ז. (1) מאי שנא בשר רותח שחתכו בסכין חלבי בן יומו, דאמרין בהו שאם אין ששים בבשר - כל החתיכה אסורה, מהא דאמרין בית השחיטה רותח וסגי בקליפה?
(2) מה הנידון לגבי בית השחיטה, משום איסור דם או משום שומן איסור?
- ח. מה הטעם דכשחתכו בסכין חלבי בעינין ששים, ובנפל איסור על חתיכה שבקדירה שהוא חוץ לרוטב אמרין דסגי בנטילה?
- ט. חתך בסכין של איסור צנון או בשר רותח, מה חמור יותר, חורפיה דצנון או רותח, לגבי סכין שאינו בן יומו ולגבי אם האיסור מתפשט בכולו?
- י. בשר רותח שחתכו בסכין חלבי בן יומו, האם צריך ששים נגד כל הסכין או רק נגד הלהב או רק נגד מקום הסכין שחתך - לשיטת ה"ר פרץ, להשו"ע ולהרמ"א, למהרש"ל, לשי"ך ולט"ז - כשיודע בבירור עד כמה חתך וכשאינו יודע בבירור?
יא. (1) כשהסכין החלבי בן יומו, האם סגי בששים או צריך גם קליפה?
(2) כשהסכין אינו בן יומו, האם בעי קליפה, ומה הטעם, והאם בעי גם ששים נגד שמנונית הסכין?
(3) בכל מקום שיש איסור מועט, האם סגי בקליפה או דבעינין ששים נגדו?
(4) ומה הדין כשיודע שהסכין נקי?
- יב. (1) באר דעת הרמ"א, ודעת האיסור והיתר והמהרש"ל באופן שהבשר הרותח מונח בכלי שני ועדיין היד סולדת בו וחתכו בסכין חלבי, האם סגי בקליפה או צריך ששים, ומה הטעם?
(2) איך הכריע הט"ז במחלוקת זו?
(3) ומה דעת הבי"ח בנידון זה?
- יג. מה הדין בדבר גוש כבשר רותח המונח בכלי שלישי ועדיין היד סולדת בו, בבשר בחלב ובשאר איסורים?
- יד. מה דין הסכין ;
(1) כשהסכין חלבי בן יומו והבשר רותח בכלי ראשון?

- 2) כשהסכין חלבי אינו בן יומו והבשר רותח בכלי ראשון?
 3) כשהסכין חלבי בן יומו והבשר בכלי שני?
 4) כשהסכין חלבי אינו בן יומו והבשר בכלי שני?

סעיף ח

- טו. מאכל בשרי חם שנפל עליה גבינה לחה ;
 1) מה דין המאכל?
 2) מה דין הגבינה?
 3) מאי שנא מבשר רותח שנחתך בסכין חלבי דבעינן ששים?
 4) ומאי שנא מאיסור שנפל על היתר חם דצריך נטילה?
 טז. גבינה חמה שנפלה או שהניח בקערת בשר בת יומא - קר או חם, כשיש בו רטיבות או בדבר נגוב, בכמה נאסרת המאכל?

סעיף ט

- יז. בישלו דבש במחבת של בשר בת יומא והריקוהו חם בקערה של חלב בת יומא, כשפסק הקילוח או כשלא פסק הקילוח ;
 1) מה דין הדבש?
 2) אלו ב' טעמים למדנו לדין זה?
 3) ומה הנפק"מ בין הטעמים?
 יח. 1) לפי הטעמים דלעיל, באר מה דין הקדירה - האם אסורה או מותרת?
 2) ומהי דעת המחבר והרמ"א בזה?
 3) ומה הדין במשקה מע"ד העשוי מדבש?

סימן צה סעיף א-ב

- יט. באר שיטות הראשונים שהובאו בטור ובב"י וטעמיהם האם מותר לאכול עם חלב דגים שנתבשלו או נצלו בקדירה של בשר ;
 1) כשנשאר משהו שומן דבוק בקדירה?
 2) כשהיתה רחוצה יפה?
 3) בסתמא?
 כ. 1) איך פסקו השו"ע והרמ"א בדין זה לכתחילה?
 2) ובדיעבד מה דין הדגים בנתבשלו ובנצלו, ומה דין הרוטב?
 כא. דגים שעלו בקערה של בשר, האם מותר לאוכלן עם חלב ;
 1) כשהדגים רותחים והקדירה צוננת או איפכא?
 2) כששניהם חמין - ויש שם רוטב או אין שם רוטב?
 כב. דגים שנתבשלו עם בשר ביחד ;
 1) האם מותר לאוכלן עם חלב?
 2) האם מותר לאכול הדגים בעצמן?
 כג. דגים שנתבשלו בקדירה של בשר, האם מותר לאכול אותם?
 כד. האם מותר לכתחילה להעלות מאכל פרוה בכלי של בשר כדי לאוכלם אח"כ עם חלב?
 כה. האם מותר לכתחילה לבשל מאכל פרוה בכלי של בשר כדי לאוכלם אח"כ עם חלב?
 כו. תבשיל שנתבשל בקדירה של בשר האם מותר לכתחילה ליתן או לערותן בקערה של חלב, ומה הטעם?
 כז. תבשיל שנתבשל בקדירה של בשר ועירה אותו לתוך קערה של חלב, האם בדיעבד מותר, ומה הטעם?
 כח. תבשיל שנתבשל בקדירה של בשר שאינו בן יומו, האם מותר לכתחילה לאכול עם חלב?
 כט. דבר חריף שנתבשל בקדירה של בשר שאינו בן יומו, או תבלין שנדוך במדוך של בשר, ובישלוהו אח"כ בחלב ;
 1) האם צריך ששים?
 2) נגד מה צריך ששים, נגד כולו או נגד הבלוע - כשידוע כמה הבלוע וכשאינו ידוע?
 3) והאם מועיל ששים או כיון דלטעמא עבידי לא בטיל?
 ל. 1) האם אמרינן נ"ט בר נ"ט גם באוכל או רק בכלי?
 לא. תבשיל של רוטב או של שעורים שניתן לתוכו חמאה כמו אחד מארבעים מהתבשיל והגיסו אותו בכף, ואח"כ נתחב הכף לקדירה של בשר שאין בה ששים נגד החמאה ;
 1) מאיזה טעם יש לאסור הכף?
 2) והאם נאסרה הכף?

3) ומה דין הקדירה של בשר?

סעיף ג

- לב. 1) האם מותר לכתחילה להדיח קערות של בשר ביורה חלבית במים חמים שהיד סולדת בהן כששניהם בני יומם?
2) ומה הדין בדיעבד כשהודחו ושניהם בני יומם והיה שומן דבוק בהם?
3) ומה הדין כשאומר ברי לי שלא היה שום שומן דבוק בהם?
4) ומאי שנא מדגים שעלו בקערה?
- לג. מה הדין כשאין המים חמים כ"כ, שאין היד סולדת בהן, כשאינה על האש או כשהיא על האש?
- לד. הדיח קערה של בשר ביורה חלבית ואחד מהם אינו בן יומו;
1) מה דין הכלים?
2) מה דין המים?
3) ומה הטעם?
- לה. הדיח צלחות או סכו"ם בשרי ביורה חלבית;
1) האם אמרינן דמה שתשמישו בכלי צונן אינו אוסר?
2) ומה הטעם?
3) האם בסתמא חוששין שמא נשתמש בכלי ראשון?
4) ומה הדין אם אומר ברי לי שלא נשתמש בכלי ראשון?
- לו. האם תנור מתקנח יפה או לא, ומה הנפק"מ בין תנור לקערה?
- לז. 1) בישל מים בקדירה חלבית בת יומה, ותחב בו כף של בשר בן יומו - ואין שם ששים, מה הדין?
2) ומה הדין אם בישל מים בקדירה חלבית שאינה בת יומה, ותחב בו כף של בשר בן יומו - ואין שם ששים?
- לח. 1) מה הדין כשהדיח כלי בשר וכלי חלב ביחד בכלי ראשון? ומה הטעם?
2) ומה הדין כשהדיח כלי בשר וכלי חלב בזה אחר זה בכלי ראשון? ומה הטעם?
- לט. 1) הדיח כלי בשר וכלי חלב ביחד או זה אחר זה בכלי שני, מה דינם, כשהכלים נקיים וכשהם מלוכלכים?
2) והאם צריך המורה לשאול אם הכלי היה נקי או מלוכלך?
- מ. אם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב, והכלי חלב היה בן יומו או אינו בן יומו - האם נאסר הכלי חלב, ומה הטעם?
- מא. אם עירה מים רותחים שאינן של בשר ולא של חלב, על כלים של בשר ושל חלב ביחד, ושומן דבוק בהם, האם העירו מבשל ככלי ראשון והכלים נאסרים או לא?
- מב. המוצא קערה חלבית בין הכלים הבשריים, האם צריך לחשוש שמא הודחו ביחד באופן שנאסר, ומה הטעם?

סעיף ד

- מג. אם הכניסו אפר במים חמים שבירה לפני שהניחו בתוכה הקדירות, כתב השו"ע דעל ידי האפר הוא נותן טעם לפגם ומותר;
1) איך פסקו ה"ט"ז והש"ך בדין זה?
2) הבא כמה הוכחות שאפר אינו נותן טעם לפגם?
3) האם כוונת המחבר שהאפר פוגם האיסור או שהוא רק מקליש הטעם שלא יהיה אח"כ בשר בחלב?

סעיף ה-ו

- מד. האם מותר להניח כלי שיש בו דבר חלבי על יד כלי שיש בו מלח או חומץ - כשהם מגולים או מכוסים, ומה הטעם?
מה. 1) האם מותר להניח בתיבה אחת כד בשר על יד כד חלב, לכתחילה ובדיעבד?
2) ומאי שנא מלהניח כותח על יד מלח?

סעיף ז

- מו. 1) האם מותר להכניס מלח שמונח בקערה של בשר לתוך חלב, ומה הטעם?
2) והאם יש מקום להחמיר בזה?

המשך שאלות מעשיות ביו"ד בשר בחלב סימנים צ"ד - צה

+

א. לקח כוס חרסינה או פלסטיק חדשה והכניס לתוכה חלב קר.

1. אם שהה החלב בכוס כמה דקות עד ששתה אותו, האם הכוס נהייתה חלבית.
2. האם שונה הדין כאשר כבר השתמש פעם או פעמיים באותה כוס לשתיה קרה או חמה.
3. האם יש חילוק כמה זמן השאיר בתוכה בפעמים הראשונות את השתיה הקרה.
4. וכן אם הכניס מרק בשרי קר לתוך צלחת חרסינה או פלסטיק, ואח"כ הכניס לתוכה מאכל חלבי וחימם במיקרוגל.

[ט"ז סק"א, נקודה"כ, משב"ז סק"ב, וסימן ק"ה סק"א, חו"ד שם סק"ג, יד יהודה קצר סק"ב, וסימן ס"ט ארוך סק"ט].

א. כלי חרס חדשים נחלקו ה"ז והש"ך, האם שונה מכל כלים לענין כבוש, ובהו"ד כתב שכל שלא שבע מבלוע בולע מיד, ובהגהות מהרש"ק [על המשב"ז סימן ק"ה] כתב שאפי' שבולע מיד מ"מ אינו בולע יותר מכד"ק, וביד יהודה כתב ג"כ שכלי חרס בולע מיד ומ"מ מאחר ובכבישה זו של פחות ממעל"ע רק ממשות המאכל נבלע בכלי ולא טעמו, ושיעור הבליעה הוא מועט, ולכן אם בישל בו אח"כ יש במאכל ס' כנגד הממשות שנבלע בכלי כי הוא דבר מועט.

ב. קדרה שהתבשל בה מעט מרק בשרי, ועירבב אותו עם מצקת חלבית.

1. מה דין המרק כשהיה בקדרה ס' רק כנגד מקום המצקת שהכניס לתוך המרק.
2. אם אח"כ עירב עם כל המצקת קדרה שהתבשל בה מרק פרווה, ואין במרק ס' כנגד כולה, מה דין המרק.
3. אם הכניס רק חלק מהמצקת למרק הפרווה, וכנגד אותו חלק יש במרק ס', אבל עלו אדים מהמרק לכיוון החלק של המצקת שנשאר בחוץ, ובצירוף החלק שבחוץ אין בקדרה ס' כנגדה.
4. מה הדין אם חלק מהמצקת לא נכנס כלל לתוך גובה הקדרה.
5. האם יש חילוק בכל הנ"ל אם המצקת עצמה היתה חמה או קרה.
6. האם יש חילוק בכל הנ"ל בין מצקת מתכת למצקת עץ וכדו'.

[ס"א, ש"ך סק"ג, פ"ת סק"ג, חכמ"א כלל מ"ז ס"ז, משב"ז סק"א, חו"ד סימן צ"ב ביאורים סק"ז, וסקט"ז, וסימן ס"ט סק"ב, שפ"ד סימן צ"ז סק"ב, מג"א סימן תנ"א סק"ד, רע"א שם, מ"ב סימן תנ"א סק"ז, דגול מרבבה על הש"ך סימן ס"ט סק"ט].

ב. המחבר כתב ב' דעות האם אמרינן חם מקצתו חם כולו, וברמ"א כתב {וכן דעת המחבר כמבואר בש"ך} שלהלכה קי"ל שלא אמרינן חם מקצתו חם כולו שיפלטו הבליעות מהמצקת שתחבו בקדרה גם מאותו חלק שלא נתחב בתוך המאכל, אלא שלדעת המג"א כל הדין שלא אמרינן חם מקצתו חם כולו זה רק לענין שאין בכוחו להפליט את הבליעות גם מהחלק שאינו נוגע במאכל, אבל להיפך הבליעות שנבלעים לתוך המצקת מהמאכל שבקדרה מתפשטים לתוך כל המצקת, אבל בש"ך מבואר דלא כהמג"א שכל שבמציאות אינו חם כולו אינו מתפשט כלל לחלק שמחוץ למרק ואינו נאסר כלל, אלא שמ"מ לכתחילה צריך הגעלה.

כל זה אם לא עלה זיעה מהקדרה לכל המצקת, אבל אם הגיע זיעה גם לחלק של המצקת שלא בתוך המאכל והיא בתוך הקדרה, לדעת המשב"ז בכה"ג הזיעה פועלת ב' דברים גם להבליע למקום שהגיע אליו הזיעה, וגם פועלת להפליט ממנה את הבליעות לתוך המרק, אבל לדעת החור"ד הזיעה פועלת רק שהמאכל שבקדרה יבלע לתוך כל המצקת כולה אפי' במקום שאינו חם, אבל אין בה כח להפליט אל תוך הקדרה.

ואם המצקת חמה, דעת הפמ"ג, הרע"א, והחור"ד, שאפי' שאין כולה ברוטב, אמרינן חם מקצתו חם כולו גם לענין שיפליט מכולו, אבל בדגול מרבבה חולק ע"ז.

כל דינים אלו רק במצקת ממתכת אבל אם המצקת עשויה מעץ או פלסטיק וכדו' לא אמרינן בהם כלל חם מקצתו חם כולו, אפילו באופן שחם כולו וכן באופן שהזיעה מגעת אליו.

ג. מצקת בשרית שתחבו אותה לתוך קדרה שמתבשל בה מרק בשרי, וחלק מהמצקת היה מחוץ למאכל והיה צונן.

1. נגע במצקת בטעות בידים מלוכלכות בגבינה, קינחה מיד, ואח"כ הכניס את כל המצקת לתוך המרק, מה דין המרק.

2. מה הדין אם אחרי שקינחה השאיר את המצקת כך, ובמשך הבישול נתחממה כולה.

3. האם יש חילוק בהנ"ל בין מצקת מתכת למצקת עץ.

4. וכן מחבת שטיגנו בה מאכל בשרי, ובסמוך אליה טיגנו במחבת אחרת מאכל חלבי, והידיית של המחבת הבשרי בלטה מעל המחבת החלבית, וכשהבחין בכך הזיו אותה והידיית היתה עדיין צוננת, או שהזיזה אחרי שכבר התחממה, מה הדין בזה.

5. וכן אם בשעה שהכניס את מרדה עם מצות לתנור, עבר ילד שידו מלוכלכת בחמץ ונגע עמה בצידו השני של המרדה, מה דין המצות.

[ס"א, משב"ז סק"א, פ"ת סק"ג, ש"ך סימן צ"ב סוסק"ח, יד יהודה קצר סקמ"ז, חר"ד סימן צ"ב חידושים סק"ז, ש"ך סימן קכ"א סק"ז-י"ח, רע"א על המג"א בסימן תנ"א סק"ד].

ג. אפילו שקי"ל שלא אמרינן חם מקצתו חם כולו, מבואר בש"ך שאם בשעה שחלק מהמצקת חמה נגע איסור בצד השני, לענין זה כן אמרינן בכלי מתכות חם מקצתו חם כולו שיבלע במקומו. אמנם גם זה רק מדין חם מקצתו חם כולו ולכן במצקת מעץ גם מקומו לא יאסר. אבל אם חם במציאות גם בעץ יבלע במקומו.

ומ"מ מבואר בפמ"ג שכל זה רק כאשר אין תשמישו ע"י האור, אבל אם תשמישו ע"י האור לעולם נחשב חם כולו ומתפשט בכולו.

ד. כף שעירב בה חלב על האש, ואח"כ תחב אותה בטעות לתוך קדרה עם מרק בשרי.

1. כמה מרק צריך שיהיה בקדרה כדי שיוכל להתירו.

2. האם שונה הדין אם השתמשו בכף הזו במעת לעת האחרון בחלב רותח רק בתוך צלחת.

3. וכן האם שונה הדין כאשר במעל"ע האחרון רק היתה הכף בכיור החלבי ושפכו לתוך הכיור חלב רותח.

4. מה יהיה הדין באופן שתחב את הכף החלבית לקדרה שהתבשל בה מרק לשבת או צורך שמחה וכדו'. !!! אני מבין שזה קשור לשאלות הקודמות, ולכן שינתי ממצקת וכו' לכף – שיראה קשור לשאלה זו !!!

5. וכן מה הדין אם הוציא מקדרה שמתבשל בה מרק ירקות חלבי במסגרת שהשימוש הרגיל שלה הוא לערות לתוכה את המאכלים הבשרים אחרי הבישול לסגן מהם את המרק.

[ט"ז סק"א, נקודה"כ, משב"ז סק"א, ט"ז סימן צ"ה סק"ב].

ד. ברמ"א העמיד את הציור שצריך לשער בס' כנגד כל הכף, בכף חולבת שתחבו אותה בכ"ר תוך מעל"ע, ובט"ז כתב שה"ה אם עירו חלב על הכף ותחבו אותה אח"כ לקדרה עם בשר יאסור, ובנקודה"כ הקשה שמאחר והחלב אסר רק ע"י עירו החלב נבלע רק בכדי קליפה של הכף, ואינו דומה לציור של הרמ"א שצריך לשער כנגד כולו, ובמשב"ז ביאר שהט"ז לשיטתו שבאין הפס"מ עירו אוסר בכולו, אלא שהקשה שא"כ ה"ה נמי כלי שני באין הפס"מ אוסר בכולו ולדעת הט"ז [סימן צ"ה סק"ב] כשהרגילות הוא להשתמש בו ע"י עירויות הרבה נבלע בכולו.

ה. מרק בשרי שאחרי שהצטנן מהבישול, נמצאה בתוכו כפית חלבית שהיתה בתוכו מתחילת הבישול.

1. אם בכל המרק הבשרי היה ס' כנגדה, מה דין הכפית.

2. אם אח"כ עירבב בכפית מאכל שבסיר חלבי רותח, או מרק ירקות רותח, ולא היה בהם ס' כנגדה, מה דינם.

3. אם אח"כ הכניס בטעות את הכפית לתוך קדרה בשרית אחרת, ולא היה בה ס' כנגד הכפית, מה דין המאכל שבקדרה, ומה דין הכפית.

4. מה הדין אם באמצע הבישול ראה את הכפית והוציאה מהקדרה.

5. מה הדין אם מסתפק האם הכניס את הכפית החלבית לתוך מרק בשרי, או שמא הכניס כפית אחרת, וכן אם מסתפק האם היה בקדרה השניה ס' כנגדה.

[ט"ז סק"ג, משב"ז שם, חמ"א כלל מ"ז סק"ח, ש"ך סק"ד, שפ"ד סק"א, וסק"ח, יד יהודה סימן ט"ט סקס"ג אות י"ב, רע"א על הש"ך סק"י, חר"ד ביאורים סק"ז]

ה. כשהוציא רק אחרי שצטנן בשעת הבישול הוא מקושר עם כל המרק שבקדרה כולה ולא מתערב בנפרד עם החלב שבכפית, וכשמוציאה אחרי שכבר נצטננה למרות שמעורב בתוכה בשר וחלב אבל אינם מעורבים ע"י בליעות. ומאחר ובעודו בקדרה הבליעות של החלב שבכף התפשטו בשוה בכל הקדרה והיה ס' כנגדה, ונשאר בכף רק שיעור מועט

ממש, וביותר שמדינא ממש כבר נחשב מחמת כן להגעלה אלא שרק מחמירין שלא להחשיבו להגעלה, ולכן אם אח"כ תחבה לתוך חלבי רותח, או לתוך מרק ירקות רותח, אפי' שאין במרק השני ס' כנגד הכפית, הכפית מוגדת לכפית חלבית של היתר ומותר, אבל אם בשעה שמוציא אותה בעודה רותחת דינה כמצקת שלפחות לחומרא חיישינן שהוא כ"ד ומה שתוכו מתבשל בו עצמו, ובפרט אם היה בו מעט.

אבל אם תחבה אח"כ לתוך קדרה שמתבשל בה בשרי, אפי' שבעודה בקדרה הבשרית הראשונה שהתה שם זמן רב והמרק שבקדרה הבשרית העלה רתיחות כראוי, מ"מ לא אמרינן שהמרק הבשרי הגעיל את הכף החלבית וכבר אין דינה ככף חלבית, ולכן אוסרת את הסיר הבשרי השני. ואפי' שהטעם שלא מחשיבין את הבישול להגעלה זה רק חומרא שמא יבואו לטעות וכדו', מ"מ אינו נחשב לספק, ואפי' במקום ספק לא אמרינן בזה ספק דרבנן לקולא. כן מתבאר במשב"ז, ובחכמ"א נסתפק אם אפשר לצרפו מה"ת לס"ס.

1. שתי קדירות עם מרק בשרי שהתבשלו על האש, והעביר בטעות כמה פעמים עם מצקת חלבית מהקדרה האחת לשנייה, ובכל קדרה היה בדיוק ס' כנגד הכף.

1. מה דין שתי הקדירות.

2. מה הדין אם באותה קדרה עצמה שעירבב עם מצקת חלבית, תוך כדי העירובוב הוציא כמה פעמים את המצקת עם קצת מרק בתוכה והכניסה שוב לתוך הקדרה, ויש בקדרה ס' רק כנגד המצקת.
[ס"ב, ש"ך סק"ז, שפ"ד שם, חר"ד חידושים סק"ז, יד יהודה ארוך סק"ז, חכמ"א כלל מז' ס"ח].

ו. לדעת המחבר צריך ב' פעמים ס' כנגדה, אבל לדעת הרמ"א בפעם אחת ס' סגי, אמנם גם לדעת הרמ"א שבפעם אחת ס' סגי, זה רק אם כשתחב את המצקת פעם שניה לקדרה היתה ריקנית, אבל אם הוציא עמה מרק והכניסה לתוך הקדרה השנייה, הרי זה כב' איסורים שנפלו לקדרה בזה אחר זה שצריך ס' כנגד כל אחד מהם.
ובחור"ד והחכמ"א כתבו שלפי"ז לא רק אם תחבה לקדרה אחרת, אלא ה"ה אם תוך כדי עירובוב הוציא עם המצקת קצת מרק והחזיר לתוך אותה קדרה בעצמה, והכניסה שוב לאותה קדרה צריך ס' כנגדה.

2. קדרה חלבית שבישלו בה בטעות בשר, ואחרי כמה שעות, כשכבר עבר מעל"ע מהפעם האחרונה שהשתמשו בה בחלב רותח. בישלו בה שוב מרק פרווה או בשרי.

1. מה דין הקדרה והמרק שבתוכה.

2. וכן מצקת חלבית בת יומה שעירבבו בה מרק בשרי והיה במרק ס' כנגד מה שתחבו מהמצקת לתוכו, והוציא את המצקת בעודה רותחת. אחרי כמה שעות, כשכבר עבר מעל"ע מאז שעירבבו במצקת בפעם האחרונה חלבי רותח, עירבב בה מרק אחר, מה דין המרק השני.

3. האם יש חילוק בין עירבב עם המצקת בפעם השנייה מרק בשרי לבין עירבב מרק פרווה.

4. מה הדין בכל הגל"א אם כבר במרק הבשרי הראשון לא היה ס' כנגד המצקת.

5. אם את המרק השני הכינו לצורך שבת או שמחה וכדו', האם משתנה הדין, ובאיזה אופן.

[ש"ך סק"ז, שפ"ד שם, רע"א סק"א וסק"ז, חר"ד ביאורים סק"ז, פ"ח סק"ט, בית מאיר, חכמ"א כלל מז' ס"ח].

ז. עבר מעל"ע רק משעה שנבלע בו רק אחד מהמינים, וממין השני עדיין לא עבר מעל"ע, נחלקו בזה הפוסקים, לדעת הש"ך, הפ"ח, הפמ"ג, והחכמ"א, כל תערובת של ב"ח שכבר נהיה חנ"ג והבשר או החלב עדיין ב"י נשאר עדיין דינו כחנ"ג של ב"ח ואוסר, ואפילו שבכל חנ"ג אמרינן שאין הנאסר יכול לאסור יותר מהאוסר, ביאר החו"ד שבב"ח נחשב ששתי האוסרים קיימים, ואפי' לדעת הט"ז שסובר שבב"ח שאחד מהמינים נפרד לגמרי מהשני כבר אינו נחשב לתערובת של ב"ח ואינו אוסר, כשכשרק נהפך לנטל"פ נחשב שהוא עדיין קיים בתערובת ואוסר, אבל לדעת הב"ח והחו"ד, וכן מצדד הרע"א, כאשר הבשר או החלב כבר אינו ב"י, הרי זה ככל נטל"פ ואינו אוסר.

אמנם טעמו של החו"ד להתיר בצירוף שמצקת שהוציאו מכ"ר אינו נחשב לכ"ר, ודעת הרע"א שצירוף זה בלבד אינו מספיק אלא מצרף גם דעת הסוברים שבבלוע בכלי בכלל לא אמרינן חנ"ג, ומ"מ כתב הרע"א שצירוף זה הוא רק במקום שהאיסור הוא רק דרבנן, - והנפק"מ בזה הוא שקדירה דינה שונה ממצקת, וכן אם תחב פעם ראשונה את המצקת לא היה ס' כנגדה. -

וכן יהיה נפק"מ בין הטעמים אם הקדירה שנהיה תהיה מינו של זה שעדיין ב"י או אינו מינו שלהרע"א אין צירוף של דרבנן. ולפי"ז באופן שבתחובה הראשונה של המצקת החלבית לקדרה הבשרית כבר לא היה ס' כנגדה, כלומר שהקדרה הראשונה והמצקת נאסרו בשעה שהמצקת היתה עדיין בתוך הקדרה, וכן באופן שבישלו בשר בקדרה חלבית שבדרך כלל אין בקדרה ס' כנגד הבלוע בתוך דפנותיה, לפי המבואר בש"ך [לקמן סק"ב] שכל איסור הבלוע בקדרה ותוך מעל"ע בישלו בקדרה שוב, מונים מעל"ע משעת בישול השני, דמאחר והאיסור הבלוע בדפנות הקדרה יצא ע"י הבישול שעה אחת לאויר העולם והוא איסור שלא שייך בו נ"ט בר נ"ט, גם האיסור הראשון לא נהיה נטל"פ, א"כ כל שלא היה ס' לכ"ר צריך למנות מעל"ע מעת שתחבה לקדרה של בשר, וכן באופן של בישול בקדרה אם בבישול הראשון של הבשר לא היה ס' כנגד כל הבליעות של חלב שבקדרה מאחר ובשעה שבישלו בה את הבשר נפלטו הבליעות של החלב לתוכה ובשעה שנפלטו נאסרו כי היה בקדרה תערובת של ב"ח, ככה"ג לכ"ר"ע גם ביחס לחלב מונים רק משעת הבישול השני ולא מהבישול הראשון ולא שייך כאן שום צירוף של דעת הסוברים שלא אמרינן בכלי בכלי כי שתייהם עדיין נחשבים בני יומם גם החלב וגם הבשר, וצריך למנות מעל"ע ככה"ג מעת שבישלו בה בשר.

ת. גז שמלוכלך מגלישות של בשר וחלב, ורוצה לנקותו.

1. האם מותר לנקותו ע"י שישפוך עליו מים רותחים מהכד החשמלי, האם יש חילוק כשיש ממשות של לכלוך וכשאינן ממשות.
2. וכן כשמכשירים את השיש לפסח על ידי עירוי רותחים מכד חשמלי, באיזה כד ישתמש, של חמץ, של פסח, או בכד מיוחד לכך.
3. האם מותר להוסיף מכד חשמלי מים רותחים ישירות לבקבוק תינוק עם מטרנה חלבית, או לכוס קפה עם חלב.
4. וכן מי שרוצה להוסיף מים חמים לקדרה של הטשולנט הבשרי, האם יכול לערות לתוכו מהדוד של שבת שמשמש בו גם להכנת קפה או מטרנה חלביים.
5. האם מותר בפסח לערות מים רותחים מכד חשמלי או דוד, לתוך בקבוק תינוק שאוכל בו דייסת קטניות.
6. וכן מי שיש לו עובד זר בבית, האם מותר לו לערות מהמרק שבקדרה שלו לתוך הקדרה או הצלחת של העובד הזר.
7. בכל האופנים דלעיל, מה הדין בדיעבד.

[ס"ג רמ"א, ט"ז סק"ז, משב"ז שם, ש"ך סק"א, ביאור הגר"א סק"א, חכמ"א נ"ש ה', פלתי סק"ז, יד אברהם, יד יהודה קצר סק"ב, שעה"צ סימן תמ"ד סק"ד, חק יעקב סימן תנ"א סק"ה, אליהו רבה סימן תנ"א סק"מ]

ח. ברמ"א כתב שלכתחילה אסור לערות מכלי שיש בו שומן לתוך נר דולק ובדיעבד אין לחוש. לדעת הט"ז לכתחילה אסור כי תתאה דבר ומחברו, ובש"ך כתב שהבל הנר עולה ומחברו, ולכאורה לדעת שתיהם מיירי שהתתאה חם, וכמבואר בפמ"ג, וכן ע"כ שאין היס"ב בהבל דאם סולדת מבואר בסימן צ"ב שזיעה אוסרת גם בדיעבד, אבל להיפך כאשר התתאה קר והעליון חם לא שייך דין זה וכן מבואר בט"ז סוף סימן תנ"ב אבל בחק יעקב חולק על הט"ז וכמותו מבואר במ"ב סימן תמ"ד סק"ד. וכששתיהם חמים במשב"ז מסתפק בזה, וביד יהודה כתב שראוי להחמיר, והחכמ"א מיקל. אבל האליהו רבא מחלק שגם לכתחילה ניצוק חיבור רק באיסור ולא בהיתר. ואפילו חמץ לפני זמנו נחשב לענין זה כהיתר.

ט. תחב כף חלבית לתוך צלחת מרק בשרי רותח.

1. מה דין המרק, הבשר, הכף, והצלחת.
2. וכן כוס קפה רותח שהכניס לתוכה חלב קר או חם, ועירבו בכף בשרית, מה דין הקפה והכלי.
3. האם יש הבדל בין צלחת פלסטיק, חרסינה, ומתכת.
4. וכן מי שאין לו כף חלבית, האם לכתחילה מותר לערב את הקפה החלבי עם כף בשרית.
5. וכן צלחת עם מרק פרווה רותח, והכניס למרק אטריות וחתוכת בשר, ועירב עם כף חלבית, מה דין המרק, הבשר, האטריות, הצלחת, והכף.
6. האם יש הבדל אם המרק היה חם, רותח, או צונן, וכן אם גם הבשר והאטריות היו רותחים או רק אחד מהם.
7. וכן מה הדין אם הכניס לתוך המרק הפרווה קוגל חלבי וחתוכת בשר, ושניהם היו רותחים, או אחד מהם, או שניהם היו צוננים.
8. בכל האופנים הנ"ל, מה הדין אם רק מסתפק האם השתמש בכף חלבית או בשרית, או בצלחת חלבית או בשרית.
9. האם יש הבדל בהנ"ל אם בישלו מאכלים אלו לצורך שמחה או סעודת שבת וכדו'.

[ס"ב, ס"ג, ט"ז סק"ב, משב"ז שם, נקוה"כ, רע"א סק"ט, יד יהודה ארוך סק"א, וקצר סק"כ, פ"ח סוף סימן ס"ח, משב"ז סימן ס"ח סק"ט, דין הה', רע"א שם].

ט. לדעת המחבר והרמ"א כלי שני אינו אוסר כלל, לדעת הט"ז שלא במקום הפסד אוסר בכלולו, לדעת הש"ך שלא במקום הפסד אוסר אבל רק כד"ק, אמנם לדעת הפמ"ג גם אם כלי שני אוסר, זה רק בב' תנאים הא' כאשר אינו צריך גם להבליע וגם להפליט אלא רק אחד מהם, הב' כאשר הונח מאכל רותח בכלי ריק והונח עליו מאכל אחר צונן דמאחר ובכלי לא אמרינן תתאה גבר המאכל נשאר רותח ומבליע או מפליט ממה שעל גביו, אבל מאכל רותח וצונן שהוכנסו בכלי שיש בו מאכל אחר צונן מדין תתאה גבר הכל נחשב לצונן ואינם מפליטים ומבליעים. ומ"מ כתב הפמ"ג שאם שתי המאכלים שהוכנסו לתוך המאכל הצונן שבכלי שני היו רותחים אפילו שהוכנסו לתוך כלי עם מאכל צונן מפליטים ומבליעים זה מזה. אבל לדעת הפר"ח והיד יהודה כ"ש מפליט ומבליע כאחד. ומ"מ רק המאכל או כלי חרס עצמו נאסר בכ"ש לדעת המהרש"ל אבל כלי אחר לכו"ע אינו אסר בכ"ש, ומ"מ לדעת המנח"י אם פאשר צריך להגעילו. ומ"מ גם לדעת הט"ז כל שאין היד הכוית בו למרות שכ"ש אוסר זה רק מדרבנן ונפק"מ לספיקו.

י. מרק בשרי רותח ששפכו אותו לתוך צלחת או קדרה חלבית צוננת.

1. מה דין הקדרה, הצלחת, והמרק.
  2. וכן אם הכניסו בשר רותח לצלחת פרווה, והניח בצלחת סמוך לבשר קוגל חלבי קר, ולא נגע בבשר, מה דין הקוגל.
  3. וכן פיצה חלבית או גבינה צהובה שהיו מונחים על השולחן והניחו עליהם בטעות תבנית בשרית רותחת, מה דין המאכל שבתבנית, התבנית, והפיצה או הגבינה צהובה.
1. וכן קדרה חלבית שהסירו מהאש, והניחו אותה על השולחן על גבי שניצל בשרי.
  2. וכן להיפך, אם הניחו בטעות קדרה צוננת ע"ג חתיכת רותחת.

3. האם יש הבדל בהנ"ל אם בקדרה הרוחתת שהניחו אותה על חתיכה צוננת היה מאכל כשהיתה על האש, או שעמדה ריקה על האש.

4. וכן קדרה בשרית רותחת שהסירו אותה מהאש והניחו אותה ע"ג השיש החלבי, מה דינה.
[ש"ך סק"י, סקכ"א, שפ"ד שם, חר"ד ביאורים סק"ט, חידושים סק"ג, רע"א סק"ב, ס"ג רמ"א, ט"ז סק"ג, ש"ך סק"י, סקכ"ב, משב"ז סק"ד-ה, חכמ"א נ"ז ס"ח].

י. לדעת המהרש"ל בכלי לא אמרינן תתאה גבר, ולדעת הש"ך אמרינן, ולדעת הפמ"ג דעת המהרש"ל שבמקום שלא אמרינן תתאה גבר העילאה מבליע בכולו, אבל הפמ"ג חולק שלעולם לעילאה אין אפשרות להבלע יותר מכד"ק. ומ"מ מכואר בחו"ד שגם לדעת המהרש"ל כשהכלי הוא העילאה אמרינן תתאה גבר, אלא שלדעת הש"ך אדמיקר אינו מפליט בליעות כל, אבל בפמ"ג כתב שדברי הש"ך הם רק בבליעות שבמאכל אבל לא בבליעות שבכלי. ובדבר שנתלבן ע"י האור מכואר בחו"ד שגם כאשר הוא עילאה אוסר בכולו.

יא. טיגן שניצל במחבת, אחרי שנכבה בעודו רותח, נפלו עליו כמה פרוסות גבינה צהובה, בזה אחר זה.

1. מה דינם. האם יש חילוק בין אם הספיק להוריד את העליונים לפני שהתחממו, או רק אחרי.
2. ומה הדין במי שהניח כמה שניצלים זה ע"ג זה התחתונים כבר היו צוננים, והעליון עדיין היה רותח, ובעודו רותח נפל עליו פרוסת גבינה צהובה.
3. וכן מי שהניח בטעות שניצל רותח ע"ג פיצה צוננת, ובעוד השניצל רותח הניחו עליו פרוסת גבינה צהובה, מה דין הפיצה, השניצל, והגבינה הצהובה.
4. וכן מי שהניח קדרה בשרית רותחת ע"ג שיש חלבי, ונפל על הקדרה הבשרית הרוחתת שוקולד חלבי, מה דין הסירים, המאכלים, והשוקולד.

[ס"ה, ט"ז סק"ג, משב"ז סק"ד, ש"ך סק"ז, שפ"ד שם, שפ"ד סק"ד, ביאור הגר"א סק"מ, יד יהודה קצר סק"ג, סימן צ"ב ט"ז סק"ה וש"ך סק"ז, חר"ד סימן צ"א ביאורים סק"ה, רע"א על משב"ז סימן ס"ח סק"ט]

יא. לדעת החו"ד תתאה חם ועילה צונן והניחו עליו צונן אחר ביחס לעליון לא אמרינן תתאה גבר לחמם את האמצעי אלא האמצעי נחשב התתאה ביחס למה שמעליו וצונן, אבל בפמ"ג מבואר שעליון נחשב ע"י התתאה לרותח, וכן להיפך כשניח חם ע"ג צונן ומעל החם הניח צונן שביחס למה שתחתיו נחשב לעילאה וביחס למה שמעליו נחשב לתתאה.

יב. אפו בטעות את ההפרשת חלה בתבנית, והוציאו אותה והניחו אותה בתוך תבנית שבה חלה רותחת, ונגעו זו בזו.

1. מה דין החלה באופן שגם החלה וגם ההפרשת חלה היו רותחות, ומה הדין כשרק אחת מהם היתה רותחת.
2. מה הדין בזה אם אין לו חלות אחרות לשבת.
3. האם יש חילוק בין הכניסו את ההפרשת חלה לתבנית שבה נאפתה החלה, לבין העבירו את שתיהן לתבנית אחרת.
4. מה הדין אם הוציא שניצל רותח ממחבת והניח סמוך אליו ממש גבינה צהובה, נגעו זה בזה.
5. וכן אם הניח בצמוד לשניצל פשטידה חלבית צוננת, או להיפך שהניח שניצל קר בסמוך לפשטידה חלבית רותחת, ונגעו זה בזה.
6. מה הדין אם הוציא בורקס חלבי רותח ושפך על ידו רוטב בשרי קר, מה דין הבורקס והרוטב.
7. וכן מי שהוציא בורקס רותח מהתנור, ושפך בסמוך אליו רוטב צונן שנעשה מירקות של שביעית, מה הדין.

[רמ"א ס"ד, וס"ז, ט"ז סק"ה, ש"ך סק"ט, חכמ"א ס' ס"א, שפ"ד סק"ד, יד יהודה ארוך סק"ז, ש"ך סימן צ"ד סק"ז, רע"א כאן סק"ג, משב"ז סק"ה, חר"ד סימן צ"ב ביאורים סוף סקכ"ג].

יב. לדעת הרמ"א כשהאיסור בעין אין אנו בקיאים ואוסר בכולו, וכשרק נוגעין זה בזה והאיסור חם תלוי במחלוקת הרמ"א והש"ך כנגד המהרש"ל והט"ז, אמנם כשנגעו רק בתבנית אחרת לא בזה שנאפתה בה, הרי זה כ"ש ותלוי במחלוקת של כ"ש, ואם אחד בשר ואחד חלב שתיהם נחשבים כאיסור ואין חילוק מי הוא החם, ואם אחד רק ממולא הרי זה כבלוע ובקיאים לחלק בו בין כחוש ושמן ואינו אוסר יותר מכד"ק, ואם אחד הוא רוטב הוא אוסר כד"ק, אבל אינו נאסר כי אינו מפליט בליעות כאשר הוא רק מהצד, אבל לדעת הש"ך דין נוגעין זה בזה שוה למליחה שכאשר אחד צלול אוסר כולו.

יג. ביטלו כמות גדולה של תפ"א בתוך מרק ירקות, כשחלק מהתפ"א נמצא מחוץ למרק, ונדע אח"כ שהשמן שבמרק היה של שביעית.

1. מה דין כל התפוא"א.
  2. מרק שבישלו אותו עם ירקות של שביעית, והוציאו ממנו את כל הירקות, ואח"כ בישלו בו תפוא"א. מה דין התפוא"א.
- [ס"ד, משב"ז ק"ח סק"א, שפ"ד סק"ח, חר"ד ביאורים סק"ח, וסק"ב, חזו"א יור"ד כ"ב סק"ח, יד יהודה ארוך סק"ל].

יג. השמן נחשב לבעין ולכן כל מה שהיה בתוך המרק שהשמן מעורב בתוכו נאסר, וכן כל התפוא"א שבתוך השמן ודאי נאסרים לגמרי, אבל התפוא"א שמחוץ למרק והשמן, מאחר ושמן מוגדר לכחוש [כמבואר במשב"ז סימן ק"ח סק"א, וכן מצדד בחזו"א יור"ד סימן כ"ב סק"ז] ובבלוע אנו בקיאים לחלק שאינו יוצא לא רוטב, לדעת השפ"ד [סק"ח], וכן מבואר להדיא בש"ך סימן צ"ב סק"ג] אפי' שכל החתיכות נוגעות אחת בשניה והתחנתה כן נוגעת באיסור שבעין ולא רק בבלוע, מי"מ ביחס לחתיכה שאינה נוגעת באיסור עצמה נחשב האיסור כבלוע, ואינן נפלט, אבל לדעת החר"ד [ביאורים סק"ח] והחזו"א איסור שהוא בעין ונוגע בחתיכת היתר, ומעליה יש עוד חתיכת היתר, כל שהוא בבת אחת, גם ביחס לחתיכה שמעליה נחשב האיסור לבעין שאין אנו בקיאים ומתפשט בכולו, ולכן גם ביחס לתפוא"א שאינה נוגעת בשמן עצמו, נחשב השמן כבעין ולא לבלוע בתפוא"א הראשון. ולדעת החר"ד [ביאורים סק"ב] כמו שאיסור הבלוע בתוך דבר גוש לא נפלט ממנו בלא רוטב, ה"ה נמי איסור הבלוע בתוך דבר לח וצלול אינו יכול להפלט ממנו בלא רוטב אחר, אבל ביד יהודה [ארוך סק"ל] חולק עליו שודאי איסור שבלוע בתוך צלול כן נפלט, ואינו צריך רוטב אחר להפליטו, [ועיין היטב שפ"ד סק"ד, ובדי השולחן ביאורים ד"ה אבל].

י"ד. טיגנו קציצות מירקות, חלק מהן מירקות של שביעית, והניחו אותן בין קציצות כשרות רותחות.

1. מה דין כל הקציצות.
  2. מה הדין אם הניח ע"ג הקציצות שניצל בשרי.
  3. האם יש חילוק אם השניצל עשוי מבשר שמן או מבשר רגיל.
  4. האם יש חילוק אם השניצל היה קר או רותח.
  5. מה הדין אם הירקות היו של היתר ורק טיגנו אותם בשמן של שביעית, והניחו עליהם בשר שמן.
- [ס"ה רמ"א, ט"ז סק"י, נקוה"כ, ש"ך סק"ח, וסק"ט, ביאור הגר"א סק"ח, פלתי סק"י, מ"ב סימן תס"א סק"ל, וסימן תמ"ז סק"ח, שפ"ד סק"ד וסק"ח-י"ט, רע"א סק"ט, יד יהודה קצר סק"מ].

י"ד. איסור דרבנן כחוש מבואר בפמ"ג שאוסר רק כד"ק, ובאופן שהאיסור כחוש וההיתר שמן, לדעת המחבר [ס"ה] והש"ך [סק"ט], וכן נקט המ"ב להלכה], ההיתר השמן מפטם את האיסור ונותן לו כח להתפשט ולאסור את ההיתר עד ס', אבל הט"ז והביאור הגר"א [נ"ה] חולקים על דין פיתום, והפלתי [סק"ז] מחלק, שרק באיסור כזה שלפעמים יכול להיות שמן אמרינן שההיתר השמן בכוחו לפטמו, אבל איסור כזה שלעולם אינו שייך שיהיה שמן לא אמרינן בו פיתום. יתירא מכך מסתפק בפמ"ג [שפ"ד סק"ח] האם באיסור דרבנן שהוא כחוש ממש וההיתר שנוגע בו אינו כחוש ממש, לגבי הפיתום מיהת אמרינן שאנו בקיאים לומר שההיתר אינו שמן ואינו מפטם את האיסור דרבנן הכחוש, או שגם ביחס לפיתום אמרינן שאין אנו בקיאים לחלק בין כחוש לשמן, וברע"א [סק"ט] כתב שמהרמ"א משמע שגם בכה"ג אמרינן פיתום והניח בצ"ע. ובשפ"ד [סק"ד] מסתפק אם בכדי שלהיתר יהיה כח לפטם את האיסור צריך ששניהם יהיו חמים, או שאפי' אם הוא צונן בכוחו לפטם, אלא שכתב שמאחר והתתאה חם ממילא נחשב שגם העילאה חם ולכן יכול לפטמו, וביד יהודה [קצר סק"מ] כתב שאפי' אם הוא צונן, מאחר והתתאה חם מועיל שיוכל להתפשט בכולו. אמנם זה רק כשאיסור הוא בעין ונגע בהיתר, אבל איסור כחוש שבלוע במאכל ונוגע בהיתר שמן לכרע לא אמרינן פיתום, כמבואר בנקוה"כ. ובש"ך [סק"ט] שפ"ד [שם וסק"ח].

ט"ו. טיגנו קציצה של ירקות של שביעית אחר הביעור בשמן והניחו עליה שניצל רותח מבשר שמן ועל השניצל הניחו עוד קציצה של ירקות שטונג בשמן כשר.

1. מה דין הבשר, והקציצה העליונה.
2. וכן אם טיגנו שניצל מבשר שמן, והניחו עליו קציצה מירקות של שביעית, ועליה קציצה העשויה מירקות של היתר, מה דין הקציצה העליונה.
3. וכן אם לקחו את הקציצה העשויה מירקות של שביעית שטיגנו אותה יחד עם שניצל העשוי מבשר שמן, וחיממו אותה אח"כ ביחד עם קציצות העשויות מירקות של היתר, מה דין הקציצות האחרות.

[ס"ה רמ"א, שפ"ד סק"ח, ולעיל שפ"ד סימן צ"א סק"כ, ט"ז סק"י, ש"ך סק"ח וסק"ט, ביאור הגר"א סק"ח, פלתי סק"י, מ"ב סימן תס"א סק"ל, וסימן תמ"ז סק"ח, שפ"ד סק"ד וסק"ח-י"ט, רע"א סק"ט, יד יהודה קצר סק"מ, משב"ז סק"ז, וסימן ק"ח סק"א, חר"ד ביאורים סק"א ויחידושים סק"ז, חזו"א יור"ד סימן כ"ב סק"ח, ש"ך סימן צ"ב סק"ג].

טו. צורת הפיתום לדעת החזו"ד והיד יהודה כשההיתר שמן הוא מחזק את הבליעות שנכנסו בו ומסייע להם להתפשט בכל החתיכה כולה, ודעת החזו"א הוא שצורת הפיתום הוא שההיתר השמן מפטם את האיסור הכחוש הנוגע בו ומסייע לו להבלע בהיתר ולהתפשט בכולו. ובשפ"ד [סק"ד] נראה שנוקט שיש לשתי הפעולות. ולדעת החזו"ד ודעימיה לא רק אם האיסור בלוע ממש לא מועיל לו פיתום, אלא אפי' אם האיסור בעין בחוץ לא מועיל לו פיתום לענין שיוכל להמשיך אח"כ לעוד חתיכה אחרת. ובשפ"ד [סק"ד] כתב שאפילו אם נאמר שפעולת הפיתום לא נעשה אחרי שהאיסור נבלע בתוך ההיתר בשיעור כדי נטילה אלא בשעה שההיתר השמן נוגע באיסור מבחוץ מפטמו ונותן לו כח להתפשט יותר מכדנ"ט, מ"מ אינו נהיה החתיכה הכחושה מחמת כן למפוטמת מחמת עצמה ושמינה, אלא רק מחזקה להתפשט לתוך כל החתיכה השמינה הנוגעת בה, ולכן אין בה כח להמשיך גם להבלע ולאסור חתיכות אחרות.

אבל בחזו"א כתב שאפי' אם נאמר שגם אחרי שמחמת וע"י הפיטום נבלע האיסור הכחוש בחתיכה השמינה נחשבת כבר לבלוע ואין בכוחה לצאת, מ"מ כל זמן שהאיסור הכחוש נוגע עדיין בהיתר השמן ומחובר עמו, ומכח ומחמת ההיתר השמן ממשיך האיסור הכחוש להתפשט בכל החתיכה השמינה, אין מניח ההיתר השמן לכחוש להבלע ולעצור במקומו, אלא ממשיכו להתפשט, וכל זה דלא כהמבואר בש"ך [סימן צ"ב סק"ג], שאפי' בזמן שהאיסור הכחוש נבלע בשמן ומכח פיטומו מתפשט, גם באותה שעה אין בכוחו להתפשט רק באותה חתיכה, דהשמן מחזיקו וממשיכו לכל החתיכה, אבל ביחס לחתיכה אחרת כבר נחשב לאיסור כחוש הבלוע שאינו יוצא לאסור.

טז. הוציא בורקס חלבי רותח מהתנור, והניח אותו בטעות ע"ג חתיכת בשר.

1. מה דין הבורקס והבשר, כשהבשר היה קר, וכשהיה חם.
2. וכן אם חיממו בתנור כמה בורקס יחד, ואח"כ מצאו שחלק מהבורקס היו חלביים וחלק בשריים, מה דין הכל
3. וכן בורקס חלבי רותח או עוגה שממולאת במקום אחד בחלבי שחתכו אותן בסכין בשרי שלא במקום המילוי, מה דין הסכין העוגה והבורקס.
4. אם חיממו אח"כ בתנור את העוגה או הבורקס שנחתכו בסכין הבשרי, מה דינם.
5. וכן כל עוגה שממולאת בגבינה, מה דין העוגה עצמה במקומות שרחוק מהגבינה.

[ס"ז, חזו"א יור"ד סימן כ"ב סק"ז, ט"ז סק"ד]

טז. גם דבר שנאפה ביחד עם הבצק אפי' שנאפה ביחד עם הבצק אבל רק ממולא בתוכו נחשב רק לבלוע, (כמבואר בחו"ד סימן ק"א ביאורים סק"ז, וכ"כ הפמ"ג בשו"ת מגידות סימן פ"ח) ובללוע אנו בקיאים לחלק בין כחוש לשמן וגבינה נחשב לכחוש [כמבואר בסימן צ"ד ס"ח, וברע"א כאן סק"ד] וומילא כששתיהם רק ממולאים אינם אוסרים ואם אחד בעין בו אין אנו בקיאים לחלק ונחשב כשמן. וגם באותה חתיכה עצמה הבליעות לא עוברים ממקום למקום ללא רוטב, [כמבואר בחזו"א יור"ד סימן כ"ב סק"ז] ומ"מ רק ביחס למה שצמוד אליו נחשב ככחוש כי הוא בלוע אבל ביחס לבצק שבסביבו הוא בעין ולכן למרות שגם באותה חתיכה עצמה בלוע שהוא כחוש אינו מתפשט יותר מכדנ"ט, וביחס להמשך כבר נחשב לבלוע, אבל ביחס למה שבסביבו הוא בעין ומתפשט ככל בעין עד ס', ולכן העוגה עצמה או הבורקס שממולא בגבינה או בשר, נאסר עד ס' מהמרחק שהגבינה בתוכה.

יז. עוגת גבינה שהבצק שלה עשוי מתערובת של חלב, שאפו אותה בתוך תבנית שאפו בה בשר.

1. מה דין העוגה ודין התבנית.
2. וכן מי שהטביל פרוסת חלה בתוך ביצה, טיגן אותה במחבת, ונמצא שכביצה היה דם, מה דין המחבת, ודין פרוסת החלה.
3. וכן בורקס ממולא בגבינה שאפו אותה בתבנית בשרית, מה דין התבנית והבורקס.
4. האם יש חילוק בהנ"ל מאיזה מין בשר התבנית נהייתה בשרית.
5. אם אפו בתבנית בורקס ממולא בירקות וחמאה, או פשטידה ממולאת בירקות מעורבים בשומן, ונודע שהירקות היו של שביעית, מה דין הבורקס או הפשטידה, ומה דין התבנית.
6. האם יש חילוק אם השומן או החמאה רק נילוש בבצק, או מעורב עם הירקות עצמם.

[ש"ך סק"ח, חזו"א יור"ד סימן כ"ב סק"ז, בית מאיר סימן צ"ב, ט"ז סק"ד, גליון מהרש"א סקמ"ז].

יז. דבר שנבלל עמו ממש מוגדר כבעין [כמבואר בחזו"א יור"ד סימן כ"ב סק"ז], ושונה מדבר שממולא שאינו נחשב אלא בלוע, אבל אם הניחו שמן על התבנית מאחר ויש רוטב גם הבליעות של התבנית הבשרית מתפשט בכל העוגה והפיצה, וגם הגבינה שבלוע בבצק שבתחתית העוגה והבצק נבלע בתבנית ונאסר, ולמרות שזה בלוע רק מגבינה וגבינה מוגדרת ככחוש ובדבר בלוע אנו בקיאים לחלק בין כחוש ושמן, מאחר וע"י הרטיבות הבליעות נפלטים החוצה כשזה כבר בחוץ אמרינן שאין אנו בקיאים לחלק בין כחוש לשמן [ואפילו בגבינה כמבואר ברע"א בסימן צ"ד] והתבנית תיאסר לגמרי. אבל אם הבשר עצמו שמן הוא נפלט והגבינה לא נפלטת ותלוי במחלוקת הט"ז והש"ך בענין בב"ח שנפרדו האם אוסרים. ולדעת המג"א [סימן תנ"א סק"ז], וכן נראה במ"ב שם סקק"א ובשעה"צ סקקל"ז שרק לענין בלוע בכלי היקל בזה וכ"כ בגליון מהרש"א כאן סקמ"ז] דבר שנילוש עמו ממש אינו נחשב כבלוע לענין פיטום ו בכוחו לפטם גם בבלוע, וממילא כשמעורב ממש ביחד גם כשהאיסור כחוש יפטמו אבל לדעת המקו"ח גם ככה"ג שמוערב הכל מוגדר רק כבלוע ואין בכוחו לפטם שיבלע באחרים.

יח. שרפו את ההפרשת חלה בתוך תבנית בתנור, ואח"כ אפו חלות באותה תבנית.

1. מה דין החלות.
2. האם יש הבדל אם היה שמן בתבנית או היתה יבש.
3. וכן קוגל חלבי שהניחו אותו בטעות לחמם ע"ג קדרה בשרית, שהיתה מבחוץ רטובה, או יבישה, מה דינו, ודין הקדרה, והבשר שבתוכה.
4. ואם בהנ"ל הניחו את הקוגל החלבי על גבי נייר כסף או בתוך תבנית ח"פ.
5. וכן מי שהניח בשבת חלה לחממה ע"ג הקדרה של הטשולנט הבשרי, והקדרה היתה מבחוץ יבשה, או קצת רטובה, האם מותר לאכול אותו עם גבינה. ומה הדין אם היה הבדל של נייר כסף בין החלה לקדרה.

6. וכן מי שחיימם קוגל בשרי יבש, או בשר ללא רוטב בתוך קדרה, והקוגל נגע במכסה, ומבחוץ ע"ג המכסה הניחו לחמם קוגל חלבי, מה דינם.
[ס"ה רמ"א, ש"ך סק"ג, שפ"ד שם, וסק"ד, רע"א סק"ג, אש"א אר"ח סימן קע"ג, חמודי דניאל תערובת ח"ב דין ל"ח, חז"ר יור"ד סימן ח' סק"ב, רע"א לעיל סימן ס"ז סק"ג].

יח. בעין לדידן דינו כשמן וגם ביבש אוסר בנגיעה בכולו ובאפיה השניה מתבנית הכליעות נפליים מכלי רק כד"ק, [כמבואר בשפ"ד סק"ג], אבל אם הניחו שמן בין החלות לתבנית, מבואר [בשפ"ד הנ"ל] שגם אם יש מעט רוטב ביניהם אין בכוחה להפליט מהכלי ולהבליע במאכל יותר מכדנ"ט, אלא שמאחר ופליטת האיסור כבר מחוץ לכלי בשיעור ודרגת כדנ"ט, ורק מחמת קלישותה אין בכוחה להתפשט יותר מכדנ"ט, אם מה שהיה בלוע בכלי הוא דבר שמן מתפשט האיסור בכולו, וממילא לדידן שבבעין אין אנו בקיאים לחלק בין כחוש לשמן כל שהיה קצת שמן וכדו' על התבנית שמחמתו כבר נפלטו הכליעות בשיעור כדנ"ט ונחשבים לבעין, כבר אין אנו בקיאים, ואמרינן שדינו כשמן שמתפשט לאסור עד ס', אלא שמ"מ גם אם יהיה ס' כנגד העובי של התבנית, צריך גם נטילה. [כמבואר בשפ"ד סק"ז] אלא שבשפ"ד מבואר שזה מתפשט רק מדין פיטום וא"כ תלוי במחלוקת של פיטום.

אמנם אם שתייהם בתוך כלי וכן אם הניחו על גיר כסף על הקדרה הרי זה מכלי לכלי ומותר. כמבואר בש"ך סק"ב, אמנם עיין בפמ"ג [אש"א ריש סימן קע"ג] מבואר שכלי מלא עם רוטב גם הצד שבחוץ אוסר בכולו, וכעין זה מבואר בחמודי דניאל. מאידך בחז"ר [יור"ד סימן ח' סק"ב] דן שלדעת הסוברים שגם מאכל שמן הבלוע בכלי דינו שיהיה כחוש שאינו נפלט מהכלי לאסור מאכל המונח עליו אלא כד"ק, כל מה שמכלי למאכל ללא רוטב אוסר כד"ק, זה רק אם הניחו את שתייהם באותו צד, אבל אם אחד היה בצד הפנימי והשני בצד החיצון, אם האיסור שהיה בצד הפנימי היה ללא רוטב נבלע רק בשיעור כד"ק של הכלי, וממילא כשמניחים היתר בצד החיצון, אין אפשרות לבליעות שבעובי הכד"ק של הכלי לעבור לצד השני ולאסור, ולא רק במכסה עבה אלא אפילו בכיסוי דק ממש, הדין כך. ויסוד הדברים מבואר גם ברע"א [לעיל סימן ס"ז סק"ג] שכשנבלע בכלי גם בכלי עצמו אינו עובר יותר מכד"ק דהרי"ז כב' כלים [מלבד ע"י בישול אח"כ עם רוטב] וכן שלעבור אח"כ למה שמחוץ לו כבר נחשב לב' כלים ואינו עובר.

ט. טיגנו לפסח בטעות שניצל בתוך מחבת של חמץ.

1. אם היה שמן או כל רטיבות במחבת, מה דין השניצל. ומה דינו אם טיגנוהו במחבת טפלון שהיתה יבשה לגמרי.
2. אם עירב את השניצל אח"כ יחד עם שניצלים אחרים רותחים, מה דין הכל
3. וכן אם טיגנו בפסח כמה שניצלים אחד ע"ג השני, ותחבו בטעות מזלג של חמץ רטוב, או יבש, בשניצל העליון, מה דינו, ודין שאר השניצלים.
4. וכן אם טיגנו בפסח כמה שניצלים וניגבו את העליון עם נייר סופג שיש בו תערובת עמילן, מה דין העליון ומה דין אלו שתחתיו.
5. האם יש הבדל בהנ"ל, כשהניח על העליון נייר סופג, בין שניצלים וכדו' מבשר, לבין לביבות ירקות או תפוא.
6. מה הדין אם טיגנו בפסח במחבת טפלון של חמץ חביתיות דקות מאוד אחד ע"ג השניה.

[רמ"א ס"ז, נקודה"כ, ט"ז סק"י, וסק"ג, ש"ך סק"ז וסק"ח, שפ"ד סק"ד וסק"ח, וסק"ג, וסק"ח, חו"ד ביאורים סק"א וחידושים סק"ז, חז"ר יור"ד כ"ב סק"ז, וסימן ח' סק"ב, רע"א סק"ז, מ"ב סימן תס"א סק"ט, אש"א סימן תס"ז סק"ב, שעה"צ שם סק"מ"ד, מ"ב"ז סימן צ"ב סק"ג]

יט. בלוע בכלי אינו נפלט ומתפשט רק כד"ק, [כמבואר בש"ך סק"ג] וכשיש רטיבות מתפשט בכולו, [כמבואר בשפ"ד סק"ג], אבל רק בלוע בתוכו גם לשמן אין כח לפטם איסור כחוש שאינו בעין אלא רק בלוע במאכל [כמבואר בנקודה"כ, ובשפ"ד סק"ד].

אמנם אם בשעה שאחד נאסר כולם מונחים אחד ע"ג השני לדעת החז"ר כשנוגעים זה בזה, כל שעדיין לא נח מהתפשטותו, מכח הפיטום יכול להתפשט גם מחתיכה לחתיכה אחרת, דביחס לפיטום עדיין אינו נחשב לבלוע, אבל לדעת החו"ד והשפ"ד [סק"ד וסק"ח] גם אם נוגעים זה בזה לא מהני פיטום רק להתפשט באותה חתיכה עצמה, אבל אין בכוחה עי"ז להתפשט לחתיכות אחרות אפילו שנוגעות בה.

וכן אם הניח על השניצל העליון נייר סופג לנגב את שומנו, ויש בנייר חשש תערובת עמילן של חמץ, שאינו בלוע אלא הוא בעין בתערובת, אפי' שהוא כחוש גמור, מאחר ואינו בלוע אלא בעין, לדעת הט"ז [סק"ז] והביאור הגר"א [סק"ה], שלא אמרינן פיטום, וחמץ הוא כחוש גמור, שבמקום הפסד גם באיסור דאורייתא מקילין שאינו אוסר אלא כדנ"ט [כמבואר בשפ"ד סק"ח], וברע"א [סק"ז], רק השניצל העליון שנגע בעמילן החמץ נאסר כדנ"ט. אבל לדעת הש"ך [סק"ח] וכן פסק במ"ב [סימן תס"א סק"ט] שבצלי יבש אמרינן פיטום, השניצל העליון שהוא ההיתר מפטם את החמץ ומפשיטו לדעת החז"ר בכל השניצלים לאסור כולם, ולדעת החו"ד בשניצ שסמוך אליו.

ואפי' אם הניח את הנייר סופג ע"ג לביבות מטוננות וכדו', שודאי שאינם שמנים, מ"מ מאחר והחמץ הוא איסור דאורייתא, אפי' אם ההיתר שאצלו יש בו רק סרך שמנונית, אמרינן שאין אנו בקיאים, ומחשיבים אותו לשמן ביחס שיפטם את החמץ לפשוטו בכולו [כמבואר באש"א סימן תס"ז סק"ב], ובשעה"צ שם סק"מ"ד בשם הגר"ז].

ומבואר בחז"ר [יור"ד ח' סק"ב] שכשאוסר כד"ק או כדנ"ט זה רק אם כל הכדנ"ט הוא מגוש אחד, אבל אם הוא מב' חתיכות ביחס לשניה אפילו שהיא בתוך השיעור כדנ"ט מ"מ כבר נחשב לבלוע בראשונה ולכן השניה לא תיאסר. אבל במשב"ז [סימן צ"ב סק"ז] סובר שגם החתיכה השניה נאסרת ככה"ג ועיין במשמ"ש שם שהביא הרבה שחולקים ע"ז.

כ. מי שיש לו כירת גז אחת ומשתמש בה לחלבי, ולבשרי, ולפעמים גולש מהם על גבי הכירה.

1. נפלה חתיכת בשר רותח ע"ג כירת הגז כשהיתה נקיה, מה דינה. ומה הדין אם היתה מלוכלכת .

2. וכן מי שיש לו רק כיוור אחד, הוציא חתיכת תפוא"א ורתחת מהקדרה ונפלה לתוך הכיור שהיה בה שיירי מאכלים חלביים ובשריים, או שהיתה נקייה אבל ברור שיש בה בליעות של בשר וחלב, חזר והחזירה לקדרה ללא הדחה, או אחרי הדחה בלבד.
3. וכן מי שטיגן בפסח חביתה או לכיבות וכדו', והוציאם מהמחבת ורתחים והניחם על נייר סופג, שיש בו חשש תערובת עמילן, מה דינם.
4. וכן מי שטיגן בטעות שניצל בשרי במחבת חלבית, והניחו כשהוא רותח בתוך צלחת חרסינה יקרה, מה דין הצלחת.
5. האם יש הבדל בהנ"ל אם טיגנו את השניצל בחמאה, בגבינה או חלב.
6. אם המחבת שטיגנו בה לא היתה בת יומה, וטיגנו את השניצל עם מעט חמאה שודאי יש ס' כנגדה, או שטיגנו אותו עם מעט גבינה שודאי יש ס' כנגדה, מה דין הצלחת שהונח בתוכה.

[ט"ז סק"ג, סקט"ז וסק"ז, נקוה"כ, ש"ך סק"י"ז, וסק"ט, וסק"ב-א, כ"ב, שפ"ד, ש"ם, חו"ד סקט"ז, רמ"א ס"ט, רע"א סק"ג, משב"ז סימן צ"ב סק"ד, מ"ב סימן תנ"א סקל"ז, ס"ה, ט"ז סק"א, משב"ז סק"א, ש"ך סקט"ז, שפ"ד ש"ם].

כ. לדעת הש"ך עילאה שאדמיקר ליה בלע כד"ק זה רק לגבי בעין אבל אין בכוחו באותו זמן להפליט מבלוע, ובשפ"ד כתב שזה רק לענין להפליט ממאכל אבל להפליט מכלי אמרינן אדמיקר ליה בלע, וכן מבואר במ"ב [סימן תנ"א סקל"ז]. ואחרי שמה שנפל נאסר כד"ק אם חזר והחזירו בקדרה הדבר תלוי במש"כ המחבר והרמ"א בסימן צ"א ובמה שחילקו הש"ך שם והמג"א האם דבר שנאסר כד"ק ולא קילפו או ללא הדחה ונתערב חזר לאסור, אמנם בחלק מהאופנים הנ"ל גם כאשר נפלט כד"ק אבל אם החמץ נחשב כבלוע לא יאסור אחרים כי בבלוע לא אמרינן פיטום.

וכן בב"ח כאשר נבלעו בתוך כלי, ובבלוע מחלקים בין כחוש ושמן וגבינה נחשבת לכחוש, גם בבשר שמן תלוי במחלוקת הט"ז והש"ך לענין בשר וחלב שנפרדו זה מזה האם אוסרים. ובשפ"ד [סק"א] כתב שבמקום שאין הפסד צריך להחמיר שבעילאה אדמיקר מפליט גם מבלוע, אבל בהפסד כגון שא"א להגעיל להגרא [סק"מ] ודעימי' שסוברים כהט"ז [סק"ג] שבשר וחלב שנפרדו זה מזה אינם יכולים לאסור, הצלחת מותרת.

ואם המחבת לא היה ב"י, והיה ס' כנגדו, אבל טיגנו אותה עם מעט חמאה או נקוט שחמאה זה שמן, אפילו שבין שמן ובין כחוש שנבלע ללא רוטב בין אם יש ס' בין אם אין ס', צריך גם להסיר כדי נטילה [כמבואר בשו"ע ס"ה, ט"ז סק"א, משב"ז ש"ם, שפ"ד סקט"ז, דלא כהמהרש"ל שהביא הש"ך שם] מ"מ חלוק איסור שמן מאיסור כחוש [כמבואר במשב"ז ש"ם] דבאיסור שמן מעיקר הדין מפעפע בכולו וכשיש ס' מותר, ומה שכשיש ס' צריך גם כדי נטילה זה רק חומרא, משא"כ באיסור כחוש שהנטילה היא מדינא ולעיכובא, ולכן אם הכניסו את השניצל שטוגן בחמאה בעודו רותח לתוך כלי שא"א להגעילו והיה בשניצל ס' כנגד המעט חמאה שטוגן בו לכו"ע הצלחת תהיה מותרת, דבמקום שהנטילה אינו אלא חומרא בדיעבד אינו אוסר, [כמבואר במשב"ז סימן צ"א סק"ז] אבל אם טיגנו אותו עם מעט גבינה שנחשב לכחוש, אפילו שיש ס' כנגד הגבינה, הנטילה הוא מעיקר הדין, ולכן אם נימא שגם עילאה רותח בכוחו אדמיקר להפליט בשיעור כדי נטילה, הצלחת תיאסר. אמנם לדעת החו"ד [סקט"ז] כל הדין שאין בלוע יוצא ללא רוטב נאמר רק ממאכל למאכל, אבל ממאכל לכלי בלוע יוצא אפילו ללא רוטב, ודלא כהט"ז סקט"ז-י"ז שמוכח בדבריו שגם לכלי בליעות לא יוצאים ללא רוטב, וכ"כ להלכה בחכמ"א כלל נ"ז ס"ז, מאידך בחו"ד בתשובה שבסוף סימן צ"ז כתב להיפך שאפילו בלוע שמן שבתוך מאכל אינו יוצא ממאכל לכלי ללא רוטב [ועיין בדרכ"ת סקמ"ג מה שהביא בזה].

כא. מחבת חלבית יבשה שטיגנו בה שניצל בשרי.

1. מה דינה.
2. מה הדין אם המחבת היתה קצת רטובה, וכן אם טיגנו את השניצל בשמן מועט.
3. האם יש הבדל בין אם המחבת היתה חלבית בגלל שטיגנו בה בחמאה, לבין טיגנו בה רק מאכל עם גבינה.
4. וכן מחבת שטיגנו בה מאכלים עם שמן של שביעית, או עם שמן זית של ערלה, ואח"כ טיגנו בה שניצל, מה דין השניצל.
5. האם יש הבדל אם טיגנו במחבת שניצל או חתיכת בשר שמן.

[רמ"א ס"ז, ט"ז סק"י, וסקט"ז, ש"ך סק"ח, וסק"ב, וסק"ג, שפ"ד, ש"ם, וסק"ח, פ"ת סק"ג, ביאר הגרא סק"ה, חכמ"א נ"ז ג', פלתי סק"י, משב"ז סק"י, וסימן ק"ח סק"א, מג"א סימן תנ"א סקל"ז, מ"ב תס"א סק"ל].

כא. בליעות של כחוש שבתוך כלי יוצא בלא רוטב, ואוסר כד"ק, ובבלוע שמן, נסתפק בש"ך [סק"ג] האם אוסר בכולו, או רק כד"ק, אבל בשפ"ד והחכמ"א [נ"ז ג'] כתבו שאוסר רק כד"ק. וברע"א [תליתאה נ"ג] נשאר בצ"ע בזה, ובחזו"א [סימן ח' סק"ב] נראה שנוטה להחמיר בזה. אבל אם יש רטיבות קצת אוסר בכולו אבל בשפ"ד כתב שהטעם שאוסר בכולו הוא מדין פיטום וא"כ להחולקים על דין פיטום גם ברטיבות קצת אוסר רק כד"נ"ש וצ"ע, וכן אם הבליעות יהיו רק מאיסור דרבנן כחוש שבפמ"ד נסתפק שאפשר שלא אמרינן פיטום וצ"ע.

כב. הכשירו כמות של בשר עוף, בקר, שומן, ונמצא שחתיכה אחת מהם טריפה.

1. מה דינה של החתיכה שנמלחה עמה ממש, ושל שאר החתיכות שרק נגעו באותה חתיכה.
2. האם יש חילוק בין נגעו כל החתיכות בטרפיפה עצמה לבין נגעו רק אחת בשניה בשעת המליחה.
3. אם נמלחו כמה חתיכות יחד, ובצירוף כל החתיכות יחד יש ס' כנגד החתיכה האסורה, מה הדין.
4. האם שונה הדין בין כאשר רק בצירוף רוב החתיכות ביחד יש כבר ס' כנגד החתיכת איסור, לבין כשאפילו בצירוף מיעוט החתיכות יש ס' כנגד האיסור.

5. האם יש חילוק בין אם גם חתיכות הבשר המותרות היו מלוחות, לבין אם רק חתיכת הבשר הטריפה היתה מלוחה.
6. האם יש הבדל בין אם הטריפה היתה מדאורייתא או מדרבנן, וכן אם היתה ודאי טריפה או רק ספק טריפה.
7. וכן האם יש חילוק בין אם ברור לו שהאיסור נמלח עמו ונגע בהם או שרק מסתפק האם נמלחו ביחד.

[סיט, שך סקל, שפ"ד שם, משב"ז סימן ק"ז סק"ב, שך סימן צ"ב סקט"ז, חר"ד שם סק"ב, דגול מרבבה שם, חר"ד ביאורים סקט"ז, וסק"י, שפ"ד סקל"ד, ומשב"ז סק"א] כב. במליחה לדעת המחבר [סיט] איסור כחוש אוסר רק כד"ק בין באיסור דאורייתא ובין באיסור דרבנן, שמן קצת צריך כדנ"ט, שמן ממש אוסר עד ס'. ולדעת הרמ"א [שם] שניהם אוסרים עד ס', ורק כחוש ממש שאין בו סרך שמנונית אוסר רק כד"ק.

ולדעת המחבר גם שמן שאוסר עד ס', ואם יש ס' הכל מותר, זה רק אם באותה חתיכה עצמה שנמלחה עם האיסור יש ס' כנגד האיסור, אבל כמה חתיכות שנמלחו ביחד עם איסור, ואין בכל חתיכה בפני עצמה ס' כנגד האיסור, אפי' שבצירוף כל החתיכות כולם יש ס' כנגד האיסור, לא מצרפים את כל החתיכות ביחד לס', דבמליחה אינו מתפשט בשוה לכל החתיכות, ואפשר שבחתיכה אחת נבלע יותר ובה אין ס' כנגד האיסור, וכל החתיכות אסורות.

ומאחר שכל הטעם שגם אם בכל החתיכות יש ס' כנגד האיסור הכל אסור, זה רק מפני שחיישינן שלא נתפשט בשוה בכלם אלא נבלע בחתיכה אחת יותר מבשניה, לכן באופן שהבשר האסור נמלח ביחד עם עוד כמה חתיכות, ואם נצרף ב' חתיכות ביחד כבר יהיה בהם ס' כנגד האיסור, מאחר וכל החשש הוא רק שמא נבלע בחתיכה אחת יותר מבשניה, וכנגד כל חתיכה בעצמה יש רוב כל חתיכה מטלה ממה נפשך ברוב החתיכות שלא נאסרו [כמבואר בשך סק"ל, ובשפ"ד שם].

אבל אם בצירוף של רוב חתיכות אין ס' כנגד האיסור, ורק בצירוף כולם יש ס', מאחר ואפילו אם נגע ברוב החתיכות ונתפשט בהם נאסרו, ורק על הצד שנתפשט בכלם בשוה נחבטל בס', אין כאן מה שיבטלם ברוב, ובכה"ג לדעת המחבר הכל אסור.

אמנם כל זה רק אם הבשר הטריפה הוא היה מלוח אבל שאר החתיכות שהיו עמה לא נמלחו עמה, אבל אם הכשירו ביחד עם הטריפה גם את הבשר הכשר וכל החתיכות היו מלוחים, לדידן דאמרינן חנ"ג בשאר איסורים, אחרי שכל חתיכה של היתר בפני עצמה שנבלע בה מהאיסור נעשתה חנ"ג, מאחר והיא מלוחה, בכחה מצד עצמה גם לחזור ולאסור כל חתיכה הנוגעת בה, ולכן אפי' אם יהיה בכל החתיכות ביחד ס' כנגד החתיכה האסורה, ורק בכל חתיכה בפני עצמה אין ס' כנגדה, הכל נאסר, אמנם זה רק שלא במקום הפסד, אבל במקום הפסד, קי"ל שבמליחה לא אמרינן חנ"ג [כמבואר במשב"ז סימן ק"ז סק"ב, שך סימן צ"ב סקט"ז, חר"ד שם סק"ב, דלא כהדגול מרבבה שם שסובר שהרמ"א סובר שאמרינן חנ"ג, ולכן אפי' שהחתיכות המותרות היו מלוחות, כל שבצירוף מיעוטם יש ס' כנגד החתיכה האסורה הכל מותר.

זה רק לדעת הש"ך שסובר שלעולם אין בכח חתיכת איסור לאסור אפי' בזה אחר זה כמה חתיכות כשבצירוף כולם יש יותר מס' כנגדה, ולכן אפי' שבמליחה אינו מתפשט בשוה, מ"מ אם בצירוף הכל יש ס', יותר מזה אינו יכול להטעים, אבל לדעת החו"ד [ביאורים סקט"ז] גם ללא חנ"ג בכח האיסור עצמו להטעים בכמה פעמים יותר מס', ולכן גם במליחה בכח החתיכה להטעים לכמה חתיכות אם הן נוגעות באיסור עצמו, אפי' אם בצירוף כולם יהיה ס' כנגדה, והכל יאסר. [ועיין חזו"א יור"ד סימן ל"ג]

אמנם כל זה לדעת הנקוה"כ, משב"ז [סק"ב] חר"ד [ביאורים סקט"ז] רע"א [סק"ט], שביארו את טעמו של המחבר שסובר שכל החתיכות אסורות מפני שבמליחה אינו מתפשט בכל החתיכות בשוה, אבל בדגול מרבבה [סימן צ"ב על שך סק"ג] ביאר שטעמו של המחבר שאוסר כולם דמספקא ליה האם במליחה האיסור מפעפע בכלם גם ללא רוטב או אינו מפעפע, ומחומרא אוסר את כולם.

כל זה לדעת המחבר, אבל לדעת הרמ"א דין מליחה שוה לבישול שמתפשט בכל החתיכות בשוה, ולכן אם כשנמלחו נגעה הטריפה בכל החתיכות, או שכל החתיכות נגעו אחת בשניה, ובצירוף כולם יש ס' כנגדה הכל מותר. [כמבואר בט"ז סק"ה, ובשך סק"ז] אלא שמ"מ כל חתיכה שהיא עצמה נגעה בבשר האסור צריכה גם קליפה מדינא.

ולדעת הראב"ה גם שמן גמור במליחה אוסר רק כד"ק, ומבואר בשפ"ד [סקל"ד, ומשב"ז סק"א] שכן דעת הרמ"א להלכה מעיקר הדין שאוסר רק כד"ק, אלא שבשמן החמירו אפי' בהפס"מ שאוסר עד ס', ומחמת אין אנו בקיאים החמירו גם בכחוש, ומ"מ לא רק באיסור דאורייתא אוסרים ואפי' בהפס"מ עד ס', אלא אפי' איסור דרבנן שמן שנמלח עם היתר כגון שמלחו שומן של בשר ונודע שהיתה טריפה מדרבנן, אוסר עד ס' אפי' בהפס"מ, ולא נחשב דעת הסוברים שכל מליחה אוסר רק כד"ק לספק דרבנן [כמבואר בשפ"ד סק"ח].

אלא שמ"מ במקום שזה רק ספק איסור, כגון שנמלח עם בשר שהוא ספק טריפה, ואפי' אם מלחו עם שומן ממש של בהמה שהיתה ספק טריפה, מאחר והעיקר להלכה כדעת הראב"ה שאוסר רק כד"ק, אפי' שאין ס' כנגדה מותר.

וכן אם זה רק ספק אם נמלחו יחד או לא, הביא בחו"ד [סימן ס"ט חידושים סקט"ז] מהפליתי שמצרפים דעת הראב"ה שאוסר רק כד"ק לס"ס ויאסר רק כד"ק, אבל כאן [ביאורים סק"ז] כתב שבמקום שהספק הוא נמלח עם איסור תורה, אין מצרפים דעת הראב"ה לס"ס, להחיר. [ועיין פ"ת סק"ד]

כג. הוציאו מהמקפא כמה דגים קפואים דבוקים אחד בשני, ומלחו אותם יחד, ונמצא אחד מהם היה דג טמא.

1. מה דין כל הדגים.
2. האם יש חילוק כאשר אחד מהדגים היה דבוק ממש בדג הטמא, ואחרים רק נגעו בדג הטמא או בדג שהיה דבוק בדג הטמא.
3. וכן אם מלחו כמה דגים ביחד, ופתחו אחד מהם ומצאו בתוכו דג טמא, מה דין הדג עצמו והדגים שנמלחו עמו.
4. אם בשאר הדגים יש ס' רק כנגד הדג הטמא, ולא כנגדו בצירוף הדג שנגע בו או בלע אותו, מה דין כל הדגים, ומה דין הדג הטהור הדבוק לטמא או שבלע את הטמא.

5. בכל הנ"ל, האם יש חילוק בין אם כל שאר הדגים הטהורים נגעו בשעת המליחה בדג הטמא בעצמו, או שנמלחו בערימה, ונגעו רק כל אחד בשני אבל לא נגעו בדג הטמא בעצמו.
[ס"ט, שפ"ד סק"ח, רע"א סק"ב, חר"ד צ"ב ביאורים סק"ב, וסק"ח, חז"ר יור"ד כ"ב סק"ח].

כג. לדעת המחבר [ס"ט] כחוש אוסר רק כד"ק, אבל לדעת הרמ"א גם כחוש אוסר עד ס', ואם זה דבוק ממש צריך ס' גם כנגד הדג הטהור שדבוק עמו, ונמלח עמו, וגם כשיש ס' הדג הטהור נשאר באיסורו.
אמנם זה רק שלא במקום הפס"מ, אבל במקום הפס"מ מבואר בשפ"ד [סק"ח] שבמליחה כל שיש ס' כנגד האיסור בעצמו, הכל מותר, ואפילו חתיכת היתר הדבוקה באיסור עצמו מותרת, אבל ברע"א נשאר בצ"ע לענין החתיכה עצמה אם נשארת אסורה, או שגם היא מותרת, ובחור"ד כתב שאפשר שגם החתיכה עצמה תהיה מותרת.
אלא שמאחר ובבלוע אנו בקיאים לחלק בין כחוש לשמן, לכן מבואר בשפ"ד [סק"ח] שכל הדין של הרמ"א שכל החתיכות מצטרפות ביחד לס' להתיר, זה רק אם כולם בעצמם נגעו בדג הטמא, אלא שחתיכת דג אחת היתה ממש דבוקה בדג הטמא, והשאר רק נגעו ונמלחו עם החתיכה עצמה אבל לא היו דבוקות בה, אבל אם כל הדגים האחרים לא נגעו בדג הטמא בעצמו אלא נגעו זה בזה, אחרי שהפליטה מהדג הטמא מתפשט מדג אחד לשני, ביחס לדג השני שנגע בו כבר נחשב הטמא רק לבלוע, ומאחר שבבלוע אנו בקיאים לחלק בין כחוש לשמן וכחוש הרי אינו יוצא בלא רוטב, נמצא שבכה"ג שרק דג אחד נגע בו והוא נגע באחרים, א"א לצרף את שאר הדגים לס' להתיר, כי כשהבלוע הוא כחוש הבליעה אינה עוברת אליהם כלל, ולכן רק אם כולם נגעו ונמלחו עמה בעצמה, מאחר והדג האסור הוא בעין אמרינן שאין אנו בקיאים לחלק בין כחוש לשמן.
אבל בחור"ד [ביאורים סק"ח] ובחזו"א [יור"ד כ"ב סק"ח] מבואר שכל שנוגעים זה בזה והחתיכה הראשונה היא חתיכת האיסור, אפי' שהיא כחושה, כל שהיא עדיין בעין ונוגעת באחת מהם, ובבת אחת נפלט ממנה ועובר לחתיכות אחרות, נחשב ביחס לכולם כבעין ולא כבלוע. ולכן מש"כ הרמ"א שהכל מצטרף לס', זה אפי' באופן שכל הדגים נמלחו אחד ע"ג השני, ולא רק כשכולם נמלחו ביחד בנגיעה עם הדג האסור.

כד. הכשירו כמה חתיכות בשר בקר ושומן ביחד, ונתברר שהשומן היה מבהמה טריפה.

1. אם כל החתיכות נגעו בשעת המליחה אחת בשניה, ורק בצירוף כולן יש ס' כנגד הטריפה, מה דין כל החתיכות, ומה דין החתיכה שנגעה באיסור בעצמו.
2. אם בשתי החתיכות הראשונות שנגעו בחתיכת הטריפה כבר היה ס' כנגד האיסור, מה דין שאר החתיכות שנגעו בהן.
3. האם יש הבדל בזה אם כל החתיכות היו מלוחות או שרק חלק מהן היו מלוחות.
4. מה הדין אם לא ידוע באיזו חתיכה נגע האיסור עצמו.

[ס"ט מחבר, רמ"א, נקודה"כ בס"ח, ש"ך סק"ח, וסק"ח, שפ"ד שם, דגול מרובה על הש"ך סימן צ"ב סק"ז, ועל הש"ך סק"ג] כד. לדעת המחבר במליחה כשהאיסור הוא שמן אין כל החתיכות מצטרפין לס' לבטלה. ולדעת הנקודה"כ הרע"א והפמ"ג, הטעם שאין הכל מצטרף לס' הוא מפני שאינו מתפשט בשוה, אבל בדגול מרובה [על הש"ך בסימן צ"ב סק"ג] ביאר טעמו של המחבר דמספקא ל' האם במליחה מפעפע מחתיכה לחתיכה.
ויש לדון להנקה"כ שטעמו של המחבר הוא מפני שאינו מתפשט בשוה, האם שייך לומר שבחתיכה הקרובה יותר מתפשט פחות מאשר זו שאחריה, או שכל החשש שאינו מתפשט בשוה הוא רק שבחתיכה שיותר קרובה לאיסור נשאר יותר טעם מאשר באחרות, אבל ודאי שלא להיפך, והנפק"מ הוא באופן שבב' חתיכות הראשונות יש ס' כנגדה, האם גם בזה שייך לומר שבהם לא נתפשט עד ס', ובחתיכה השלישית הנוגעת בהם נבלע יותר מאשר בהם, או שבכה"ג החתיכה השלישית מותרת ממ"נ, אבל לדעת הדגול מרובה ודאי שהאחרונה מותרת ממ"נ.

אבל לדעת הרמ"א קי"ל ששמן מפעפע מחתיכה לחתיכה והכל מצטרף לס' והכל מותר, ומ"מ לדעת הרמ"א אם רק החתיכה הראשונה הסמוכה ונוגעת באיסור היתה מלוחה, אבל שאר חתיכות ההיתר שנגעו באותה חתיכה אינם מלוחות, מבואר בשפ"ד [סק"ח] שאחרי שנבלע השמן בחתיכה הראשונה, מאחר והיא אינה מלוחה, אין בכוחה להפליט את האיסור שבתוכה לחתיכות אחרות, ואינם מצטרפין לס', אבל ברע"א כתב שמאחר ונוגעות אחת בחברתה נחשב הכל לחתיכה אחת גדולה, והרי זה ככל איסור מלוח והיתר תפל שהכל מצטרף לס'.

ומ"מ בין לדעת המחבר, בין לדעת הרמ"א, בין כשיש ס' ובין כשאין ס', אותה חתיכה שנגעה באיסור עצמו צריכה קליפה, ואם החתיכה היתה דבוקה באיסור, גם החתיכה שנגעה באותה חתיכה צריכה קליפה [כ"כ בשפ"ד סק"ז].
וכשאין ידוע איזו חתיכה נגע באיסור עצמו ויש ס', או לדעת המחבר כשאינו שמן ממש החתיכה בטילה ברוב, אמנם זה רק כשודאי שבשעת המליחה לא הפכו כמה פעמים את הכל, כך שודאי שהאיסור עצמו לא נגע ברוב החתיכות, אבל אם יש צד שהאיסור נגע ברוב החתיכות אסור, ואין כאן ביטול ברוב [כמבואר בש"ך סק"ח]. אבל בביאור הגר"א [סק"ז] נראה שכאשר אינו יודע במה נגע והוא שמן מותר גם ללא ביטול ברוב, מפני שבכה"ג אפשר לסמוך שהרבה חולקים שאפילו כד"ק אינו צריך.

כה. הכשירו בשר, ומצאו אח"כ בחתיכה קטנה מתוכו שיש בה במקום מסוים דם צרור.

1. מה דין אותה חתיכה בעצמה, כשיש בה ס' כנגד הצרור דם. ומה הדין כשאין בה.
2. אם מלחו כמה חתיכות בשר קטנות יחד, ובצירוף כולן אין ס' כנגד אותו דם צרור, מה דין שאר החתיכות.
3. אם בצירוף כל החתיכות יש ס' רק כנגד הדם, אבל לא כנגד חתיכת הבשר שבה היה הדם צרור, מה דינם ודין החתיכה עצמה שבה הדם.
4. מה הדין בזה כשצריך את הבשר לצורך שמחה, או במי שדחוק מאוד.

[רמ"א ס"ט, ש"ך סק"ח, שפ"ד שם, משב"ז סק"ז, ש"ך סק"ז, שפ"ד שם, חז"ר יור"ד כ"ב סק"ז ד"ה בלוע, דגול מרובה על הש"ך סק"ח, רע"א לעיל סימן ע'. חר"ד ביאורים סק"כ].

כה. בש"ך [סקט"ז] מבואר שדם נחשב לאיסור שלא שייך בו שמנונית, שרק מצד המנהג צריך ס' כנגדו כמבואר בש"ך, ובמקום הפסד קצת לכו"ע סגי בקליפה, כמבואר בשפ"ד שם. ולדעת המשב"ז [סקט"ז] גם דם של עצמו נחשב כבלוע בו, שמחלקין בין כחוש לשמן, אבל לדעת החזו"א כל דבר שבגופו אינו נחשב לבלוע, ולכן אפי' אם נחשיב דם לכחוש, לדעת הרמ"א אוסר גם חתיכות אחרות שנמלחו עמו עד ס', וממילא גם מצטרפים שאר החתיכות לקולא להתיר את אותה החתיכה עצמה. אמנם אם לא אמרינן פיטום, לא יאסור דם במליחה דכחוש הוא [וכן מבואר ברע"א לעיל סימן ע']. אבל בשפ"ד [סקל"ח], וסקט"ז] מבואר שכל מש"כ הש"ך שדם נחשב לכחוש ממש שאין בו סרך שמנונית, זה רק בדם שלא ע"י מליחה שאינו מעורב עם ציר, אבל דם שע"י מליחה מאחר ומעורב בעצמו עם ציר נחשב מצד עצמו לשמן, גם ללא פיטום. [וכעין זה כתב החור"ד ביאורים סק"כ].

כז. מלחו כמה דגים ביחד, ובמשך המליחה ראו שאחד מהם הוא דג טמא, ואין ס' כנגדו.

1. אם הספיקו למלוח רק את הדג הטמא, מה דין כל הדגים.
2. ומה הדין אם הספיקו למלוח רק את הדגים הטהורים.
3. האם יש הבדל אם נגעו הדגים ממש אחד בשני או שרק הציר הנוסף מהם נגע.
4. האם יש הבדל בזה אם הכינו את הדגים לצורך שמחה וכדו'.
5. האם יש חילוק בזה אם בשעת המליחה הדג הטמא היה מונח מעל הטהור או תחתיו.

[ס"ז, שפ"ד סקל"ט, ש"ך סימן ע' סק"כ, רע"א שם, שפ"ד סק"מ, רע"א סק"ח, שפ"ד סימן צ"א סק"ב].

כו. מליחה אוסרת רק אם האיסור הוא המלוח, אבל אם האיסור תפל אפי' שההיתר מלוח, אינו צריך אלא הדחה כמבואר בשרע"ע [ס"ז], אבל לדעת הרמ"א שלא במקום הפסד, כל שנוגעים ממש זה בזה גם אם הטהור מלוח והטמא תפל, ע"י נגיעתו הטהור נחשב ג"כ למלוח, אבל אם הציר של אחד נוגע בשני לכו"ע אם הטהור מלוח והטמא תפל אינו אוסר, ולדעת השפ"ד [סקל"ט] ובש"ך [סימן ע' סק"כ] רק בהפס"מ מקילין אבל ברע"א שם חולק שלדעת הרמ"א גם בהפסד קצת אפשר להתיר בנוגעים זה בזה.

ולדעת המחבר אין חילוק מי העליון ואוסר רק כד"ק, אבל לדעת הרמ"א מאחר וגם בכחוש נאסר כולו, ולדעת הרמ"א לא אמרינן תתאה גבר במליחה, בשניהם יאסר כולו.

אלא שלדעת המחבר שגם במליחה אמרינן תתאה גבר, במקום שהדג הטמא הוא תתאה ומלוח, אוסר את הדג הטהור שנגע בו כדי קליפה מעיקר הדין, אבל אם הדג הטמא המלוח הוא עילאה, אפי' שאוסר ג"כ כד"ק ככל עילאה גבר שאוסר כד"ק, מ"מ איסורו אינו מעיקר הדין אלא מחמת חומרא, ככל עילאה גבר. [כמבואר בשפ"ד סימן צ"א סק"ב, אבל כאן בשפ"ד סק"מ, ובהגהות רע"א עליו נראה שסובר שלדעת המחבר בכחוש אין כל חילוק בין עילאה לתתאה, וצ"ע].

כח. הכשירו עופות לפסח, ונשפך בטעות קצת קמח ונתערב במלח המליחה, ואין ס' כנגדו.

1. מה דין העוף שעליו נשפך.
2. מה דין העוף שנמלח בצמוד לעוף הנ"ל.
3. והאם שונה הדין בזה אם הכשירו בשר בקר או שומן לפסח.
4. מה הדין אם מלחו כמה חצילים יחד, ונודע אח"כ שאחד מהם היה של שביעית אחרי הביעור.
5. וכן אם הכשירו יחד כמה חתיכות שומן ונודע אח"כ שאחת מהן היתה טריפה מדרבנן, מה דין כולם.

[ס"ט רמ"א, ש"ך סקל"ז, שפ"ד סקל"ח, רע"א סק"ז].

כז. לדעת הרמ"א בכחוש ממש מדינא אוסר רק כד"ק, ומצד המנהג באיסור דאורייתא אוסר עד ס' [כמבואר בש"ך סקל"ז], ובאיסור דרבנן אוסר רק כדי קליפה, וכל הנפק"מ הוא רק שלא במקום הפסד כלל, דבהפסד קצת גם באיסור דאורייתא בקליפה סגי, ומ"מ בזה אפי' שמצד המנהג צריך ס', רק אותה חתיכה נאסרת ולא החתיכה הנוגעת בה. אלא שבחמץ משום חומרו לכו"ע אמרינן פיטום, וממילא יאסור הקמח עד ס' אפי' במקום הפסד [כמבואר בשפ"ד סקל"ח], ואפי' שבשר בהמה אינו שמן אלא רק יש בו סרך שמנונית, ג"כ אמרינן בזה פיטום [כמבואר ברע"א סק"ז].

המשך שאלות מעשיות ביו"ד בשר בחלב סימנים צ"ד - צה

עד שאלה ד' שייך לסימן צ"ד ס"ה

א. בישל מרק פרוה בסיר בשרי, עירבב את המרק עם מצקת חלבית, והיה ס' כנגד הכף. 1. מה דין הכף. 2. האם יש חילוק בין אם ודאי שבשעה שהכניס את המצקת החלבית היה ס', נגעה המצקת בסיר עצמו, או שודאי שלא נגעה המצקת בסיר עצמו. או שמסתפק אם נגעה. [ס"ה רמ"א, ט"ז סק"ז, משנ"ז שס. ש"ך סק"ח, שפ"ד שס. רע"א שס, חו"ד חידושים סק"י, חכמ"א מ"ו ס"ט, מ"צ מנ"צ סק"ח]. 3. באופן שיש ס' האם צריך לאכול את המאכל דוקא בפרוה או שיכול לאוכלו עם בשר, או עם חלב. [כנ"ל]. 4. אם ודאי שהכף נגעה בסיר, האם יש חילוק מצד הלכה, או מנהג, בין להשתמש מעכשיו במאכל, בכף, ובסיר. [חו"ד זיאו"ר סק"ט].

ב. בישל מרק פרוה בסיר פרוה. עירבב את המרק עם מצקת חלבית בת יומא. 1. לאיזה שימוש צריך מהיום ליעד את הסיר. 2. מה הדין את אחרי שעירבב את המרק עם המצקת החלבית, עירבב את המרק שוב עם מצקת בשרית בת יומא. 3. אם אחרי שעירבב את המרק הפרוה עם מצקת חלבית, הכניס לתוך המרק בשר, למה צריך ליעד את הסיר מהיום. 4. מה הדין אם אחרי שעירבב את המרק עם מצקת חלבית, עבר מעל"ע וחימם שוב את המרק, ואז עירבב אותו עם מצקת בשרית, למה צריך מהיום ליעד את הסיר - בשרי, חלבי, פרוה. 5. מה הדין אם המצקת הבשרית לא היתה בת יומא. 6. האם יש חילוק אם היה ס' בסיר כנגד שתי המצקות, או כנגד אחת מהם, החלבית או הבשרית. 7. והאם יש חילוק בכל זה מצד הדין או מצד מנהג. [ס"ה, שו"ע, רמ"א, ט"ז סק"ט, ש"ך סק"ט, דף האחרון לט"ז והש"ך. זיאו"ר הגר"א סק"ט, שפ"ד סק"כ-וכ"א. חו"ד חידושים סק"ד, חכמ"א מ"ח ס"ג].

ג. בישל אטריות או ירקות בסיר חלבי שאינו ב"י, עירבב אותם עם מצקת בשרית בת יומא, ואין באטריות ס' כנגד המצקת והסיר.

1. מה דין הסיר לכתחילה. 2. מה הדין אם חזר ובישל בסיר מאכלים בשריים, או מרק פרוה, או מאכל חלבי. 3. האם מותר לו לאכול את האטריות עם גבינה, או עם בשר. 4. מה הדין אם כבר עירבב את האטריות עם גבינה או עם בשר. 5. באיזה צלחת, ובאיזה סכ"ס, צריך לאכול את האטריות. 6. האין צריך להעביר את האטריות מהסיר לצלחת. [ס"ה, רמ"א, ט"ז סק"ח, ש"ך סק"ח, שפ"ד שס, רע"א]. 7. האם יש חילוק בין אם הסיר החלבי היה נקי לגמרי או לא היה נקי לגמרי. [משנ"ז סק"ח]. 8. ומה הדין אם האטריות או הירקות שהתבשלו בסיר היו לצורך לערבו עם הבשר לשבת, וזה כל הצורה שהיה אמור לאכלו. [חכמ"א מ"ח סט"ו]. 9. אם עירבב כבר את הירקות עם עוד ירקות ועכשיו ודאי שיש ס' בכל הירקות כנגד המצקת, האם מותר לו לערבב את הירקות עם גבינה או בשר, ומה הדין אז של הסיר והמצקת [משנ"ז סק"ז]. 10. אם היה בירקות או באטריות ס' כנגד המצקת, האם משתנה דין המאכל, המצקת, והסיר בכה"ג. [כנ"ל, משנ"ז סק"ז, שפ"ד סק"ז, חכמ"א מ"ח סק"ח]. 11. מה הדין בכל הנ"ל שגם המצקת לא היתה ב"י. [משנ"ז ז'. דלא כחמודי דניאל].

ד. סיר חלבי שאינו ב"י, שבישל בו בער"ש מרק. או חימם בו מים לשתיה, והכניס בו בטעות מצקת בשרית בת יומא. ועדין יש לו הרבה מאכלים לבשל וצריך לכך סירים בשריים ופרוה.

1. כיצד ינהג. 2. האם יש הבדל בין אם בישל בסיר מים או מרק. 3. באופן שהסירים מותרים לשימוש לשבת מה דינם אחרי שבת. [ס"ה, רמ"א, ט"ז סק"ו, ש"ך סק"ח-ט, שפ"ד שס, משנ"ז סק"ט, חכמ"א מ"ח י"א].

ה. בישל ביצים קלופות, לא קלופות, בסיר חלבי. 1. האם מותר לו לערבב את זה בכבד. 2. ומה הדין אם כבר עירבב. 3. והאם יש

חילוק בין אם לכתחילה בישל את הביצים כדי לערבם בכבד, או שנשארו לו כמה ביצים ועירבם. [ס"א-ב/ג, ש"ך סק"ג, משנ"ז סק"ד].
4. מה הדין בכל השאלות הנ"ל לדעת המחבר. [כנ"ל, יד יהודה ארוך סק"ט]. 5. האם משתנה הדין בין אם ראה שהביצים נגעו בזמן הבישול בסיר עצמו, או שלא ראה [שפ"ד ז"ד סק"ט]. 6. וכן מי שאפה בער"ש קוגל תפוא"א בתנור כדי לאכלו עם הבשר, ואח"כ נודע לו שלפני כן אפו בתנור פיצה חלבית. [שפ"ד סק"ג, ושפ"ד סימן ז"ג סקט"ו]. 7. ומה הדין אם כבר עירבב את הקוגל בבשר. 8. ומה הדין אם כל צורת האכילה של הקוגל הוא רק ביחד עם הבשר, או מי שאינו אוכל לבד ביצים וכל צורת אכילתו הוא שמערבו עם הכבד. [יל"ע נגדל נדיענד, ואולי מלוי נמשנ"ז סק"ד, ויד יהודה ארוך סק"ט]. 9. וכן האם מותר לאפות עוגה בתנור שאפו בו לפני"כ עוף. או לאפות חלות בתנור שאפו בו תחילה עוגת גבינה. 10. ומה הדין אם כבר אפה, האם מותר לו לשתות קפה עם העוגה, ולאכול את החלות בסעודת שבת ביחד עם בשר, [משנ"ז סק"ו, סק"ד. שפ"ד ז"ד סק"ג]. 11. וכן מי שבישל פירי תפוא"א בסיר בשרי, האם מותר לו לערב את זה עם חמאה, גבינה. ומה הדין אם כבר עירבב את זה. [רמ"א, ש"ך סק"ד, שפ"ד שס, חו"ד זיאוריס סק"ד, יד יהודה ארוך סק"ט, שפ"ד סק"ט, חמ"א מ"מ א']. 12. והאם יש חילוק אם בישל על דעת כן, או שנשארו לו תפוא"א ורוצה לערבם, או עירבם [כנ"ל]. 13. וכן מי שהרתיח מים בסיר בשרי, האם מותר לו לעשות מזה מטרנה חלבית, או קפה עם חלב, ומה הדין אם כבר עירבב את זה עם המטרנה, או הקפה. [שפ"ד סק"ד]. 14. בכל האופנים הנ"ל, האם יש הבדל אם בישלו בתוך סיר שרק נתבשל בו מאכל חלבי, או שבישל את התפוא"א בסיר שבישל בו תחלה חלב ממש [משנ"ז סק"א].

ו. טיגן חביתה במחבת בשרית ב"י ועירבה עם גבינה. 1. מה דינה, [רמ"א, ש"ך סק"ד. שפ"ד שס. חו"ד זיאוריס סק"ד, יד יהודה ארוך סק"ט, שפ"ד סק"ט, חמ"א מ"מ א', שעה"ז ממ"ז סקפ"א, חו"א א"מ סימן קי"ט סק"ג]. 2. וכן מי שבישל מרק ירקות בסיר חלבי, ועירבב את המרק עם גבינה, [שפ"ד סק"ד]. 3. וכן קוגל פרוה רותח שחתכו בסכין חלבי, האם יכול לאכלו עם בשרי, ומה הדין אם כבר עירבו. וכן מטחנה בשרית שטחן בה ירקות רותחים האם יכול לערב אותם עם גבינה, ומה הדין אם כבר עירב אותם. [חו"ד זיאוריס סק"ד, חו"א א"מ סימן קי"ט סק"ג]. 4. וכן מי שטיגן חביתה עם קצת חמאה, ואח"כ טיגן במחבת הרבה תפוא"א, ועירבו עם בשר מה דינו. 5. ומה הדין אם היה בכל התפוא"א ס' כנגד הקצת חמאה שטיגן במחבת תחלה. [שפ"ד סק"א, יד יהודה ארוך סק"ו]. 6. ומה הדין אם לא בדק לפני שטיגן את התפוא"א או את החביתה אם המחבת נקי או לא. [ש"ך ס"א, ש"ך סק"א, שפ"ד שס]. 7. והאם מותר לו לכתחילה להעביר את החביתה או את המרק לצלחת חלבית [משנ"ז סק"ד. שפ"ד ז"ד סק"ט. שפ"ד סק"ד]. 8. ואם מותר כיצד יעבירו מהמחבת לצלחת [ס"ז רמ"א, ש"ך סק"ה. שפ"ד שס. חמ"א מ"מ א']. 9. ומה הדין אם המחבת היתה בשרית שלא בת יומא, או הסיר היה בשרי אינו ב"י ובישל בו מרק, או מים לקפה ועירב אותם עם קפה, מטרנה, או את החביתה לאכול לכתחילה עם גבינה. [רמ"א, ט"ו סק"ד]. 10. והאם מותר לכתחילה להעמיד מים לקפה בסיר בשרי שאינו ב"י, או לטגן חביתה במחבת בשרית שאינה ב"י כדי לאכלה עם גבינה. או להרתיח מרק פרוה בסיר בשרי שאינו ב"י, כדי לאוכלו עם חלבי, [חמ"א מ"מ א', ס"ג, מ"ז סימן ממ"ז סקמ"ח ושעה"ז שס, זיאור הגר"א סק"י].

ז. אפה קוגל פרוה רותח, היה צריך את התבנית, והוציא את הקוגל בעודו רותח והכניסו לתוך תבנית חלבית צוננת. וכן אם הוציא קוגל פרוה צונן והכניסו לתוך תבנית שהיתה רותחת מאפיה של עוגה חלבית קודמת.
1. האם מותר לו לכתחילה לאכול את הקוגל עם בשר [רמ"א ס"ג, ט"ו סק"ד, ש"ך סק"ו]. 2. ומה הדין אם גם הקוגל וגם התבנית היו רותחים [כנ"ל]. 3. והאם מותר לכתחילה להכניסו לתוך המחבת החלבית על דעת שאח"כ יאכלנו עם בשר [כנ"ל]. 4. וכן האם מותר לו לכתחילה להוציא את הקוגל מהתנור עם מרדה בשרית, על דעת להכניסו אח"כ לתוך תבנית חלבית [יד יהודה ארוך סק"ט].

ח. בישל מרק, תפוא"א וכדו' בסיר בשרי. 1. האם יכול לאוכלו בצלחת חלבית. 2. כיצד יעביר את המרק מהסיר הבשרי לצלחת החלבית [ס"ז רמ"א, ש"ך סק"ה, שפ"ד שס]. 3. והאם מותר לו לכתחילה לבשל את המרק בסיר בשרי ע"ד לאכול בצלחת חלבית [משנ"ז סק"ד, וסק"ה]. 4. בער"ש, או שיש לו שמחה, או שהוא בדרך וחסר לו כלים, האם מותר לו לכתחילה לבשל בסיר בשרי על דעת לאכול בצלחת חלבית [כנ"ל, חמ"א מ"מ א']. 5. אם שפך את המרק בעודו רותח מהסיר הבשרי ישר לתוך הצלחת החלבית. מה דין הצלחת החלבית, המרק, והסיר הבשרי שממנו עירה את המרק. [ס"ג רמ"א, ס"ג רמ"א, ש"ך סק"ה, שפ"ד שס, חמ"א מ"מ א', י"ג]. 6. והאם יש הבדל אם הצלחת, או הסיר הבשרי לא היה בן יומו. או ששפך שלא בבת אחת [רמ"א ס"ג, ט"ו סק"ג, משנ"ז שס].

ט. בישראל בסיר פרוה אורז, תפוזא וכדו'. וניתז על הסיר מבחוץ טיפות חלב.

1. האם יכול לאוכלו עם בשר. 2. מה הדין אם עירבו עם בשר. 3. והאם יכול לאוכלו בצלחת חלבית. [משנז"ו סק"ג, וסימן ז"ו סק"ג, חו"ד סק"א, וז"ו סק"ד, רע"א סוף דרו"מ, פ"מ ז"ו סק"ה]. 4. וכן מי שהוציא תבנית חלות רותחת מהתנור, וכשהכל היה עדין רותח, ניתזו טיפות חלב לתוך התבנית לא מתחת לחלות, האם מותר לאכול את החלות עם בשר [כנ"ל, מלי זטעמיס]. 5. וכן מי שהכניס שקית עם אורז לתוך הטשולנט, ואח"כ עירב חלק מהאורז עם גבינה, האם מותר לאוכלו [כנ"ל]. 6. ומה הדין אם לכתחילה תכנן לקחת חלק מהאורז לאכלו עם גבינה [משנז"ו סק"ד, יד יהודה ארון סק"ט]. 7. וכן מי שגלש לו מהטשולנט ע"ג הפח של שבת עד מתחת לדוד ממש, ואין בדרך הרבה מים, האם מותר לכתחילה לעשות עם המים קפה עם חלב. או מטרנה לתינוק. ומה הדין אם כבר עירב את זה עם מטרנה. וכן מה הדין אם ע"ג הדוד היתה מונחת חלה להתחמם, האם יכול לאוכלו בסעודה ג' עם גבינה [כנ"ל]. 8. וכן מי שהסיר את הכסוי של סיר הטשולנט והניח במקומו לחמם סיר עם דגים האם הדגים מותרים באכילה [כנ"ל]. ט"ו סק"ג, משנז"ו שס, שפ"ד סימן ק"ח סק"י"מ. רע"א על השו"ע סימן קט"ו]. 9. וכן מי שטיגן שניצלים בשרים, ועל יד זה הרתיח דוד מים לשבת וניתז מהשמן שבמחבת לדוד של המים, האם יכול להשתמש במים אח"כ למטרנה, ומה הדין אם העמיד על גבי הדוד לחמם חלה האם יכול לאוכלו עם חלבי. [כנ"ל, משנז"ו סק"א, חו"ד חידושים סק"א. פ"מ סק"א, יד יהודה סימן ז"ד סק"י"ט, ז"ד ש"ך סק"ט, שפ"ד שס, ז"ה שפ"ד סק"ג, וסק"ט].

י. בישראל מרק פרוה בסיר פרוה. הכניס לתוכה מצקת בשרית, אח"כ בישראל בסיר אורז וכדו'. 1. האם מותר לו לערב את האורז עם גבינה [ז"ד ש"ך סק"ט, שפ"ד שס, ז"ה שפ"ד סק"ג, וסק"ט]. 2. והאם מותר לו לכתחילה לבשל בסיר את האורז על דעת לערבו עם גבינה [כנ"ל]. 3. וכן מי שבישל מרק פרוה בסיר בשרי, חימם אח"כ שוב את המרק בסיר פרוה, האם יכול אח"כ לבשל בסיר הפרוה אטריות וכדו' ע"ד לערבו עם גבינה, [כנ"ל]. 4. המרק הפרוה שהתבשל בסיר הבשרי החם מותר לו לכתחילה לחממו בסיר חלבי. 5. ומה הדין של המרק בדיעבד אם חיממו אותו בסיר חלבי. ואם המרק מותר, האם מותר לו לערב את המרק עם בשרי או גבינה. [ש"ך סק"ד, שפ"ד שס, משנז"ו סק"א, רמ"א ס"ג]. 6. ומה הדין של הסיר החלבי שחימם בו את המרק, והאם יש בזה חילוק אם אוסרים נצלו בדיעבד או לא [כנ"ל]. ז"ד ש"ך סק"ט, שפ"ד שס, ז"ה שפ"ד סק"ג, וסק"ט. ומשנז"ו סק"ה. ושפ"ד סק"י"ט. ועיין רע"א על מג"א סימן מנ"א סק"ט]. 7. וכן אם גלש מהמרק או הטשולנט על הפח עד סמוך לדוד האם מותר לו לכתחילה להשתמש במים למטרנה חלבית, או קפה [כנ"ל]. 8. וכן אם בישראל מרק, אטריות וכדו'. בסיר פרוה ובעודו רותח הכניס כף בשרית וודאי לו שהכף נגעה בקדירה עצמה, האם מותר לו אח"כ לבשל שוב אורז וכדו' בסיר ע"ד לערבו עם גבינה וכדו' [כנ"ל]. 9. וכן מי שרצה להמיס שוקולד כדי למרוח על עוגה חלבית, הכניס את השוקולד לתוך סיר פרוה, ואת הסיר הפרוה הכניס לתוך סיר בשרי שמרתיח בתוכו מים, האם מותר לו למרוח אח"כ את השוקולד על העוגה החלבית. והאם מותר לו לכתחילה להמיס באופן כזה ע"ד למרוח על עוגה חלבית. [ז"ד ש"ך סק"ט, שפ"ד שס, ז"ה שפ"ד סק"ג, וסק"ט. ללא כיד יהודה קנר סק"י"ג].

יא. מי שעושה שמחה וכדו' וחסרים לו סירים ורוצה לבשל פופקורן, תפוזא וכדו', חלק בסיר חלבי וחלק בסיר בשרי ולערבו יחד האם מותר. [רמ"א ס"ג].

יב. נשפך רוטב בשרי על אורז, לאחר מכן חיממו שוב את האורז ביחד עם עוד ירקות. אח"כ העבירו את הירקות לסיר אחר וחיממו אותו שם עם אטריות וכדו'.

1. האם מותר לערב את האטריות עם גבינה. 2. ומה הדין אם כבר עירבו את זה עם גבינה [משנז"ו סק"א. חו"ד חידושים סק"א. פ"מ סק"א]. 3. ומה הדין באופן שנשפך רוטב בשרי על אורז, ואח"כ בישראל את האורז עם עוד ירקות, לאחר מכן חימם את הירקות בסיר פרוה. האם יכול אח"כ לבשל בסיר פרוה מאכלים כדי לאוכלם עם גבינה וכדו'. [כנ"ל]. 4. ומה הדין אם את האורז עצמו שנשפך עליו הרוטב הבשרי חימם אח"כ בסיר פרוה. האם מותר לבשל בסיר אח"כ מאכלים לאכול עם גבינה [כנ"ל]. יד יהודה קנר סק"ג, סימן ז"ד סק"ט]. 5. וכן מי שהרתיח מים בסיר בשרי, עשה עם זה בצק, ואפה אותו בתבנית, האם יכול אח"כ לאפות בתבנית עוגה חלבית וכדומה. [כנ"ל. חכמ"א מ"ח ס"ח].

י"ג. בישל אורז בסיר בשרי ובגמר הבישול סינן בטעות את המים לכיור חלבי והיו בכיור כלים חלבים.

1. מה דינם. 2. ומה הדין אם הכלים החלבים לא היו ב"י. 3. ומה הדין אם הסיר הבשרי לא היה ב"י. 4. והאם יש חילוק אם למטה היה סכ"ם שאפשר להגעילו או צלחות שא"א להגעילם [רמ"א, ט"ז סקי"ג, משנ"ז שס, ש"ך סקי"ה, י"ז, כ, שפ"ד שס חו"ד זיאוריס סקי"י, חכמ"א מ"ס י"ז].

י"ד. מי ששכר דירה שיש שם רק כיור אחד. 1. האם יכול לרחוץ שם כלים בשרים וחלבים ביחד. 2. והאם יש חילוק אם הם נקיים או לא. 3. והאם יכול לרחוץ אותם בזה אחר זה. 4. והאם יכול להשתמש באותו מים שנשאר בכיור. 5. ואם רחץ אותם ביחד האם באופן שאפשר להגעילם האם צריך. 6. והאם יש הבדל אם הכלים נגעו זה בזה או לא. [פ"ג רמ"א, ט"ז סקי"א-ב, משנ"ז שס, ש"ך סקי"ז, שפ"ד סקי"ח, חכמ"א מ"ס י"ב, חו"ד חידושים סקי"א].

ט"ו. שפך במוצ"ש את המים רותחים מהדוד לכיור הבשרי והיו שם הרבה כלים מלוכלכים משבת לאחר מכן מצא שהיו שם כמה כפיות חלביות.

1. מה דין הכלים. 2. ומה הדין אם חלק מהכלים היו מלוכלכים וחלק לא, או שחלק מהכלים השתמשו בהם בשבת בבשרי, חלבי, וחלק לא. 3. והאם יש חילוק אם הכלים שהשתמשו בהם בשבת היו מלוכלכים, או נקיים, או שהכלים שהיו מלפני שבת היו מלוכלכים או נקיים. [כנ"ל שאלה קודמת, רמ"א, ש"ך סקי"ב, שפ"ד סקי"כ]. 4. והאם יש חילוק אם הכלים היו נקיים אבל בכיור היה הצטברות של לכלוך בשרי [כנ"ל]. 5. והאם יש חילוק אם שפך מהדוד רק פעם אחת או ששפך כמה פעמים. [רע"א]. 6. והאם יש חילוק אם שפך מהדוד, או שרחץ את הכלים ע"י מים רותחים מבוילער דולק, או שהכניס הרבה כלים בתוך דלי ועירה לתוכם יש מהדוד שעמד עדיין על האש. [שפ"ד סקי"ח, ש"ך סימן ז"צ סקי"ג, שפ"ד שס, אש"א א"ח סימן שי"ח סקי"ג, ועיין חמודי דניאל הלכות כ"ר א]. 7. ומה הדין אם מילא דלי עם מים רותחים והכניס לשם כמה כלים לנקות, והאם יש הבדל אם הכלים היו נקיים. [רמ"א, ט"ז סקי"ב, משנ"ז סקי"ב]. 8. ומה הדין אם כשעירה את המים ישירות רק על חלק מהכלים ומשם זה התפשט לשאר הכלים שהיו בכיור [כנ"ל, זיאור הגר"א סקי"ב, וזיאור הגר"א זסימן ז"צ סקי"ו, ועיין רע"א א"ח על סימן שי"ח ס"י, ומ"צ שס סקע"ד].

ט"ז. מדיח כלים, האם מותר לכתחילה להדיח בהם כלים חלבים ביחד עם בשרים, ואם הדיחו בו כלים חלבים ביחד עם בשרים, חלק מהכלים היו בני יומן וחלקם לא היו בני יומן.

1. מה דין כל אחד מהם. 2. ומה הדין אם הכלים החלבים שאינם ב"י היו מלוכלכים בגבינה וכדו'. 3. ומה הדין אם רק הבני יומן היו מלוכלכים. 4. ומה הדין אם עירב במכונה תחלה הרבה חומרי ניקוי. 5. וכן מי שרצה לנקות הרבה כלים לפני פסח, מילא אמבטיה רותחת ישר מבוילר דולק והכניס לשם הרבה כלים, חלקם היו חלבים וחלקם בשרים, ושפך שם גם הרבה חומרי ניקוי, לפני שהכניס את הכלים, או רק אחרי שהכניס את הכלים. [פ"ג מחנה, רמ"א, ט"ז סקי"ח-י, י"ב, ש"ך סקי"י-י"ב, ס"ד, ש"ך סקי"א, חכמ"א מ"ס י"ז, רע"א לעיל סימן ז"צ על ט"ז סקי"ה]. 6. והאם יש הבדל בכל זה אם מדיח סירים, צלחות, סכ"ם שודאי השתמש בהם לאחרונה רק באכילה, או ספק כמה השתמש בהם לאחרונה, וכגון שמסתפק אם הכניס לאחרונה את הצלחת להוציא אוכל מתוך הסיר, או לחמם במיקרוגל וכדו', או מסננת שרגילים לסנון בה תמיד את האטריות וכדו' ישר מהבישול. [רמ"א, ט"ז סקי"ב, ש"ך סקי"ג, רע"א, משנ"ז סקי"ב, חכמ"א נ"ט ס"ד, חו"ד זיאוריס סקי"ט].

י"ז. מצא במגירה סכ"ם חלבי ובשרי מעורבבים יחד וחושש שהודחו ביחד. 1. מה דינם. 2. האם יש חילוק כשודאי השתמש בהם בתוך מעל"ע או לא [פ"ג רמ"א, ט"ז סקי"ד, זיאור הגר"א סקי"ג]. 3. מה הדין כשמצאם במיבש כלים ביחד, שודאי שהודחו ביחד. 4. האם יש הבדל אם כל הכלים שלו או שבין הכלים ישנם גם כלים של שכינו. [כנ"ל, משנ"ז סקי"ד, הגהות יד אברהם כאן, חו"ד זיאוריס סקי"ב משמרת שלום כאן]:

י"ח. מי ששומר את הסוכר במקרר כדי שלא יהיו בהם נמלים. 1. האם מותר לו להניח ע"י זה גבינה פתוחה, סגורה. [ס"ה-ג, ט"ז סקט"ז, ש"ך סקכ"ג]. 2. אם הניח את הסוכר פתוח ע"י הגבינה האם מותר לו לערב את הסוכר במאכלים בשריים. [רמ"א ס"ה]. 3. האם מחובתו לפני השימוש לבדוק אם ניתזו לתוכו טיפות גבינה. [ציאור הגר"א סקכ"ה].

י"ט. 1. האם מותר להניח במקרר מיני חריפים פתוחים או סגורים צמוד, או ע"י, סיר עם בשר. [משנ"ז סקט"ז, יד יהודה ארוך סקל"ד, קנר סקל"ט]. 2. והאם מותר להעמיד במקרר סירים עם מרק בשרי וכדו' פתוח או סגור ע"י מקום שעומד שקית חלב פתוחה. [ס"ז, ט"ז סק"ז, ש"ך סקכ"ג]. 3. וכן מי שנמצא בביה"ח וכדו' האם מותר לו להעמיד במקרר מאכלי שלו פתוחים סגורים כשבסמוך לזה ישנם מאכלים של אנשים שאינם שומרי תומ"צ [כנ"ל]. 4. ומה הדין להעמיד ע"י החלב סלט או מרק פרוה. [כנ"ל, יד יהודה קנר סקמ"ג]. 5. וכן האם מותר להניח במקפיא בתוך שקית לא סגורה לגמרי בשר טחון וע"י זה להניח קציצות פרוה טחונים, או קציצות טחונים שטוגנו בחמאה. [כנ"ל].

כ. מי שאוכל חלבי ואין לו מלחיה.

1. האם מותר לו להכניס מלח לתוך צלחת בשרית, לאכול ממנו [ס"ז, ט"ז סק"ח, ש"ך סקכ"ה]. 2. ומה הדין אם יש לו רק מלח שנמצא בצלחת בשרית [כנ"ל, משנ"ז סק"ח, משנ"ז ז"ז סק"ג, שפ"ד סקכ"ה, פ"ת סק"ח]. 3. והאם יש הבדל בין מלח גס או מלח שולחן דק [כנ"ל]. 4. ואם הוא נמצא בביה"ח וכדו' האם יכול לשאול לצורך זה צלחת משכנו שאינו שומר מצוות, ומה הדין אם כהר הניח בצלחת של השכן. [כנ"ל]. 5. וכן מי שיש לו מלחיה סגורה, האם יש צורך שיהיה לו חלבי ובשרי [כנ"ל, ט"ז סק"ח]. 6. ומה הדין בכל האופנים הנ"ל שרוצה להניח חריפים צלחת הפכי, או של שכינו. ומה הדין אם כבר הניח [משנ"ז סק"ח, שפ"ד סקכ"ה]. 7. והאם יש הבדל בין סלט חריף נוזלי או שרוצה להניח, או הניח צנן בצל וכדו' [כנ"ל] [עיין היטב סימן ק"ה סעיף י"ג, במחנה, רמ"א, ש"ך, פמחי משונה].

חלק התשובות

התשובות נערכו להועלת הלומדים ועל כן התשובות מהמקורות בעיקר לפי מה שיוצא בסמינים הנלמדים ולא כפרטי דינים אחרים הנצרכים להלכה זו שמקורם במקומות אחרים
התשובות נועדו לעורר לב המעיינים וכמובן שאין לסמוך על התשובות הלכה למעשה

א. בש"ך [סק"מ] כתב שגם אם יש ס' במרק כנגד הכף החלבית, לדעת הרמ"א שאוסר אם הודחו כלים של בשר ושל חלב ביחד הכף נשארת אסורה. וברע"א תמה עליו דמבואר ברמ"א בס"ה להדיא שאם יש במים ס' כנגד הכף מותר. ובשפ"ד [סק"ח], ט"ז, ומשב"ז [סק"ז] כתבו שתלוי בטעמים שהרמ"א אוסר בהדיח הכלים ביחד, דאם הטעם הוא מפני שחיישינן שנגעו הכלים של בשר ושל חלב זה בזה, ואפי' שאין בלוע יוצא מכלי לכלי, מ"מ ע"י הבל הקדירה כן יוצא. א"כ במקום שודאי נגעה הכף בקדירה לא מהני ס', ולכן הרמ"א שמתיר כשיש ס' מיירי או כשודאי שהכף לא נגעה בגוף הקדירה. והש"ך שאוסר מיירי שמסתפק אם נגעה בגוף הקדירה. או שהש"ך שאוסר מיירי שודאי שנגעה הכף בגוף הקדירה. והרמ"א שמתיר מיירי אפי' בספק אם הכף נגעה בגוף הקדירה כל שאינו ודאי שנגעה הכף בגוף הקדירה.

או שבזה גופא נחלקו, שלדעת הרמ"א והט"ז [נסימן ל"ה סק"ח] סוברים להלכה שהטעם שאוסרים בהודחו ביחד, מפני שפליטת הטעם מהכלי של הבשרי ומהכלי החלבי מתערבים מיד כשנפליטים מהכלים. אבל מצד שנוגעים אחד בשני אין בכוחם לאסור, מאחר ואין בלוע נפלט ישר מכלי לכלי. ולכן כל שיש ס' מאחר והפליטות עוברים רק דרך המרק הטעם שבכף בטל ומותר. לדעת הש"ך להלכה הטעם שאוסרים בהודחו זה מפני שכשנוגעים אחד בשני ע"י הבל הקדירה נפליטים מזה לזה. ולכן סובר הש"ך שגם אם יש ס' לא מהני ונאסר. ומה שציין הש"ך שזה לפי דעת הרמ"א שאוסר בהודחו, כונתו לעיקר דינו של הרמ"א ולא מטעמו. ובחכמ"א נשאר בצ"ע על דינו של הש"ך שלא מהני ס', וכן מבואר במ"ב [סימן מנ"ג סק"ח] שכשיש ס' גם הכף מותרת. וביד יהודה כתב שזה טעות סופר בש"ך.

אבל בחו"ד [נ"אוי"ס סק"ט-י, וידידו"ס סק"ז] כתב שהטעם שהש"ך אוסר את הכף אינו מצד הדין, אלא מצד המנהג [המנואל נסעיף ה'] שכשתחב כף שאינה ב"י לתוך כלי הפכי שהוא ב"י המאכל והכלי הב"י מותרים, אבל הכלי שאינו ב"י אסור. ואפי' שאין כאן טעם לאוסרו, מ"מ מאחר ואוכלים המאכל בכלי הפכי לכן הכף שאינה ב"י אסורה. ה"ה אם יש ס' מצד המנהג המאכל והקדירה מותרים, דהקדירה אפי' אם נוגעת בכף עצמה אינה יכולה ליאסר דמקושרת עם כל מה שבקדירה. אבל הכף מצד המנהג אסור. ומש"כ הש"ך [סק"ז] שמש"כ הרמ"א ונוהגים לאכול המאכל וכו' לא קאי על אם יש ס', זה רק על המאכל והקדירה שהם מותרים לאכול בכל אופן, ואין חיוב לאכול את המאכל דוקא בפרוה כמו באופן שתחב כלי שאינו ב"י לקדירה ב"י הפכית ואין ס' כנגדה. אבל הכף מצד המנהג נשארת אסורה.

ב. בכה"ג שהסיר לא חלבי ולא בשרי, אפי' שמעיקר הדין הבליעה שיצאה מהכף לקדירה הוא נ"ט בר נ"ט, מ"מ לכתחילה לכו"ע צריך ליעד את הסיר מהיום לחלבי. [אלא שיש לדון שאם הסיר היה כבר פרוה כל הזמן, האם נמשך שעכשיו מיעדו ולריך ליעדו לחלבי, או יכול להשאירו פרוה, ורק נקדישה מדין כן. ולשון הפוסקים קדישה שבעולם לא נישלו זה בשר או חלב, משמע ק"מ אפי' אם השתמש זה כבר בעבר לפרוה]. אבל באופן שעירב את המרק עם מצקת בשרית ותוך מעל"ע עירבב אותה עם מצקת חלבית, לדעת המחבר הרמ"א והט"ז יכול להשתמש מהיום בקדירה רק לפרוה ולא לבשרי או חלבי. ובט"ז כתב שזה מצד המנהג. וכ"כ בשפ"ד סק"א שמצד המנהג מיהת שכשבישל בכלי שאינו ב"י ותחב בה כף הפכית בת יומא האיניו ב"י אסור, ה"ה כאן הקדירה אסורה לתשמיש של בשר או חלב. ולפי מה שביאר הט"ז בדף האחרון אסור לא רק מצד מנהג, אלא אפי' לדעת המחבר שסובר שנ"ט בר נ"ט מותר לכתחילה, זה דוקא בדגים שכבר עלו בקערה שכבר אינו נחשב שעושה ע"ד כן. אבל לעשות לכתחילה נ"ט בר נ"ט לכו"ע אסור, וכאן כשב' הכפות בלועים בקדירה שעד עכשיו לא הוגדרה לא לבשר ולא לחלב, והבליעות מהב' מינים שוים אצלה, אם מיעדה לאחד מהמינים נחשב שעושה נ"ט בר נ"ט לכתחילה ואסור.

אבל לדעת הש"ך, וכן נראה דעת הגר"א, אפי' לדעת הסוברים שנצלו אסור בדיעבד, מ"מ כאן נחשב לג' נ"ט ע"י ב' כלים, וגם אינו נחשב לכתחילה דמאחר וכבר נעשו הבליעות, נחשב עכשיו שבא לאסור הקדירה ובג' נ"ט לכו"ע מותר. אלא שמ"מ מאחר והבליעה נעשה בזה אחר זה ושניהם באותה דרגת בליעה לכן צריך ליעד את הסיר למין של הכף האחרונה שתחב. ולכן לדעת הש"ך אם אחרי שתחב תחילה כף חלבית בישל שוב בסיר בשר ממש, בזה מאחר והבליעה של הבשר יותר חזקה צריך ליעד את הסיר לבשרי ולא לחלבי.

אם רק אחרי מעל"ע ממתי שעירב את המרק עם מצקת חלבית עירב אותו שוב עם מצקת בשרית, בזה לכו"ע יכול להשתמש בו לבשרי, ורק לבשרי לא לחלבי. ואפי' שסיר שבישלו בו חלבי וכשכבר לא היה ב"י תחב בו כף בשרית הקדירה אסורה.

וכל זה אם כנגד ב' הכפות לא היה ס', אבל אם היה ס' כנגד אחת מהכפות יעמיד הסיר לשימוש כמין הכף שלא היה ס'.

ג. לכתחילה הקדירה שאינה ב"י אסורה כמבואר ברמ"א, ואינו אלא חומרא בעלמא, ולכן אם אח"כ חזר ובישל בסיר בשרי, או פרוה, המאכל מותר. אבל אם בישל בו חלבי נאסר כי יש בו בליעות של בשר.

ואת האטריות עצמן לאוכלן עם חלבי ודאי מעיקר הדין אסור, לדעת הרמ"א שאוסר נ"ט בר נ"ט לכתחילה. ובדיעבד אם עירבם מותר. אבל לאכלם עם בשר, בת"ח וכ"כ הט"ז להלכה שאין לאכלו כי נחשב שמערב לכתחילה בליעות אינו ב"י של חלב בשל בשר, ואין לעשות לכתחילה נטל"פ עם נ"ט בר נ"ט. אבל דעת הש"ך, וכן נקט להלכה בחכמ"א מותר לכתחילה לערבו עם בשר, כלומר עם המין שהוא.

וכ"ש במקום שהרגילות שלו לאכול את המאכל בתערובות עם בשר וכדו', או שבישל את הירקות ע"ד לאכלם עם בשר, ורק אם אין לו כל צורך לכתחילה לא יערבנו עם המין של הב"י, כלומר עם הבשר.

וכן הקשה בשפ"ד שמאחר וכבר מעורב בו בין כך בשרי, מה יוסיף שיערבו עם עוד קצת בשר.

ולאוכלו לכתחילה צריך בצלחת כמין הכלי הב"י, כלומר שצריך לאכלו בצלחת חלבית ולא בשרית. והמהרש"ל מחמיר שצריך לאכלו בצלחת וסכו"ם חדשים. ומ"מ אם הכלי שאינו ב"י לא היה נקי לגמרי, אפי' אם היה ס' באטריות כנגדו, בזה ודאי צריך לכתחילה לאוכלו בצלחת וסכו"ם חדשים, לא בשרי וכ"ש לא חלבי כמבואר במשב"ז סק"ח.

וכ"ז אם לא היה ס' באטריות כנגד הכף הבשרית שהיתה ב"י. אבל אם היה במאכל ס' כנגד הכף מותר לאכול את האטריות בין עם בשרי ובין עם חלבי, וכל הכלים מותרים. כמבואר במשב"ז סק"ז. אבל בשפ"ד סקי"ז כתב שבכה"ג שיש ס' כנגד הכף שהיא ב"י, צריך לכתחילה לאכול את האטריות בכמין הקדירה שאינה ב"י. וכ"כ בחכמ"א מ"ח סי"א. ואפשר שזה רק לדעת התו"ח שסובר שכשאינו ס' אסור לאכול את המאכל גם בכמין הב"י, דנחשב שעושה נטל"פ בצירוף נ"ט בר נ"ט, וגם זה ס"ל שאסור לכתחילה לעשות. [ללא כמבואר דנצניו דנמ"א ז"ה ס"צ] ולכן גם כאן מאחר ויש ס' כנגד הב"י צריך לכתחילה לאכלו עם המין של אינו ב"י, כי אם יאכל עם המין הבשרי שהיה ב"י, נמצא שהמין החלבי שהוא נטל"פ ונ"ט בר נ"ט ונגדו לא היה ס' מערבו לכתחילה במין ההפכי ואסור.

ואם לא היה ס', אבל עירב את האטריות עם עוד ירקות וכדו'. ועכשיו יש ס' כנגד המצקת, מאחר ותחילה לא נהיה חנ"נ מותר עכשיו לאכול בכל מין שירצה, ומ"מ אפי' שמותר לאכול בכל מין ואין כאן את סברת הט"ז בסימן צ"ה סק"ט שמאחר וצריך לאכול עם המין ב"י לכן אוסרים את המין שאינו ב"י, מ"מ לא פלוג וגם בכה"ג האינו ב"י נשאר מצד המנהג באיסורו.

ד. כל זה שמתירים את המאכל באופן שתחב כף ב"י לקדירה שאינה ב"י זה רק במאכלים, כגון בישל מרק וכדו', אבל אם בישל מים לשתיה או אפיה בכלי שאינו ב"י, ותחב בו כלי הפכי, המים אסורים בשימוש.

ומאחר והמים אסורים בשימוש, לא מיבעיא לדעת הט"ז שכל הטעם שהכלי שאינו ב"י אסור בשימוש דמאחר והמאכל מותר רק לאוכלו עם כמין הב"י, כלומר רק עם בשר מותר לו לאכול, לכן צריך לאסור את הסיר החלבי האינו ב"י שלא יראה כתרתי דסתרי, וא"כ כ"ז רק במאכלים, אבל בהוחמו מים לשתיה שהמים אסורים, אין כאן תרתי דסתרי, ולכן בכה"ג גם הסיר החלבי האינו ב"י מותר. אלא אפי' הש"ך סקי"ח שכתב טעם אחר שאוסרים את הכלי האינו ב"י, דחיישינן שמא אם נתיר לו הכל יבוא לטעות ולומר שלעולם אין כף ב"י אוסרת, ואפי' אם תחבה לתוך קדירה הפכית שהיא ב"י, מ"מ כתב במשב"ז סק"ט שאפשר שגם דעת הש"ך כהט"ז שבמקום שאין תרתי דסתרי, כל הכלים מותרים. ולכן בכה"ג שחיים מים המים אסורים, והכלים מותרים. משא"כ כשבישל מרק וכדו'.

אבל אם אירע כן בער"ש וכדו' שחסרים לו סירים לבישול, מבואר במשב"ז שם [וינמש"ז סימן קי"א סק"ז], וכ"כ להדיא נש"מ מגידו סימן ל"ז וללא כמי שצי"ר דנצניו כ"ן צ"אמר] שבער"ש או שעת הדחק גם באופן שבישל בסיר שאינו ב"י מאכלים לא רק מים, ותחב בו כף הפכית ב"י, אפילו שאת המאכלים צריך לאכול בכמין הכף הב"י, מ"מ הקדירה שאינה ב"י מותרת. ואחרי שהתירו את הכלים לצורך שבת או שעת הדחק, נשארים מותרים אח"כ לכל מצב.

ה. בין ביצה קלופה ובין אינה קלופה לדעת המחבר אחרי שכבר נתבשרו בסיר החלבי מותר לערבן בכבד. ולדעת הרמ"א אסור לערבן בכבד, ובדיעבד אם כבר עירבן בכבד מותר.

וכל זה אם לכתחילה לא בישלן בקדירה החלבית ע"ד לערבן בכבד, אבל אם לכתחילה בישלן ע"ד לערבן בכבד, לדעת הפמ"ג כל נ"ט בר נ"ט נחשב כביטול איסור לכתחילה. ולכן בין לדעת הרמ"א אפי' אם כבר עירבן במין ההפכי, ובין לדעת המחבר שמתיר

לערב, אם בישלן לכתחילה ע"ד לערב בכבוד, נחשב כמבטל איסור לכתחילה ואסור.

אבל לדעת הפר"ח וכ"כ היד יהודה, אפי' שגם לדעת המחבר שמתיר לערב לכתחילה במין ההפכי זה רק אם כבר בישל, אבל לכתחילה לבשל בסיר חלבי ע"ד לערב בבשר אסור, כמבואר בש"ך סק"ג, מ"מ יסוד איסורו אינו מפני שנחשב כמבטל איסור אלא שעשו הרחקה בעלמא. ולכן כ"ז רק לכתחילה, אבל בדיעבד אם כבר עירב גם לדעת הרמ"א לא נאסר. ואפי' שלכתחילה עשה ע"ד כן.

והטעם שבנתבשלו לדעת הרמ"א בדיעבד מותר, מבואר בשפ"ד [ג"ל סק"מ, וסקט"ן] שאינו רק מפני שנחשב לטעם ג' מפני שעבר דרך המים, אלא אפילו באופן שודאי שהביצים עצמן נגעו בגוף הקדירה מ"מ נחשב לנ"ט בר נ"ט של נתבשלו שמותר בדיעבד. מפני שרוב עיקר הטעם מתפשט במים, ולמאכל מגיע רק טעם קלוש יותר, ומ"מ באופן שודאי שהמאכל לא נגע בגוף הקדירה כתב בשפ"ד סק"ב שאפשר שבכה"ג גם לדין לא מחמירין אפי' לכתחילה לאסור בנ"ט בר נ"ט, ובסימן צ"ד שפ"ד סקט"ו כתב שלדעת הש"ך כל שיש ג' נ"ט מותר אפי' לכתחילה.

אלא שיש לדון אם ג' נ"ט נחשב דוקא אם עבר דרך מים וכדו', או כל שלא נגע בגוף הקדירה הטעם מתפשט ונחשב לנ"ט ג', ונפק"מ בקוגל, חלות, וכדו', שלא נגע בתנור וקיבל הבליעות רק דרך זיעה, אם נחשב לנ"ט ג' שיהיה מותר לכתחילה. [או שלפיך שמאמר ולא עזר דרך מים אפי' שלא נגע בתנור הקדירה הרי זה כנ"ל, ולדעת האוסרים נ"ל יאסר דיעבד]

ומי שכל הרגלו לאכול כך, מבואר שזה נחשב בדיעבד. ולכן יש לדון דאפשר שלפי הפר"ח, היד יהודה ודעימי', שסוברים שיסוד איסור נ"ט בר נ"ט משום הרחקה, בדיעבד מותר, אבל לדעת הפמ"ג שיסודו מדין ביטול איסור גם בדיעבד אסור.

וביותר שאפי' עוגה שכבר אפה בתנור, שלפניה אפו בו בשר, או עוגה חלבית, לדעת הפמ"ג שיסוד נ"ט בר נ"ט הוא משום ביטול איסור לכתחילה, וכל שעשה על דעת כן נחשב למבטל איסור. א"כ להמבואר בשפ"ד סימן צ"ז סק"ב ועוד, שכל שרגילות לאכול באופן זה נחשב בסתמא שעשה ע"ד כן, וא"כ אם ההרגל הוא שאת העוגה אוכלים עם קפה, או את הקוגל או החלה בסעודה עם בשר, נחשב שאפה ע"ד כן ויאסר גם בדיעבד לערבו.

ומי שבישל אורז באופן שנגמרו המים, מבואר בפמ"ג, חו"ד ועוד, שגם מאכל שנתבשל ונגמרו המים נחשב לנצלו, וא"כ לדעת הרמ"א לכתחילה אסור לערב ככל נתבשלו, אבל בדיעבד אם כבר עירב מותר לאכול. אבל לדעת הש"ך שנצלו אסור בדיעבד, א"כ אפי' אם כבר עירב את האורז בחמאה אסור, ובשפ"ד סק"יח ועוד כתב שלדין להלכה נצלו מותר, וכ"כ בחכמ"א מ"ח ס"א, וכן מוכח דעת המ"ב עין הייטב בשעה"צ בסימן תמ"ז סקפ"א ובמ"ב שם.

ולדעת החו"ד והחזו"א נצלו אסור גם בדיעבד, אבל כל הנצלו שאסור זה רק באופן שגם הבליעה הראשונה נעשתה בלי מים. וכגון אם בשעה שבישל מרק בסיר פרוה, ניתזו טיפות חלב על הסיר מבחוץ, שהחלב נבלע לא ע"י מים וכדו', אבל אם הבליעה הראשונה נעשתה ע"י בישול, וכגון אם בישל בסיר פרוה מרק בשרי, בזה גם אם אח"כ יבשל בסיר תפ"א בלי מים לא יחשבו התפ"א לנצלו, מאחר והטעם הראשון של הבשר שנבלע בסיר כבר לא היה טעם ראשון, אלא באמצעות מים, ועין יד יהודה שחולק ע"ז שגם אם הטעם הראשון נבלע בסיר באמצעות מים נחשב נצלו שלהאוסרים נצלו יאסר.

וה"ה מים שהוחמו בקדירה של בשר לעולם יחשבו נצלו, כי המים עצמם שאין להם אמצעי אחר באמצע שהטעם יתפזר בו נחשב לנצלו. ולהאוסרים, גם אם כבר עשה מזה קפה או מטרנה יאסר לשתות את זה.

ואם לכתחילה בישל את התפ"א ע"ד לערבו עם חמאה וכדו', בזה תלוי במחלוקת שנתבאר בתחילת השאלה אם כשעושה ע"ד לערבו במין ההפכי לכו"ע אסור כמבטל איסור או לא.

ומבואר במשב"ז שבין אם מבשל מאכל חלבי בסיר, ובין אם מבשל חלב ממש בסיר, להמתירין נ"ט בר נ"ט לכתחילה, או בדיעבד, כ"א לשיטתו. בשני האופנים הבישול אח"כ בסיר יחשב לנ"ט בר נ"ט, ולא נ"ט ראשון, ולא נ"ט ג'.

ו. בטיגן חביתה במחבת בשרית דינה כנצלו כנ"ל שאלה ה'. וגם בזה אם הוא בשרי, מחבת שתחילה טגנו בו שניצלם וכדו', מאחר וזה היה באמצעות שמן לדעת החו"ד והחזו"א לא נחשב לנצלו. וכן מרק ירקות מאחר וזה מים נחשב לנצלו.

אבל קוגל רותח שחתכו עם סכין חלבי שהסכין נהיה חלבי ע"י שחתך בו עוגת גבינה רותחת וכדו', בזה גם לדעת החו"ד והחזו"א הקוגל יאסר אפי' בדיעבד אם עירבו אותו עם בשר, מאחר ובזה שני הבליעות והפליטות, גם של החלב וגם של הבשר, נעשו ישירות בלי כל אמצעי, ורק להמתירין נצלו [שמנואל נשאלה ה'] יהיה מותר בדיעבד. ובין בנתבשלו בין בנצלו לעולם אם אינו יודע אם הסיר היה נקי או לא, לא חיישינן שהכלי היה מלוכלך.

ואפי' אם היה מלוכלך, מ"מ סתם כלי יש במאכל שמתבשל בו ס' כנגד הלכלוך שעל גביו. וכשא"א לבדוק אפי' לספק אינו נחשב

שמה אין ס', כ"כ הפמ"ג, ודלא כהפר"ח.

ואם התפוא"א התבטלו עם מים גם המים מצטרפים לס', דלא כפשטות משמעות השו"ע שצריך ס' בדגים כנגד הכלוך, אבל אם רק טיגן את התפוא"א במחבת, לא מספיק שיהיה ס' בכל התפוא"א כנגד החמאה שטוגנה, אלא צריך גם להסיר כדנ"ט מהתפוא"א במקום שהיה סמוך למחבת.

ומבואר ברמ"א שאפי' שלכתחילה אוסרים אם נתבשל בכלי חלבי לאכלו עם בשרי, מ"מ להעביר אח"כ לכלי בשרי מותר לכתחילה. אלא שכאן מדובר בתפוא"א שנצלו במחבת בלי מים, ובזה לדעת האוסרים נצלו מבואר במשב"ז סק"ה שמ"מ להעלות בכלי הפכי מותר, ולכן מותר להעבירו לצלחת חלבית לכו"ע, אבל בשפ"ד סק"ד [וכן בשפ"ד סימן ל"ד סק"ח] כתב שזה מחלוקת ראשונים להאוסרים נצלו, באופן שרק העלה בכלי הפכי אם נאסר בדיעבד או לא.

וכשרוצה להעביר את החביתה מהמחבת הבשרית לצלחת חלבית, לדעת הרמ"א [וכ"כ הט"ז סק"ג] אסור להעבירה דרך עירוי, ואם העבירו דרך עירוי נאסר הכלי התחתון החלבי, אבל לדעת הש"ך, וכותי' פסק בשפ"ד, לא נאסר הכלי התחתון ולא המאכל, דהרי זה ככל נ"ט בר נ"ט שמוותר.

ובחכמ"א כתב שבער"ש וכיוצא בו שאין לו דרך אחרת להעביר, מותר ליתן דרך עירוי, ורק במקום שאין הפסד יש לאסור. ואם המחבת / הסיר הבשרי לא היו בני יומן, מבואר ברמ"א שלכתחילה מותר לערב את המאכל שנתבשל בהם בתוך המין ההפכי, אלא שהט"ז הביא מהמהרש"ל שאוסר. וגם לדעת הט"ז הסומך על הרמ"א להתיר בכה"ג לא הפסיד.

וכל זה אם כבר נתבשל בכלי של אינו ב"י, אבל לבשל לכתחילה רק פרוה בסיר בשרי שאינו ב"י ע"ד לערבו עם גבינה, או להרתיח מים בכלי בשרי ע"ד לשתות עמם קפה חלבי, מבואר בחכמ"א [מ"ח ס"ג] שאסור, וכן מבואר באש"א סימן תמ"ז סק"ג. והביאו להלכה המ"ב בסימן תמ"ז סקנ"ח ושעה"צ שם. וכ"כ בתהלה לדוד. אבל בפשטות בביאור הגר"א סק"י מבואר שאינו ב"י לגבי דיני נ"ט בר נ"ט הרי הוא כהיתר שלא גזינן בו אוטו ב"י, ולפי"ז מותר גם לבשל באינו ב"י ע"ד לערבו במין ההפכי.

ז. לגבי עלו מבואר בט"ז וש"ך שזה אם רק אחד מהם חס, או הכלי או המאכל, ועלו מותר. ואם שניהם רותחים הרי זה כנתבטלו. ובקוגל שזה בלי מים הרי זה כנצלו.

ולהוציא קוגל פרוה במרדה בשרית ע"ד להניחו בצלחת חלבית, ביד יהודה מבואר שלהסוברים שכל נ"ט בר נ"ט נחשב יסודו מדין מבטל איסור ה"ה כשמעלה בכלי של מין אחד על דעת להניחו בכלי הפכי אסור, וא"כ לדעת הפמ"ג גם בכה"ג צריך לאסור. אבל בפמ"ג כתב רק שלבשל בכלי של מין אחד ע"ד להעלותו בכלי של מין הפכי יראה דאסור. וגם בזה בער"ש אין גוערין. אלא שהיד יהודה לשיטתו חולק וסובר שאינו מדין ביטול איסור ולכן גם בזה מתיר.

ח. בתפוא"א שדינם כנתבטלו, מבואר ברמ"א שמוותר להעלותם בכלי הפכי. ובמרק, שהמרק עצמו דינו כנצלו, להאוסרים נצלו, מבואר במשב"ז סק"ה שמ"מ להעלותם אח"כ בכלי הפכי מותר. אבל בשפ"ד סימן צ"ד סק"ח כתב שזה מחלוקת ראשונים, אבל בדיעבד כשהעלה בכלי הפכי מותר.

ולדעת הרמ"א אסור להעביר את התפוא"א מהסיר הבשרי לצלחת החלבית ע"י עירוי, ואפי' בדיעבד נאסר. וכן דעת הט"ז. אבל לדעת הש"ך מותר, וכן דעת השפ"ד והחכמ"א במקום הצורך מיהת.

ולבשל לכתחילה בסיר בשרי ע"ד לאכלו בצלחת חלבית במשב"ז כתב שאסור, אבל בער"ש או בשעת הדחק שחסר לו סירים או צלחות, מותר לכתחילה לבשל ע"ד להניחו בכלי הפכי, וכן דעת החכמ"א.

וגם לדעת הרמ"א שאם שפך באופן ישיר מהסיר הבשרי לתוך הצלחת החלבית נאסר, רק הצלחת התחתונה נאסרת ולא העליונה, וכמבואר בט"ז שם.

אלא שברמ"א כתב אם היה בן יומו, ולא כתב מי היה ב"י, ובט"ז כתב שאם הכלי התחתון לא היה ב"י אינו נאסר. דלא גרע מהודחו ביחד שכשאחד ב"י מותר. ובמשב"ז כתב שכשהעליון אינו ב"י מותר. אמנם כל זה לביאור של הט"ז שנחשב כאילו הודחו יחד, ולפי מה שביארו במשב"ז שהטעם שנחשב כהודחו יחד זה מפני שניצוק חיבור, ונחשב כמחוברים יחד. ולכן כתב בפמ"ג שכל מה שהרמ"א אוסר זה רק אם לא נפסק הקילוח, אבל אם נפסק הקילוח כששפך מהסיר לצלחת, אפילו שבכ"מ גם עירוי שנפסק הקילוח מפליט ומבליע, מ"מ ניצוק שנחשב כמחובר בנפסק הקילוח מאחר ונפסק אינו נחשב לחיבור. ולכן כאן אינו אוסר.

אבל בחו"ד ביאר שטעמו של הרמ"א שאוסר הוא מצד המבואר בסימן צ"ד שהמנהג שכלי בשר שאינו ב"י שעירב בו עם כף חולבת ב"י, הכלי שאינו ב"י נאסר, כלומר שאפי' שיש כאן נ"ט בר נ"ט דהתירא, המנהג בכלים הוא שאוסרים גם בנ"ט בר נ"ט דהתירא ולכן גם כאן אפי' שאינם ב"י והכלי התחתון מקבל נ"ט שני דהתירא, מאחר והוא ע"י בישול אסור. וא"כ גם אם הכלי התחתון לא

יהיה ב"י יאסר, דהרי זה ככלי של אינו ב"י שקיבל נ"ט שני מכלי של ב"י שהמנהג לאסור, וכל מש"כ הרמ"א להתיר זה רק אם הכלי העליון יהיה אינו ב"י.

ט. דעת הפמ"ג מבאר בכמה מקומות [משנ"ז סק"ז. ל"ז סק"ז ועוד] שגם אם בשעת הבישול בעצמו ניתז על הכלי מבחוץ חלב, נחשב המאכל המתבשל בתוך הסיר לנ"ט בר נ"ט שנבלע בכלי וממנו למאכל שבתוך הסיר, ולפי"ז אם כבר עירב את התפ"א עם בשר יכול לאכול את זה, וכן יכול לכתחילה לאכול את זה בצלחת בשרית ככל נ"ט בר נ"ט שמבואר שמותר לכתחילה להעלותו בכלי הפכי. וה"ה לכאורה באורז שהיה בתוך שקית סגורה בתוך הטשולנט, שהשקית נחשבת לכלי והאורז שבתוכה לנ"ט בר נ"ט, ואם עירבו עם גבינה מותר [מו"ק מלהאוסריס זנלון]. ורק אם לכתחילה תיכנן לערב חלק מהאורז עם גבינה בזה לדעת הפמ"ג נאסר אפי' בדיעבד ככל מבטל איסור, ולדעת היד יהודה מותר.

אבל לדעת החו"ד, הרע"א ועוד אחרונים הביאם הפ"ת בסימן צ"ז סק"ה, כל שבשעת בישול עצמו ניתז על הכלי חלב וכדו' נחשב שהמאכל שמתבשל בתוך הסיר קיבל טעם ראשון ולא טעם שני. ולכן אם יערב אח"כ את האורז שהיה בשקית עם גבינה, או את התפ"א שהיה בסיר שניתז עליו מבחוץ בשעת הבישול חלב יערב עם בשר, יאסר המאכל, דדינו כנ"ט ראשון.

ולפי"ז ה"ה אם נחל מהמרק או הטשולנט ע"ג הפח עד מתחת לדוד של המים ממש, לדעת החו"ד והרע"א המים שבפנים דינם כנ"ט ראשון ממש, ואם יערבם עם מטרנה או קפה, יאסר. וה"ה שגם החלה שהניח לחמם ע"ג הדוד, מאחר והכל הוא בשעת בישול נחשב שמקבל ישר מהדוד טעם ראשון, ומכלי יוצא בלוע ביבש כד"ק, וא"כ יהיה אסור לאכול את החלה עם חלבי וכדו'. [נאופן זאין ס' כנגד מה שזמח"ן]. אבל לדעת הפמ"ג דינו ככל נ"ט בר נ"ט, והמים שבדוד דינם כנצלו, וכן החלה דינה כנצלו. ותלוי במתירין והאוסרים נצלו בדיעבד.

אלא שבטעם שבשעת בישול עצמו אינו נחשב לנ"ט בר נ"ט, בחו"ד כתב בסימן צ"ז סק"ה, וכן מבואר בדבריו כאן סק"א שבשעת בישול כל שהוא כנגד הרוטב הרי הוא מקושר עם כל מה שבתוך הקדירה ומתחבר עמו, ולכן אינו נחשב כנ"ט בר נ"ט. ובבדי השולחן דייק שחלוק טעמו של החו"ד מטעמו של הרע"א, שבדברי החו"ד שם מבואר שכל המעלה של מקושר לענין שלא יחשב לנ"ט בר נ"ט זה רק כנגד הרוטב, ולכן באופן שניתזו טיפות לתוך תבנית רותחת, לא ע"ג החלות וכשהתנור לא סגור, או כשהתבנית בחוץ. אפי' אם מפעפע לחלות כבר נחשב לנ"ט בר נ"ט. אבל ברע"א בסוף דרו"ח מבאר שהטעם שאינו נחשב לנ"ט בר נ"ט דכל מה שנבלע בשעת הבישול עצמו ועובר למאכל אם זה באותו בישול ולא בב' שלבים אינו נחשב לנ"ט בר נ"ט, ורק במצב שהבליעה נחה בדופני הכלי ומפסיקה את פעולתה, ואח"כ בשלב שני עוברת למאכל, רק אז נקלש ונחשב לנ"ט שני. ולפי"ז גם באופן שניתזו הטיפות לתבנית שלא כנגד החלות, מ"מ מאחר והכל רותח והבליעה עוברת באותו שלב לחלות לא ע"י בישול שני, לא נחשב לנ"ט בר נ"ט האוסר.

אלא שלפי"ז היה מקום לומר שה"ה מי שהניח לחמם דגים ע"ג סיר של הטשולנט לא ע"ג הכיסוי שלו, אלא במקום הכיסוי, או שבטעות לקח שקית עם דגים טחונים וחשב שזה בשר טחון והכניסו לתוך הטשולנט, אפי' שמבואר בט"ז סק"ג שבבליעה של דגים ובשר אין בו משום סכנה, כלומר שאם בישל בשר בסיר שנתבשלו בו קודם דגים מותר לאכלו. מ"מ באופן שהניח את הדגים ע"ג הטשולנט בתוך סיר, או שכשבישול סיר עם דגים ניתזו טיפות מרק בשרי על הטשולנט, לדעת הפמ"ג שנחשב לנ"ט בר נ"ט כלומר שגם בכה"ג נחשב לבליעות ובבליעות אין משום סכנה מותר. אבל לדעת החו"ד, הרע"א ודעימ' אינו נחשב כבליעות ויאסר כאילו נתבשלו ביחד.

ובשפ"ד בסימן ק"ח סק"ח כתב כן להדיא שבכה"ג אין בו משום סכנה. אבל ברע"א בסימן קט"ז הביא דברי פמ"ג אלו להלכה. וע"כ שסובר שאפי' שזה בשעת בישול ולשיטתו אינו נחשב לנ"ט בר נ"ט, מ"מ נחשב לבליעות ולא לבעין לענין שאין בו משום סכנה. וכן באופן שטיגן שניצללים, וניתז מהשמן שבמחבת לדוד של המים שהיה שעת בישול, להסוברים שגם בשעת בישול נחשב לנ"ט בר נ"ט, לענין שלכתחילה יוכל לערב את המים עם מטרנה, או קפה, וכן לאכול את החלה שהניח ע"ג הדוד עם חלבי, תלוי במחלוקת החו"ד, פמ"ג, יד יהודה. [מונח זאריכה לקמן זאלה י"ז] אם כשנבלע תחלה במאכל ואח"כ נבלע בכלי האם נחשב לב' נ"ט שמתחילים להחשיב ולהוריד דרגת נ"ט רק משעה שנבלע בכלי, לדעת הפמ"ג שגם כשנבלע ממאכל למאכל וממנו לכלי, נחשב הכלי לנ"ט ראשון וא"כ המים הוא נ"ט שני שלכתחילה אסור לערבו בחלבי. אבל לדעת החו"ד ודעימ', שכשנבלע מהבשר למאכל וממנו לכלי, נחשב הכלי לנ"ט שני, א"כ השמן שקיבל טעם בשר מהשניצל ונבלע בדוד אם בשעת בישול יורד נ"ט הכלי נחשב לנ"ט שני, והמים לנ"ט ג' שמבואר בשפ"ד סימן צ"ד ט"ו [ולאן סק"ז מסמפק זזה], שמותר אח"כ גם לערבו לכתחילה. אבל להסוברים שבשעת בישול אינו נחשב לנ"ט בר נ"ט א"כ נחשב הכל לנ"ט אחד ואסור אפי' בדיעבד.

י. כשכלי מקבל טעם דרך מאכל מכלי אחר נחשב לנ"ט ג' ע"י ב' כלים, ובשפ"ד בסימן צ"ד סקט"ו כתב שלדעת הש"ך זה מותר, ובשפ"ד כאן סק"ט וכן במשב"ז סק"ט כתב שאפי' לכתחילה מותר לעשות כן, ולפי"ז לכתחילה יהיה מותר לערב את האורז שנתבשל בסיר הפרוה שנתחב בו תחלה כף בשרית, עם גבינה. ואפי' לבשל לכתחילה בסיר אורז ע"ד כן יהיה מותר, וכן אם גלש מהמרק או מהטשולנט עד סמוך לדוד של המים, גם אם יעבור הבליעה מהפח לדוד הרי זה נ"ט ג' שמוותר.

והמרק שהתבשל בסיר הבשרי לחממו שוב בסיר חלבי, מבואר ברמ"א שכלי של חלב שהודח בכ"ר ואחריו הודח כלי של בשר הכל מותר, ואפי' המים מותרים. וא"כ ה"ה המרק עצמו הוא כדין המים שהודח. ולכאורה אפי' לכתחילה מותר לעשות כן. דנהי נמי שהמרק עצמו דינם כנתבשלו [נלון] וא"כ כשאח"כ מחמם אותו שוב בסיר החלבי הרי זה כמעבר טעם שני שנתבשלו במין ההפכי שלדעת הרמ"א אסור, כל מה שלדעת הרמ"א אסור זה רק לערבו עם המין ההפכי ממש, כלומר נתבשל בסיר בשרי לערבו עם חלב, אבל לערב אותו עם טעם של חלב מותר, כמבואר ברמ"א שנתבשל בכלי בשרי מותר להעלותו בכלי חלבי אפי' שמעלהו חם ומקבל בליעות, וא"כ ה"ה כאן מותר לכתחילה. ואפשר שאינו דומה כלל, דכל מה שלהעלותו אח"כ בכלי הפכי מותר מיירי רק כשאין שניהם חמים, אבל אם גם הכלי וגם המאכל חם אפשר שיהיה אסור להעלות לכתחילה, מאחר ואז יוצא עיקר הטעם יותר. [שו"ר ננדה"ש שכתב שמאחר ולא חילקו ע"כ שגם שניהם חמים מותר. ולכאורה אינו מוכרח ו"ע צוה],

אלא שלכאורה מאחר וכל מים דינם כלכתחילה, א"כ מאחר ובהודחו בזה אחר זה גם המים מותרים ע"כ שתערובת טעמים מותר גם לכתחילה וצ"ע.

אלא שאת המרק עצמו יהיה אסור אח"כ לערב לא אם חלב ולא עם בשר כמבואר במשב"ז סקי"א לענין המים שהודחו בהם בזה אחר זה.

ולדעת האוסרים בנצלו וכאן המים נחשבים כנצלו, לכאורה תלוי במה שנתבאר בשאלה להאוסרים נצלו האם גם בתערובת של טעמים אוסרים, או רק בממשות.

ובשפ"ד סקי"ח מבואר שבהודחו בזה אחר זה ושני הכלים יהיו נקיים גם לדעת האוסרים הכל יהיה מותר, ואפי' שהמים עצמם הרי קיבלו טעם ראשון מב' כלים ושניהם נצלו.

וכל זה לענין המרק עצמו, אבל לענין הסיר השני החלבי שחימם בו את המרק שהתבשל בסיר בשרי, הרי זה נ"ט ג' בב' כלים ובזה מבואר בשפ"ד סק"ט שאפי' לכתחילה מותר לכו"ע.

ובאופן שבישל מרק וכדו' בסיר פרוה והכניס בו כף בשרית וודאי שהכף נגעה בסיר עצמו, תלוי בטעם שמחמירין לאסור בהודחו כלים חלביים ובשריים ביחד, דאם הטעם הוא מפני שהטעמים מתערבים ביחד, ולא מפני שכשנוגעים זה בזה נבלעו אחד מהשני, א"כ גם כאן כשנוגעים אחד בשני עובר באמצעות המים והרי זה נ"ט ג' ע"י ב' כלים ומותר אפי' לכתחילה.

ואפי' אם הטעם שאוסרים בהדחה מפני שבולעים ישר זה מזה, מבואר במשב"ז סק"ט שזה רק במקום שאחד חלבי ואחד בשרי ושניהם בני יומן, אבל אם אחד מהם אינו ב"י, וכן כאן שהסיר פרוה אפי' שעברה הבליעה ישירות מכלי לכלי מאחר וזה נ"ט שני של היתר, בכלי מותר ואין צריך להגעילו. ובמשב"ז בסימן ק"ג סק"ג מצדד שכשאפשר צריך להגעילו. וכל זה דלא כדעת הש"ך בנקוה"כ בסימן ק"ג שם שסובר שבכלי בעינין דוקא ג' נ"ט.

וכן כשרוצה להמיס את השוקולד בסיר פרוה שמתחמם בתוך סיר בשרי, כאן הוה ממש ג' נ"ט ע"י כלים שלדעת הפמ"ג מותר אפי' לכתחילה.

י"א. נתבאר בשאלה י' לדון האם ממש"כ הרמ"א שאם נתבשל בכלי של מין אחד מותר להעלותו בכלי הפכי מוכח שתערובת של טעמים מותר בנ"ט שני אפי' לכתחילה. ובפמ"ג מבואר שאפי' להאוסרים נצלו דינא הכי. וכן מוכח ממה שהודחו בזה אחר זה ושניהם נקיים המים מותרים. אלא ששם אין מוכח שמותר לכתחילה לערבם. ולפי"ז מותר לערב את מה שהתבשל בשני הסירים ההפכים. ועין בזה עוד לעיל שאלה י'.

י"ב. מבואר בפמ"ג, חור"ד ועוד שאין נ"ט בר נ"ט במאכל תחילה, ולכן אורז וכדו' שנבלע בו רוטב בשרי גם אם יבשלו אותו עם אטריות, והאטריות יבשלו במאכל אחר אפי' אלף [לשון הפמ"ג] נחשב לנ"ט ראשון ונאסר אפי' בדיעבד. דלא כהתשובת פני אריה שהביא הפ"ת סק"א.

אלא שלדעת הפמ"ג גם אם עבר כמה מאכלים ואח"כ ממנו נבלע לתוך כלי מתחילים להחשיב נ"ט בר נ"ט רק מהכלי ואילך, דכל בליעה שהיתה במאכל תחילה אינו נחשב כלל, אבל לדעת החור"ד והיד יהודה זה כמו שכל עוד שעדיין לא עברה הבליעה דרך כלי אינו יורד כלל בדרגת נ"ט, מ"מ אחרי שכבר נבלע בכלי מחשיבים גם את הבליעה שהיתה במאכל תחילה, וכפי שביאר היד יהודה

דכדי שיחשב לנ"ט בר נ"ט צריך גם שלא יהיה ממשות אלא טעם, וגם שיתקלקל הטעם, וכשנבלע בתוך מאכל כבר אין ממשות, מ"מ עדין לא מקלקל טעמו. ולזה מהני אח"כ שנבלע בכלי שגם הוחלש ממשותו ב' פעמים, המאכל והכלי, וגם נתקלקל טעמו ע"י הכלי.

אמנם כל זה כשהמאכל נגע בחלבי, נתבשל עמו, או נדבק בו. אבל אם המאכל נבלע בו כגון רוטב, מרק בשרי שנשפך על אורז, לא נחשב האורז לנ"ט ראשון שירד אח"כ עוד דרגה, וכשבישל שוב את האורז בסיר אחר לכו"ע הרי זה כאילו נבלע מרק בשרי בסיר, שאסור לבשל בו אח"כ מאכל לערבו עם גבינה.

וכן מים שהוחמו בסיר בשרי ועשה עם זה בצק, ועשה ממנו עוגת גבינה, הבצק לא נחשב לנ"ט בר נ"ט אלא המים עצמם נחשבים שהנ"ט הראשון קיים כאן, ודינו כנצלו שיש אוסרים בדיעבד. ואפי' להמתירים הרי"ז כנ"ט בר נ"ט שאסור לכתחילה. אבל לאפות את הבצק בתבנית חלבית ולא לעשות ממנו עוגת גבינה הרי"ז כלהדיח בזה אחר זה, כמבואר בשאלות י' וי"א.

י"ג. לדעת הרמ"א והט"ז, הכלים החלביים שלמטה נאסרים. והש"ך חולק עליו. וכ"כ השפ"ד והחכמ"א שבמקום הפסד מיהת אין צריך לאסור הכלים שלמטה, ולכן לפחות באופן שא"א להגיעים הכלים מותרים.

וברמ"א כתב שאם היה ב"י, ולא כתב מי היה ב"י. והט"ז כתב שאם הכלי החלבי למטה אינו ב"י אינו נאסר. וכן מתבאר בפמ"ג שיסוד הטעם לאסור ולא להחשיבו לנ"ט בר נ"ט הוא מפני שניצוק חיבור ומחשיבין [נימק לללי הממון] כאילו הודחו ביחד, ולכן כשאחד אינו ב"י מותר. אבל לדעת החו"ד הטעם לאסור הוא מצד המנהג [המנואל צסימן ז"ד] שבתחב כף ב"י לכלי הפכי שאינו ב"י, האיניו ב"י נאסר. וע"כ שבכלים בנתבשלו מחמירין לאסור גם נ"ט בר נ"ט, וא"כ ה"ה אם הכלים החלביים שלמטה לא יהיו בני יומן יאסרו.

י"ד-ט"ו. לדעת הרמ"א עירוי על כלים חלביים ובשריים, אפי' מלוכלכים, אין בכוחו להבליע מאחד לשני, ולפי"ז אם שפך הכלים מותרים.

וברע"א הקשה שאפי' אם נאמר שאין לעירוי כח הפליט מכלי אחד ולהבליע לכלי אחר, מ"מ באופן שאחד מהכלים מלוכלך מבשרי או חלבי, ושפך כמה פעמים, בפעם הראשונה הפליט העירוי בליעות מכלי אחד לתוך הלכלוך של הכלי השני, שזה בכוחו להפליט מכלי ולהבליע במאכל, וכשיערה פעם שניה יבלע מהלכלוך שהוא תערובת של ב"ח. ולדעת הש"ך גם אם באופן שהכלים החלביים והבשריים היו נקיים לא נאסר כלל מאחר ונחשב לנ"ט בר נ"ט דהתירא. מ"מ באופן שכלי אחד היה מלוכלך, לדין שעירוי בכוחו גם לבשל, העירוי מבליע את הלכלוך בכלי הנקי, ולכן אם היו שם כלים בשריים שעדין מלוכלכים נבלע הלכלוך שלהם לתוך הכלים החלביים ונאסרים. ושלא במקום הפסד יש להחמיר גם, שבהמשך העירוי יפלטו בליעות מהכלים החלביים שנאסרו ונעשו נבילה ויבלעו לתוך הכלים הבשריים ויאסרום.

ובמשב"ז כתב שאם הכלים היו נקיים, בהפס"מ כגון כלים שא"א להגיעים וכדו' מותר. אבל אם כלי אחד היה מלוכלך גם בהפס"מ אין להתיר, וכ"ש אם עירה עליהם כמה פעמים. אלא שחילק בין אם היו הכלים נקיים, מאחר ועירוי אינו אוסר רק כד"ק אמרינן שמשתמא יש במים שהדיח ס' כנגד פליטת הקליפה ומותר. אבל אם הכלים היו מלוכלכים צריך ס' כנגד הלכלוך וזה בסתמא אין במים. אבל בחכמ"א כתב שבין בנקיים ובין במלוכלכים, שלא במקום הפסד אסור. ובמקום הפס"מ בשני האפנים מותר, ומ"מ ימתין בשימוש עד לאחר מעל"ע.

ולכן בכיור אחד לעולם יש לדון שיש בליעות בכיור עצמו מכל המינים שהודח בהם, ויפלטו כשידיח את המין השני. אלא א"כ כבר עבר מעל"ע, אבל אם יש לכלוך בכיור דינו כאחד מהכלים מלוכלך.

ואם המים שרחץ עמם את הכלים הראשונים נקיים שאין בהם ממשות, כשירחץ עמם שוב הכלים השניים יהיה ב' נ"ט ע"י ב' כלים שנתבאר לעיל שלדעת הפמ"ג מותר.

וכן אם אחד ממיני הכלים יהיה אינו ב"י, גם אם יהיה עירוי על שניהם ביחד לכו"ע מותר, דהכלי של האיניו ב"י קיבל נ"ט שני שהיה עדין היתר, וכן הכלי הבן יומו קיבל נ"ט שני מבליעות היתר של אינו ב"י. ואם האיניו ב"י מלוכלך נבלע ממשות שלו בכלי הב"י ונאסר. ואם מערה בכמה פעמים לדעת הרע"א יאסר גם הכלי שאינו ב"י.

ומ"מ מבואר בחו"ד שגם להאוסרים בעירוי על ב' כלים, זה רק אם הכלים נוגעים אחד בשני, אבל אם הם רק סמוכים לכו"ע אין בכח העירוי לאסור.

וכל זה רק אם עירה עליהם סתם מים רותחים, אבל אם פתח את ברז המים הרותחים של הבוילר ע"ג הכלים בזמן שהבוילר דולק, בזה מבואר בשפ"ד סקי"ח, [וכן ממנאל להש"ך צסימן ז"צ סקל"ג ונשפ"ד סס] שעירוי מכ"ר שעומד על האש דינו ככ"ר ממש, וא"כ לכו"ע

בזה מפליט ומבליע מכלי לכלי. ולדעת הרמ"א שהודחו ביחד בכ"ר נאסרים ה"ה כאן הכל יאסר. ובלשונו של הפמ"ג מבואר [וכן מדיק דגנריו דממדי דינאל הלכות כ"ר, וכ"כ להדיא דלש"א סימן ש"ח סקל"ג] שגם אם כבר נפסק הקילוח, כל שבשעה שזבו המים עדין היה מחובר לכ"ר שעומד על האש נשאר עליו דין כ"ר, ולפי"ז אם עירה מים מהבויילר בשעה שדולק, או אם עירה מים ישר מהדוד של המים בשעה שעדין עומד על האש, גם אם רק אח"כ יכניס כלים לתוך הכיור או הדלי, יחשב כאילו הכניסם לתוך כ"ר שלדעת הרמ"א בהודחו בכ"ר הכל נאסר.

ואם עירה על כלים בכיור ומהם נזחל לכלים אחרים, מבואר בש"ך סק"ח שרק הכלי שעירה עליו נאסר ולא שאר הכלים. ובשפ"ד הקשה עליו שגם שאר הכלים שאליהם נזחל גם ביחס אליהם נחשב עירווי מכ"ר, [וכמזכיר לעיל דסימן ז"צ דרמ"א]. ובביאור הגר"א כתב שמיד כשנחש לכ"ש, וזהו טעמו של הרמ"א שמתיר כשמערה ע"ג כלים של בשר וחלב. ואם מילא דלי מים רותחים שזה כלי שני והדיח בתוכם, הרמ"א מתיר אפי' אם הכלים מלוכלכים. וכן דעת הט"ז. ובמשב"ז סק"ב כתב שכל מה שהט"ז מקיל זה רק באופן שהיה שמנונית ע"ג הכלים שבזה צריך להפליט ולהבליע, אבל אם אחד מהכלים היה עם חלב צלול ממש, לדעת הט"ז בסימן ק"ה שסובר שכ"ש מחמירין באין הפס"מ, יאסר בכ"ש כשאין הפס"מ.

ט"ז. אם כשהמים במכונה נחשבים לכ"ר, א"כ כשהודחו ביחד לדעת המחבר מותר, אבל לדעת הרמ"א הכל נאסר, גם הכלים וגם המכונה. וכ"ז רק אם הכלים היו בני יומן, אבל אם הכלים לא היו בני יומן הכלים מותרים. ואם חלק מהכלים הם בני יומן וחלקם לא, אם יש גם מהחלבי וגם מהבשרי חלק בני יומן וחלק לא, מאחר והבני יומם נאסרו, חוזרים ואוסרים גם את הכלים שאינם ב"י.

ואם הכלי שאינו ב"י היה מלוכלך, נאסר הב"י מאחר ונבלע בו בעין ויש בו גם טעם ההפכי של עצמו ב"י, וחוזר אח"כ ואוסר גם את האינו ב"י. אבל אם הכלי שהוא ב"י מלוכלך והאינו ב"י נקי, הב"י מותר דקיבל נ"ט שני של היתר, אבל האינו ב"י מדינא נאסר רק להשתמש בו לבשר וחלב. אבל מצד המנהג אסור להשתמש בו כלל.

ואם הכניס שם הרבה חומרי ניקוי תחילה ואח"כ הכניס את הכלים, לדעת הרמ"א גם אם יש בעין נפגם ולכן אינו אוסר אפי' כשמלוכלך. אבל לדעת הש"ך בשעה מועטת אינו פוגם רק מעט שמנונית ולא כשיש ממש לכלוך אסור, ובמשב"ז בסימן צ"ב כתב שאין להקל בזמן מועט, ובחכמ"א כתב שרק לצורך גדול יש להקל. אמנם כ"ז לכאורה רק בזמן מועט ואפר, ותלוי בכמות, עוצמת חומרי הניקוי, והכמות.

וכ"ז אם הכניס את חומרי הניקוי לפני שהכניס את הכלים שמיד הכל נפגם, אבל אם הכניס קודם את הכלים, שכבר נבלע בכל אחד טעם אסור ונאסר מחמת המין הנגדי, לדעת הפמ"ג [שפ"ד סק"א] דינו שווה לכל איסור מושבח שנבלע בכלי ואח"כ נהיה אינו ב"י, שמ"מ מדרבנן אסור להשתמש בכלי, אבל לדעת הרע"א רק בכלי שנפגם מחמת שנהיה אינו ב"י אסור להשתמש בכלי, אפי' שהאיסור שבו פגום, אטו ב"י, אבל כלי שנבלע בו איסור מושבח ואח"כ יבלע בו דבר הפוגמו, מותר לכתחילה להשתמש בכלי דלא שייך בזה הגזירה. ולכן גם אם אח"כ הכניס את החומרים לכאורה הכלים מותרים.

אם ברי לו שבמעל"ע האחרון לא השתמש בצלחות וסכ"ם אלו כלל בכ"ר אינו אוסר כלל בהדחה. ואם השתמש בצלחות ע"י שהניח עליהן בשר רותח ממש, לדעת המשב"ז דינו כאילו השתמשו בו בכ"ר ממש דאוסר בכולו. ולדעת הש"ך צריך שיהיה לו ודאי שבמעל"ע האחרון לא השתמש בו כלל בכ"ר, אבל כל שלא ברי לו שלא השתמש בזה בכ"ר דינו ככ"ר ואוסר. אבל לדעת הרע"א גם אם מסתפק אם השתמש כלל בכלים אלו במעל"ע האחרון, אבל מה שודאי לו זה על שימושים של כ"ש וכדו' ועל שימושים ע"י כ"ר אינו זוכר, דינו ככ"ש ואינו אוסר.

ואם זה מסננת שהשימוש הרגיל שלה הוא שמערים מהסיר ישר אליה את האטריות וכדו' לסנן, לדעת הט"ז באו"ה כלי זה נחשב כ"ר ולא ככלי שרק עירווי מכ"ר. ובמשב"ז סק"ב נשאר בצ"ע באופן שהיו הרבה פעמים עירוויים באותו יום, ובשפ"ד סק"ז נוקט להלכה שדינו שוה לכל עירווי. ובחוו"ד כתב שדינו של האו"ה צ"ע, ובחכמ"א כתב שצריך להחמיר כדבריו להחשיבו ככ"ר.

י"ז. ברמ"א כתב שאם נמצא ביחד לא חיישינן שהודחו ביחד. בצורה שאוסרים, ובט"ז כתב שהטעם להיתר הוא דאיכא ס"ס של שמא לא היה ב"י ושמא לא הודחו ביחד. ולפי"ז אם ודאי שהשתמש בכל הסכ"ם היום כ"א במינו, אלא שאינו יודע אם הודחו ביחד או לא אסור. וכן אם מצא אותם באותו מייבש, ובהכרח שהדיחם ביחד, גם אם אינו ודאי שהשתמש בשניהם היום אסור, ולדעה זו כתב במשב"ז שגם אם עכשיו כבר עבר מעל"ע משעת ההדחה לא יעזור וצריך הגעלה, וכלים שא"א להגעילם אסורים. אבל אם הספק אם הודחו הכלים ביחד, וכן בספק אם הודחו בכ"ר, או ספק אם היה היס"ב במים, אבל זה אחרי שודאי כבר עליהם לילה לפני שהודחו, בזה בכלים שא"א להגעילם מצרפים דעת ר"ת שלינת לילה פוגמת.

אבל לדעת הביאור הגר"א גם במקום שאין ס"ס מותר דכל הספק הוא רק אם הודחו ביחד או לא הודחו ביחד לא מחזיקין איסורא והכלים מותרים. ובמשב"ז כתב שאם נמצא במקום, כגון במייבש שמצאו סכו"ם אם כל הספק הוא רק אם הודחו ביחד או לא וודאי שהיו בני יומן, אין מחזיקין איסור ממקום למקום לומר שגם כשהודחו היו מעורבים ביחד, ומ"מ בכלים שאפשר להגעילם צריך להגעילם ובכ"ח ימתין מיהת עד לאחר מעל"ע.

וביד אברהם חילק דאם זה נמצא במייבש וכדו' שזה מקום אחר, אפי' שכל הספק רק אם הודחו ביחד, לא מחזיקין איסור ממקום למקום לומר שגם בכיור היו מעורבים. אבל אם נמצא בכיור וכדו' אחרי שהוציאו משם חלק מהכלים, והספק הוא אם גם בשעה שהכלים מהמין השני הודחו בכיור היו כלים אלו ההפכים והודחו ביחד או רק אח"כ נפלו לשם, בזה מחזיקין איסור מזמן לזמן, ואמרינן שגם בשעה שהודחו כבר היו ביחד, ולכן אם אין עוד ספק אסור.

וכל זה אם הכלים של המדיח עצמו, שבזה לא אמרינן שסתם כלים אינם ב"י, אבל אם הכלים הם גם של שכנים וכדו', בזה כל שלא ידוע בודאי שהכלים היו בני יומן אמרינן שסתם כלים בחזקת אינם ב"י, ולכן לכו"ע הכל מותר, כמבואר במשב"ז סק"ב.

י"ח. מבואר שמותר להניח כלי שיש בו מלח אצל כלי שיש בו חומץ, ולא אצל כלי שיש בו כותח, מאחר ובחומץ הכותח לא ניכר ובטיל, אבל אצל מלח הוא ניכר ולא בטיל, ולכן אסור לכתחילה להניח ע"י. וא"כ לכאורה ה"ה להניח גבינה מגולה אצל סוכר מגולה שאם יפול יהיה ניכר ולא יתבטל, אסור להניח זה אצל זה, ומ"מ אם הניחם זה אצל זה אפי' מגולים מותרים כמבואר ברמ"א. אבל בביאור הגר"א מבואר שהטעם שבדיעבד מותר דלא מחזיקין איסורא, וא"כ לכאורה במקום שאפשר לברורי, כלומר מאחר ויכול לבדוק לפני שמערב את הסוכר, צריך, ולא אמרינן בזה דלא מחזיקין איסורא.

י"ט. בראשונים נחלקו בטעם הדבר שאסור להניח מלח אצל כותח. דעת הרמב"ם הוא מפני שהוא מושך ושואב ממנו. ולפי"ז כתב הפר"ת והפרמ"ג שה"ה אם הוא מכוסה ג"כ אסור. ורק אם רחוק ומכוסה מותר. וא"כ יש לדין לדעת הרמב"ם במיני סלטים סגורים אם מותרים להניחם ע"י סיר בשרי.

אמנם להלכה מבואר בשו"ע שלהניח בתיבה בשר אצל חלב מותר, וברמ"א כתב שיש להחמיר לכתחילה במקום שאין צריך. ובש"ך כתב שרק במגולה דינא הכי. וא"כ רק להעמיד ע"י סיר בשר פתוח לכתחילה אסור.

ובטעם שמותר כתב הש"ך דמאחר וזה בשר עם חלב מזהר זהירי אינשי שלא ישפך מזה לזה [ויל"ע לפי זה צניט עם ילדים קטנים שהם פומחים וסוגרים מוילאים ומכניסים. וגם הרגילות שכהם מוילאים נשפך ואכמ"ל]. ולפי"ז כתב בפמ"ג שכ"ש שמותר להניח היתר ע"י איסור דמזהר זהירי. ולדעת הרמ"א שמחמיר לכתחילה ה"ה להניח איסור ע"י היתר. אלא שיש לדון שאפשר שכל זה רק אם במקרה יש לו בבית מאכל או משקה של איסור, שביעית, טבל וכדו'. שבזה יש סברת מיזהרי זהירי אנשי. אבל אם הוא נמצא בביה"ח וכדו' ומניח מאכלים ומשקאות פתוחים במקרה ועי"ז מניחים אנשים שאינם שומרי תומ"צ והם לא זהירי א"כ יאסר.

וכן מאידך כ"ז רק להניח חלב ע"י בשר, אבל להעמיד חלב ע"י סלטים פתוחים או ירקות פתוחים וכדו' שאמור לאכלם עם בשרי, בזה לא שייך מיזהר זהירי אינשי כמבואר בש"ך. וא"כ בזה יהיה אסור מעיקר הדין, וכן נראה ביד יהודה קצר סקמ"ג, וצ"ע.

כ. במחבר מבואר שמותר לכתחילה ליתן מלח לתוך כלי של חלב, וברמ"א כתב שהמחמיר תבוא עליו ברכה. ולדעת הט"ז זה רק לענין להניחו בכלי איסור, אבל להניח בכלי של חלב כדי להשתמש בו בבשר אפי' לכתחילה מותר, ואין ע"ז המחמיר תע"ב. ורק משום שלפעמים לוקח בידיים מלוכלכות יש להחמיר, ולפי"ז להשתמש במלחיה בשרית או חלבית שסגורה אין מקום להחמיר כלל. אבל לדעת הנקוה"כ גם להניח לכתחילה בכלי של חלב כדי להשתמש בו לבשר המחמיר תבוא עליו ברכה, דלכתחילה מחמירים לחוש שיש מליחה לכלים להפליט נמצא שהמלח מפליט את הבליעות לאסור.

והטעם שבדיעבד לא אמרינן שאין מליחה לכלים להפליט, כתב בשפ"ד מפני שאין בכח המלח ליכנס בין חלקי הכלי להוציא ממנו הבליעות. ולכן כתב בשפ"ד בסימן ק"ה סקמ"ב, ובאש"א בסימן תמ"ז סקט"ז. שאפי' אם המלח צלול ממש גם אינו נאסר בדיעבד. ולהלכה כתב במשב"ז שלכתחילה מעיקר הדין [לג' מלך הממיר מע"צ] במלח יבש בין להניחו בכלי הפכי ובין להניחו בכלי איסור מותר, אבל אם המלח נתלחלח קצת רק בדיעבד מותר.

ולגבי בדיעבד מבואר במשב"ז סימן צ"ו סק"ג, דבנתלחלח קצת בכלי איסור אם כבר הונח בכלי איסור מותר. ובכלי הפכי כל שעדין לא עירבו עם המין הפכי אסור לערבו לכתחילה.

ובסימן ק"ה ס"ג במחבר, רמ"א וש"ך שם מבואר שדין תבלין חריף דומה למלח בכל זה. ועי"ש באחרונים שהאריכו בזה.